

BIHANG

TILL

SAMTLIGE RIKS-STÅNDENS

PROTOCOLL,

VID

LAGTIMA RIKSDAGEN I STOCKHOLM,

ÅREN 1828 OCH 1829.

Attonde Samlingen,

Andra Bandet,

innehållande

Allmänna Besvärs- och Oeconomie-
Utskottets Memorial, Utlåtanden
och Betänkanden.

1:sta H:t.

B. J. A. W. C.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

1897

1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000

1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000

1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000

1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000

1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000

1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000

1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000

1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000

N:o 133.

Ankom till Exped. Utskottet d. 19 Junii 1829.

Betänkande, i anledning af väckt Motion rörande Sägare-lönens utgörande vid Säg-qvarnar.

Inom Hedervärda Bonde-Ståndet hafva Riksdagsfullmäktige från Östergöthlands Län *Anders Andersson, J. P. Andersson, Olof Olofsson* och *Anders Pehrsson*, äfvensom *Sune Nilsson* från Kronobergs, *Jan Jansson* från Carlstads och *Hans Jansson* från Elfsborgs Län anmält klagan deröfver, att sedan, på sätt Kammar-Collegii Kungörelse af den 18 April sistlidet år innehåller, Kongl. Maj:t i Nåder täckts upphäfva det genom 34 § uti Kongl. Resolutionen på Allmogens Besvär den 29 November 1756 utfärdade förbud, det Sägare-lönen vid Säg-qvarnar icke finge uppbäras i Virke utan i reda penningar, i följd af hvilket förbuds upphäfvande, jemväl det i Kongl.

Svea Hof-Rätts Circulaire den 31 Julii 1761 bestämda ansvar för hälften-sågning upphört, Allmogen nu derigenom skall mycket betungas, att den samma, för att få sitt timmer sönderskuret till bräder, nödgas, i stället för den genom behörig Taxa tillförene fastställda skäliga sågare-lönen i contant, förnöja såg-egaren med virke eller bräder till lika stort belopp, som det jordegaren för eget behof vill begagna; och då den sålunda utgående sågare-lönen icke allenast vore oskäligt betungande för Landtmannen, utan jemväl genom den större åtgången af Skogsproducter skadade det allmänna, hafva Motionairerne anhållit om Rikets Ständers åtgärd derhän, att förbudet emot hälften-sågning måtte åter förnyas, och taxor i vederbörlig ordning upprättas, hvar efter sågare-lönen finge uppbäras.

Till besvarande af den härå från Heddervärda Ståndet emottagne Remiss, får Utskottet vördsamt upplysa: att omförmälde förbuds upphäfvande, genom Kongl. Maj:ts Nådiga Bref till Dess och Rikets Kammar-Collegium af den 2 April 1828, varit en följd af Collegii hos Kongl. Maj:terom gjorda underdåniga hemställan, på den grund, dels att någre Taxor på många ställen alldeles icke, oaktadt Nådiga Förordnandet derom, redan i Kongl. Reso-

lutionen af den 21 Januarii 1748, blifvit upprättade, och dels att vid de Sågar, der Taxor för längre tider tillbaka under andra myntförhållanden funnos fastställda, de ut- af sig sjelfve skola upphört att Sågegarne till efterlesnad förbinda; i anseende hvar- till, och då den vanliga praxis, hvilken i så måtto egde rum, att sågare-lönen nu i allmänhet utgjordes med en viss andel af det sågade virket till olika belopp inom ser- skilda orter, i mon af större eller mindre tillgång på Såg-qvarnar och andra local- förhållanden, icke för det allmänna med- förde någon förlust, enär det till sågare- lön använda virket utgjorde en tillgång till behofvens fyllande af skogs-effecter hos an- dra förbrukare, Collegium så mycket hell- re velat hos Kongl. Maj:t tillstyrka upp- häfvandet af merberörde förbud, som All- mogen i flera orter kunde, under en i landsorterne allmänt öfverklagad penninge- brist, finna sin båtnad vid att sågare-lönen nti virke afbördas.

Utskottet, som äfven för sin del an- ser de af Kongl. Kammar-Collegium sålun- da anmälda förhållanden hafva innefattat goda och giltiga skäl till afskaffande af för- buds-författningar, hvilka icke efterlefdes, tror dock tillika det kunna blifva nyttigt, om, jemte tillåtelsen för Såg-egare att med

dem, hvilka till söndersågning för lega framföra skogs-ämnena till Sägqvarnarna, om sågare-lönen i godo öfverenskomma, det skulle stadgas, att, till rättelse vid de tillfällen, då sådan öfverenskommelse icke kunde vederbörande emellan träffas, taxa borde finnas att tillgå, upprättad enligt Härads-Rättens förslag till fastställelse af Kongl. Maj:ts Befallnings-hafvande, som skulle lämpa Sägare-lönens belopp efter förekommande localförhållanden och det samma bestämma så väl uti virke som uti contant, då det kunde på Virkes-egarens val få ankomma att sågnings-lönen på ena eller andra sättet enligt Taxan erlagga; hvarjemte det torde blifva angeläget föreskrifva, att, när förändringar uti mynt- och varu-värden eller andra inträffande förhållanden sådant kunde påkalla, Taxan borde, uppå derom hos Härads-Rätt eller Kongl. Maj:ts Befallningshafvande tillgörande anmälan, undergå granskning och Sägare-beloppet åter till skäligt belopp bringas och stadfästas.

I följd häraf hemställer nu Utskottet vördsamt: om Rikets Höglofl. Ständer skulle vilja hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om det Nådiga tillägg vid föreskriften i Kongl. Brevvet den 2 April 1828, det anbefallas måtte, att, på sätt Utskottet sig här nästofvanföre

yttrat, taxa borde vid Sägqvarnarne finnas till esterrättelse, då vederbörande icke kunde om sågarelönen annorlunda åsämjas.

Stockholm den 17 Junii 1829.

N:o 134.

Ankom till Exped. Utskottet den 19 Junii 1829.

Utlåtande, i anledning af väckt Motion, att Lag-Comiténs förslag till Civil-Lag måtte vid Universiteten föreläsas, och nödig kännedom af detta Förslag, jemte Rikets Grundlagar och allmänna Lag ådagaläggas af dem, som undergå Juridisk och Embets-Examen.

Uti ett till Högloflige Ridderskapet och Adeln ingifvet och derifrån till detta Utskotts handläggning öfverlemnadt Memorial har Herr *Hjerta, Gustaf*, fäst at Rikets Högloflige Ständers uppmärksamhet å nödvändigheten deraf, att Lag-Comiténs nya Förslag till Civil-Lag blefve vid Rikets Universitet critiskt afhandladt, hvarigenom det skulle blifva känt så väl till grunder som tillämpning af de unga Studerande, hvilkas

lott det en gång blifver att såsom Jurister tolka eller såsom Embetsmän handhafva en, efter tid och upplysning lämpad, enkel och tydlig Lag; varandes i sådant afseende af Motionairen föreslaget, om icke Rikets Högloflige Ständer ville hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att Kongl. Maj:t i Näder täcktes förordna, det meranämnde förslag måtte vid Universiteten föreläsas och jemförelsevis med nu gällande Civil-Lag afhandlas; äfvensom att stadgas måtte, det nödig kännedom af detta Förslag, jemte Rikets Grundlagar och allmänna Lag, bör af dem, som undergå Juridisk eller Embets-Examen, ådagaläggas.

Detta har Utskottet i öfvervägande tagit; och ehuru Utskottet medgifver nyttan deraf, i synnerhet för de Studerande ynglingar, hvilka söka förvärfva den för Jurister egentligen erforderliga bildning, att ifrågavarande Lag-Förslag vid Universiteten critiskt behandlades, hvarigenom möjligheten för blifvande Domare hunde beredas, att, när en gång Förslaget antages, vara genast införlifvade med den nya Lagens anda och säkrare vid dess tillämpning; likväl och som Utskottet anser med begreppet om en Academisk Lärares verksamhet oförenligt, att genom några föreskrifter lägga band på den frihet honom hittills varit för-

unnad, att efter egen pröfning föredraga sina Läro-satser; alltså vågar Utskottet icke tillstyrka, att Universitets-Lärarne i Lagfarenheten varda ålagde någon förbindelse att hålla föreläsningar öfver ett, ännu endast under formen af Förslag tillvarande Juridiskt System, och således icke eller att examinandi förpligtas, att af kännedom derutinnan aflägga prof.

Deremot och med föranledande af Motionen, så vidt den angår de för blifvande Embetsmän föreslagna förhören i Rikets Grundlagar, får Utskottet vördsamt upplysa, att hvarken Kongl. Kungörelsen af den 9 October 1812 eller någon annan allmän Författning anbefaller de Academiska Lärarne att öfver Grundlagarne föreläsa och examinera. Comiterade till öfverseende af Rikets undervisningsverk hafva väl uti, deras betänkande af den 20 December sistlidit år, i underdånighet föreslagit, att ibland de hufvudämnen, hvilka för den civile Embetsmannens bildning äro af största vigt, Statskunskapen måtte ingå, och att så väl föreläsningar deröfver må hållas af Lärarne, som prof af kännedom deruti ådagaläggas af examinandi. Ehuru nu Statskunskapen visserligen bör innefatta läran äfven om Rikets Grundlagar, likväl och på det, i

händelse Kongl. Maj:t skulle i Nåder tackas bifalla Comiterades Förslag, något missförstånd å vederbörandes sida ej måtte ega rum, i fråga om den grad af insigter, som i Statskunskapen erfordras af examinandi, har Utskottet, med fästadt afseende vid den oundgängliga nödvändigheten, att den blifvande Embetsmannen i en constitutionel Stat känner dess Grundlagar, funnit sig böra vördsamt hemställa, att Rikets Höglöfliche Ständer ville hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det uttryckligen stadgas måtte, i sammanhang med den förestående regleringen af Rikets allmänna Undervisningsverk, att föreläsningar öfver Rikets Grundlagar skola hållas af vederbörande Lärare vid Rikets Academier, och examina derutinnan anställas med alla de Studerande, som egna sig åt den civila Embetsmannabanan.

Stockholm den 17 Junii 1829.

N:o 135.

Ankom till Exped. Utskottet d. 19 Junii 1829.

Förnyadt Utlåtande, i anledning af väckt fråga, dels om tillägg i föreskrifterne, rörande Afvittrings-Verket inom Lu-

leå Lappmark, och dels om behovet af åtskillige åtgärder till förekommande af Lappska folkstammens undergång.

Emot Utskottets i detta ämne förut afgifne Betänkande, under N:o 81, hafva anmärkningar inom samtliga Riks-Stånden blifvit gjorde och föranledt till åter-remiss af ärendet, nemligen:

Hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln:

Af Herr *von Scheele, Franz*, som erinrat, att den af Herr *af Robson* väckta Motion om Afvittringarnes företagande inom Luleå Lappmark skall varit föranledd deraf, att Motionairen ansett ett bestämmande af Nybygges-gränssorne icke allenast vara det rättaste, utan det enda till ändamålet ledande medel i och för Lapparnes fredande från intrång, enär det territorium, som efter dessa gränsors utstakande återstod, skulle blifva det *vinterstamhåll*, utur hvilket Lappska folkstammen icke skulle kunna trängas; att Utskottet deremot i denna del afstyrkt all åtgärd å Rikets Höglofl. Ständers sida, hufvudsakligen på grund af hvad derom dels genom Kongl. Maj:ts Nådiga Stadga om Afvittrings-Verket i Vester-Norrlands, Vesterbottens och

Norrbottens Län den 10 Febr. 1824, dels genom Kongl. Brefvet af samma dag till Landshöfdingen i Norrbotten, och dels genom Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse den 9 Februarii 1827, redan blifvit förordnad och föreskrifvet; men att, då Kongl. Brefvet af den 10 Febr. 1824 stadgar, att *afvittrings-verket bör företagas i de trakter, der afvittringen mest är behöflig, samt de bästa odlings-lägenheter förekomma, och sedermera efter hand inom Länet fortsätas, dock att serskild uppmärksamhet i detta fall bör fästas på angelägenheten deraf, att de trakter, der Bergslags-handteringen kommer att införas, blifva afvittrade*, just härutinnan låge hinder i vägen för Konungens Befallningshafvande att, utan serskild föreskrift, låta företaga afvittring inom Lappmarken, som hvarken erbjuder de bästa odlings-tillfällen, jemförelsevis emot det nedra eller kust-landet, eller är den trakt, der Bergslagshandteringen kan införas eller i längden med bestånd utvecklas; och vid detta förhållande, samt då Luleå Lappmark är depositions-orten för de stora skatter af rik jernmalm, som det nedra landet tillkommer att förädla, och det endast vore möjligheten af transporter dit, som Motionsnären velat förvara genom begäran af ett serskildt tillägg i de stadganden, hvarpå

afvittringens företagande derstädes beror, äfvensom den summa af 5,000 R:dr, som för afvittringen i de 3 nordligaste Länen är anslagen, icke svarade emot behofvet, om den skulle utsträckas äfven till Luleå Lappmark, till hvilken ordningen icke skulle komma förr än efter en ganska lång tid och först sedan Lappska folkstammen, allt mer och mer tillbakaträngd, till det mesta hade utdött; hemställer Herr *von Scheele*, om det ej vore skäl att vidtaga lika skyndsamma som kraftiga mått för detta folkets fredande, i synnerhet som det ej kan betvivlas, att ju deras tillväxt och trefnad eger på den nuvarande och blifvande Bergshandteringen inom kustlandet ett bestämdt inflytande, i hvilket afseende han anser nödvändigt, att serskildt anslag för afvittringen i Luleå Lappmark beviljas, så att minst 4 Landtmätare kunna dermed sys-selsättas. Beträffande åter den af Herr *Boij* väckta Motion om anslag till uppgående af en gräns mellan Nybyggare och Lappar, i anledning hvaraf Utskottet i det åter-remitterade Betänkandet förklarät några skäl icke anförda, som kunde föranleda till en underdånig önskan om förändring i Kongl. Maj:ts, uti Bref till Kammar-Collegium d. 5 November 1825 meddelade Nådiga beslut, rörande Rikets Höglofl. Ständers vid 1818 års Riksdag gjorda underdåniga hem-

ställan om en gräns-lineas bestämmande emot Lappmarken, har Herr *von Scheele* yttrat den tanka, att, sedan nu varande Nybyggen blifvit afvittrade, en undersökning borde verkställas både till utrönande, huruvida den återstående delen af skogslandet är för Lapparne oundgängligen nödvändig, eller odlings-utrymmet ännu kan medgifva flere Nybyggens anläggande. Der hvarest sådant icke visade sig kunna med framgång ske, der vore äfven gränsor bestämde för Lapparnes betesland, hvilka utgöras af allt hvad som ligger utom Nybygges-gränssorne, och hvilken gränslinea vore den enda rätta och naturliga.

Slutligen och då Utskottet förklarar sig vara betänkt att, i afseende på 4 Momentet af Herr *af Robsons* Motion, rörande vidtagande af Författning emot det missbruk med brännvin, som hos Lappska Allmogen föröfvas, afgifva yttrande i sammanhang med det Utlåtande, hvarmed Utskottet egde inkomma öfver de flere under detta Riksmöte väckta Motioner, rörande tillverkning och förbrukning af brännvin, har Herr *von Scheele* till ytterligare vägledning härvid ansett sig böra upplysa, huruledes en stor och mäktigt verkande orsak till Lappstammens förminskning igenfinnes i den fria brännvinshandeln, som med

synnerlig verksamhet skall drifvas af de Bönder och Nybyggare, hvilka bo inom Lappmarkens område eller nära gränsen; så att utom de nederlag af brännvin, som hållas i Lappmarks-byarne, dessutom många yngre personer öfver allt i Lappmarken, vintern igenom, kringresa med denna vara, Lappen ofta i förväg vid hans flyttningar med sin Renhjord, från det ena stället till det andra; hvarigenom Lapparne förledas icke allenast att försälja och förstöra sin enda egendom, Renarne, utan ock derjemte lemna fritt fält åt odjuren att slagta den utan tillsyn lemnade hjorden, ofta på föga afstånd från den kåta, hvarest egaren, öfverlastad och sanslös, tillbringar tiden med brännvins-supande.

Af Herr *Hjerta, Gustaf*, som anser Utskottets Utlåtande innefatta en origtighet i den delen, som handlar om stängsel för Nybyggarnes höstackar, helst derom vore i allmänna lagen tillräckligen stadgadt, enär den förmår, att det, som stängdt är, ej får ofredas; och hvarföre en underdånig framställning härom till Kongl. Maj:t, i Herr *Hjertas* tanka, vore löjlig.

Af Herr *af Robson*, som upplyser, att hans mening varit att yrka skyndsamt verkställande inom Luleå Lappmark af den af-

vittring, som, vid tillämpning af de Författningar Utskottet åberopat, först i en framtid skulle derstädes komma att för sig gå, helst Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, i Skrifvelse till Kongl. Kammar-Collegium den 29 September 1827, tillkännagifvit, att af de 768 qvadratmil, hvartill Norrbottens Läns omfång kan räknas, 246 kunna anses tillhöra kustlandet och 522 Fjäll- och Lappmarken, samt att i allmänhet gränсор saknas emellan krono-marken och enskildes områden, de der icke äro afskiljde till mer än 66 qvadratmil på kustlandet och 20 inom Lappmarken, och vid hvilket förhållande Landshöfdingen ansett, att med de få Landtmätare, som vid afvittrings-verket i Länet äro anställda, det dermed åsyftade högst välgörande ändamålet skall vara mer än ett århundrade för Norrbotten aflägs, och att således, om ej antalet af Afvittrings-Landtmätare i Norrbottens Län betydligt ökas, och verkamma anstalter till afvittringens fullbordande dymedelst vidtagas, nya för Riket och orten nyttiga inrättningar skola ännu på ganska lång tid antingen hindras eller alldeles uteblifva.

Hos Högvördige Preste-Ståndet:

Af Herr Prosten *Grape*, som, uti ett vidlyftigt anförande, hufvudsakligen på enahanda

handa skäl, som Herrar *von Schéele* och *af Robson*, yrkat skyndsam verkställighet på Statens bekostnad af afvittringen i Lapp-land, samt derjemte, i afseende på Utskottets förslag, rörande inhägnande af Nybyggarnes höfoder, anmärkt, att, likasom det för Nybyggaren ofta blifver svårt om ej omöjligt att uti lador förvara det foder han på 1 à 3 mils afstånd från sitt hemvist bergar, han äfven hellre lärer äfventyra den förlust, som af Lapparnes Renhjordar kan blifva honom tillskyndad å det större eller mindre hö-förråd han i stackar eller så kallade hässjor måste uppsätta, än att göra sig säker skada och onyttig omkostnad med uppförande af gärdesgårdar deromkring; och hvarföre, samt då anledning vore, att icke eller Lapparne alltid med behörig varsamhet efterse sina hjordar, då de lägga sig närmare intill Nybyggarnes ängs-lägenheter, Herr Prosten anser, att vid afvittrings-undersökningarne förhållandet borde närmare granskas och tjenliga correctiv påfinnas.

I anledning af Motionairens förslag i 3 Momentet, samt Utskottets deraf föranledda utlåtande, hemställer Herr Prosten vidare, om icke Lapparne kunde erhålla

Bih. t. R. St. Prot. 1828 och 1829, 8:de Saml. 2

1:a H:t.

oinskränkt betes-rättighet äfven å Nybyggens eller hemmans områden, emot ansvarig förbindelse, att ej utan innehafvarens tillstånd tillgripa skogen eller åverka annan Nybyggets derå befintlig egendom; anseende Herr Prosten, att, då Nybyggets område blifvit Lappen, utan ringaste vederlag, fråntaget, en sådan honom tillagd rättighet icke vore obillig; äfvensom Prosten önskar, att af Utskottet måtte åstadkommas något emot behofvet svarande förslag, i afseende på en sträng Författning emot det i orten rådande, för Lapparne så förderfliga missbruk af brännvin. Och hafva Herr Doctor *Svedelius* med många andra Ledamöter af det Högv. Ståndet med Herr Prosten *Grape* instämt.

Hos Vällofl. Borgare-Ståndet.

Af Herr *Noréus*, som, med framställning af angelägenheten af Lappska folkstammens bibehållande, så vida de rika malm-tillgångarne i Gellivare skola kunna transporteras till Bruks-anläggningarne uti kustlandet, hvilket hufvudsakligen endast af Lapparne med deras Renar kan verkställas, på sådan grund och då afvittrings-verket i Norrbottens Län, enligt hvad Kongl. Maj:ts Befallningshafvande derstädes uti merberörde Skrifvelse till Kammar-Collegium upplyst, med det nu anställde ringa antal Landt

mätare på mera än 100 år icke torde hinna fullbordas, men Lapparne, hvilkas bibehållande och förökning beror på den omständigheten, att de, efter Nybyggenas och odlings-lägenheternas afskiljande och indelning, få den öfriga delen af landet sig till fristad anslagen, under tiden troligen skulle alldeles försvinna, för sin del önskar, att ett nytt anslag på 9:de Hufvud-Titeln, till aflöning för ett vida större antal Landtmätare än det nuvarande, äfvensom till underlättande af alla de till afvittringens snara fullbordan hörande anstalter, måtte beviljas, och hvilket anslag Herr *Noréus* föreslår till 10,000 R:dr om året.

Hos Hedervärda Bonde-Ståndet.

Af Riksdags-fullmäktigen *Fahle Burman*, som likaledes yrkat, att serskilda anstalter, utan sammanhang med afvittringsverket i de Norra Länen måtte vidtagas till afvittrande af de inom de egentliga Lappmarkerne befintliga Nybyggen och Nybygges-lägenheter, så att Lapparne sedan oqvalde, och utan intrång och prejeri af Nybyggarne, måtte få begagna det öfriga till Renbete; hvarjemte han ansett, att vid undersökningarne härom något lämpligare stadgande borde kunna påfinnas i fråga om åverkan å Nybyggarnes ängar och höstackar, än det om deras inhägnande inom gärdesgård-

dar, hvilka i flera fall skola vara oåstadkomliga och ändamålslösa i ödesmarker, der hö-förrådet ofta måste samlas på 2 à 3 mils afstånd å sank, bottenlösa stråmyror, och der snön vintertiden ej sällan går till 4 alnar;

Af *Johan Jacob Rutberg*, som jemväl på redan anförde grunder och med erinran, att Kongl. Maj:t, uti Nådigt Bref till Kammar- och Bergs-Collegierne af samma dag, som 1824 års afvittrings-stadga, infordrat underdånigt Utlåtande om de föreskrifter, jemkningar och tillägg, som kunde finnas nödiga, i afseende på Nybyggens anläggande i Lappmarken, men Collegierne ännu icke afgifvit detta Utlåtande, anser af högsta nödvändighet, att ett betydligt antal Landtmätare, i och för afvittringar i Lappmarken, anställas, och att ökadt Stats-anslag dertill må bestås; varande dessutom slutligen af *Nils Strindlund* från Vester-Norrlands Län anmärkt, att verkställigheten af hvad Utskottet föreslagit om ladors och gärdesgårdars uppförande vore det samma för Nybyggare, som ett strängt förbud att slå sin gräsbärande jord, enär det vore lika omöjligt att på $\frac{3}{4}$ dels mils långa sank-myror sätta lador till förvarande af hö-fångsten, som frugtlöst att kringhägna dessa myror eller att berga höet i omgärdade stackar.

Dessa, sålunda framställda och nu i möjligaste korthet upptagna anmärkningar, jemte hvad för öfrigt under discussionerne i ämnet inom Stånden blifvit anfördt, erinradt och upplyst, har Utskottet tagit i behörigt öfvervägande.

Och hvad först beträffar anmärkningarne emot Utskottets Utlåtande, i anledning af 1:sta och 2:dra Momenten af Herr af Robsons ifrågavarande Motion, så, enär det icke kan bestridas, att Bergslags-handteringsens bestånd och fortkomst i de nedra delarne eller kustlandet af Norrbottens Län till betydlig del beror på möjligheten af dit-transporten af de rika malm-förråd, som förefinnas i landets öfra delar, men hvarest, i anseende till den tröga skogsväxten derstädes, Bruks-anläggningar med fördel icke kunna företagas; denna transport åter hufvudsakligen endast af Lapparne med deras Renar kan verkställas, men, efter hvad upplyst blifvit, det är att befara, att Lappska Folkstammarne, som redan betydligen sig förminskat, skulle omsider alldeles blifva utrotade, så vida icke genom en skyndsam afvittring af Nybyggena och odlings-lägenheterne, med afskildjande dervid af nödiga vinterstambåll för Lapparne, desse försättas i oqvaldt åtnjutande af den betes-rättighet, som för un-

derhållet af deras Renar, deras enda egen-
 dom och enda medel till uppehälle och
 förköfran, oundgängligen erfordras; förden-
 skull och då Kongl. Maj:t redan uti Nådigt
 Bref till Kongl. Kammar- och Bergs-Col-
 legierne af samma dag, som 1824 års af-
 vittrings-stadga, anbefallt dem att inkom-
 ma med underdånigt utlåtande om de fö-
 reskrifter, jemkningar och tillägg, som kun-
 na finnas nödiga i afseende på Nybyggens
 anläggande i Lappmarken, har Utskottet
 uti allt detta funnit tillräckliga anlednin-
 gar för sig att i så måtto frångå sitt förra
 Utlåtande i denna del, att Utskottet nu
 tillstyrker Rikets Höglofl. Ständer att hos
 Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla,
 det ville Kongl. Maj:t, sedan vederbö-
 randes yttranden i ämnet blifvit in-
 hemtade, låta vidtaga verksamma an-
 stalter till afvittring af Luleå Lapp-
 mark, oberoende af afvittrings-verket
 i den öfriga delen af Norrbottens Län;
 lärande, i händelse Stats-Utskottet, åt hvil-
 ket Vållofl. Borgare-Ståndet uppdragit att
 yttra sig om anslag för detta ändamål, ic-
 ke skulle kunna uppgifva serskilda tillgån-
 gar dertill, Rikets Höglofl. Ständer till Kongl.
 Maj:t dervid i underdånighet öfverlemna,
 att af det anslag, som till egodelnings-ver-
 ket vid innevarande Riksdag å 9:de Hufvud-
 Titeln blifvit anvist, för afvittringens skynd-

samma bedrifvande i Luleå Lappmark disponera så stor del, som omständigheterna eller afvittrings-arbetets behöriga fortgående på andra orter möjligen kan medgifva.

Vidkommande dernäst hvad anfördt blifvit emot Utskottets yttrande, i anledning af Herr *Boijs* förslag om anslag till en gräns-lineas uppdragande emellan Nybyggerna och Lapparnes områden; så anser Utskottet den, uti dess förra Utlåtande, åberopade Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Norrbottens Län skrifvelse af den 7 Maji 1825 innefatta grundade skäl emot ett sådant gräns-bestämmande, såsom både öfverflödigt, om endast nödiga vinter-stamhåll för Lapparne vid afvittringarne bibehållas, och äfven skadligt, enär det vore oförenligt med landets framskridande till odling, befolkning och bebyggande, allt nödvändiga vilkor för begagnandet af dess rikhaltiga och outtömliga jernmalmsberg, hvarföre Utskottet förblifver vid dess afstyrkande af bifall till denna framställning.

Hvad vidare angår Utskottets förslag om gärdesgårds-hägnader omkring det hö, som af Nybyggarna icke förvaras i lador, så har väl Herr *Hjerta*, *Gustaf*, ansett detsamma vara origtigt och löjligt; men

som Utskottet, för sin del, icke kan finna hvarken något origtigt eller löjligt deruti, att Rikets Höglofl. Ständer hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes till de öfriga Norra provincerna utsträcka det stadgande om gärdesgårdars uppförande omkring Nybyggarnes höstackar, som Kongl. Maj:t redan den 13 Maji 1825 fastställt till efterlefnad uti Lappmarks-Socknarne inom Vesterbottens Län; så anser Utskottet sig så mycket hellre vid sitt tillstyrkande i denna del böra förblifva, som det icke synes ur vägen, att, vid det förhållande af en beständig strid och täflan, som Lapparne och Nybyggarne emellan finnes rådande, anledningarne till ofredande, split, tvedragt och rättegångar dem emellan, så vidt möjligt är, genom vissa särskilda bestämda föreskrifter och stadganden må förebyggas.

Men mera grundade och således påkallande uppmärksamhet har Utskottet funnit anmärkningarne, att de ifrågavarande gärdesgårdarne dels vore svåra om icke omöjliga att på vissa ställen i Lappmarken uppföra, dels ock ofta icke skulle uppfylla ändamålet, då den i dessa trakter fallande snö oftast samlar sig till lika höjd med sjelfva gärdesgårdarnes. Då likväl något förslag

till lämpligare hägnads-anstalter icke blifvit framställdt och det dessutom synes böra bero på vederbörande Autoriteter, att, efter olika local-förhållanden derom förordna, tror Utskottet sig endast böra tillstyrka det tillägg till sitt förra förslag, att, der gärdesgårdar icke anses uppfylla ändamålet eller icke kunna utan svårighet uppföras, andra lämpliga hägnader må, till stackhöets förvarande emot åverkan af Renarne, uppsättas, efter de föreskrifter och förordnanden, som af vederbörande Kongl. Maj:ts Befallningshafvande kunna i detta afseende varda meddelade.

Vidkommande åter Prosten *Grapes* ofvanberörde hemställan om en mera utvidgad betesrättighet, än den Utskottet, i anledning af Motionairens förslag i 3:dje Momentet, tillstyrkt; så kan Utskottet, enär en så oinskränkt betesrättighet, utan att för Lapparnes bestånd vara, i Utskottets tanka, i allmänhet af behofvet påkallad, troligen skulle leda till mångfalldiga tvister och dermed förenade olägenheter, denna hemställan icke anörlunda tillstyrka, än att, då det icke sällan händer, att, enär starka frostnätter inträffa i öfra fjällen innan snön betäcker marken, jorden så tillfrysar,

att Renarne icke kunna erhålla föda derstädes, vid hvilka tillfällen det är för Lapparne af största vikt, om de icke skola möta sin undergång, att de då få begagna nedre landets kronoskogar, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande måtte anbefallas att, intill dess afvittningen i Lappmarken hunnit för sig gå och nödiga vinterstambåll dervid för Lapparne blifvit utsedde, tillhålla Kronobetjeningen, att vid sådana tillfällen icke allenast utse de trakter, der Lapparne kunna begagna Renbetet, utan äfven väl bevaka ömsesidig rätt emellan Lappar och Nybyggare, så att de å ingendera sidan förfördela hvarandra.

Slutligen och i afseende på den yrkade nödvändigheten af en sträng Författning mot det missbruk af brännvin, som hos Lapparne skall råda; så ehuru, i anledning af väckta Motioner, rörande tillverkning och förbrukning af brännvin, förslag till allmän författning härom kommer att till Rikets Höglofl. Ständer i vederbörlig ordning öfverlemnas, hvilken författning, om den var der antagen och gillad, äfven för Lapp-Allmogen och Nybyggarne i Lappmarks-Socknarne skulle komma att tillämpas; likväl och som det är nogsamt bekant, att Lapp-Allmogen har en lika allmän som för

densamma förderflig fallenhet för omåttligt bruk af brännvin, samt att Nybyggarna, drifne af vinningslystnad, begagna, allmänt nog, alla medel att de förre dertill förleda, hemtar Utskottet häraf anledning att nu tillstyrka, det Rikets Höglofl. Ständer ville hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att Kongl. Maj:t, efter inhemtande af vederbörande Dess Befallningshafvandes underdåniga utlåtanden, täcktes, i händelse behofvet skulle finnas det påkalla, för Lappmarkerne förordna om sådan skärpning och tillägg i den om brännvins försäljning och bruk gällande Författning, som för dessa orter kunde anses lämplig och till ändamålet ledande.

Stockholm den 17 Junii 1829.

N:o 136.

Ankom till Exped. Utskottet d. 19 Junii 1829.

Utlåtande, i anledning af gjorda anmärkningar emot Betänkandet, N:o 95, angående yrkad förändring

i stadgandet om Läste-afgift för Fartyg, som förses med Turkiska Pass.

Det af Utskottet under den 6 sistlidne Maji i ofvanberörde ämne afgifne Betänkande har, med anledning af deremot framställda anmärkningar inom det Vällofl. Borgare-Ståndet, blifvit derifrån till Utskottet återremitteradt; men som, enligt ankomne Protocolls - Utdrag, Höglofl. Ridderskapet och Adeln under den 14:de, Högvärdige Preste-Ståndet under den 21:sta samt det Hedervärda Bonde-Ståndet under d. 14:de Maji innevarande år samma Betänkande godkänt; så har Utskottet ansett återremissen icke kunna till någon åtgärd å dess sida föranleda.

Stockholm den 17 Junii 1829.

N:o 137.

Ankom till Exped. Utskottet d. 19 Juni 1829.

Utlåtande, i anledning af gjorda anmärkningar mot Betänkandet, N:o 57, angående en af Herr *Hjerta*, *G.*, väckt fråga om förnyandet

af Rikets Ständers underdåniga anhållan, att de oeconomiska Författningar, som blifva utfärdade, först efter en viss tid måtte sättas i verkställighet.

Under den 19 sistlidne Februarii har från Höglofl. Ridderskapet och Adeln, Vållofl. Borgare-Ståndet, samt Hedervärda Bondeståndet, Utskottets i ofvanberörde ämne och under den 5 i samma månad afgifne Betänkande blifvit återremitteradt, på grund af anföranden, innehållande hufvudsakligen, att de af Herr *Hiessleiter*, uti dess vid Betänkandet fogade Reservation, uppgifne flere händelser skola styrka, det Regeringen icke ansett Rikets Ständers underdåniga skrifvelse den 12 Julii 1823, rörande viss tid för verkställigheten af Oeconomiska Författningar vara af den vikt, att behörigt afseende blifvit fästadt derå, och då dylika Författningar, när de efter kungörandet verkställas med en hastighet, som icke står i billigt förhållande till möjligheten att göra verkställigheten ändamålsenlig, alltid skola hafva ett högst menligt inflytande både på den enskilde medborgarens och det allmännas väl, är det yrkadt vordet, att Rikets Höglofl. Ständer måtte förnya

deras i förenämnde skrifvelse gjorda underdåniga anhållan.

Vid besvarandet af hvad sålunda anfördt blifvit, får Utskottet vördsamligen yttra, att de i ofvanåberopade Reservation uppgifna händelser, hvarigenom styrkas skulle, att åtskillige Författningar blifvit, efter utfärdandet, för tidigt satte i verkställighet, ingalunda bibringat Utskottet öfvertygelsen om nödvändigheten att förnya den underdåniga anhållan, Rikets Ständer redan vid 1823 års Riksdag framburit. Hvad Tull-Taxorne beträffar, vid hvilka, i förevarande afseende, så mycken vigt blifvit fästad, kunde väl Utskottet erinra, att, om det ock skulle medgifvas, att sådana Oeconomiska Författningar, som innehålla nya åligganden eller stadga ökadt ansvar, borde, i vissa fall, först efter en viss tids förlopp, träda i verkställighet, förhållandet synes hafva varit alldeles motsatt med dessa, som beredde lättnader och förmoner för handeln, beviljade större Import-frihet, nedsatte afgifterne och minskade straffbestämmelserne; äfvensom Utskottet icke skulle finna svårighet att ådagalägga, det tiden för verkställigheten af de öfrige till stöd för återremissen citerade Författningarne blifvit med varsamhet både beräknad och fastställd; men Utskottet anser det ligga utom

gränsen för sin befattning, att ingå i någon undersökning om sättet och tiden för expedition och verkställighet af serskilda Författningar, som Kongl. Maj:t låter i Näder utfärda.

Deremot får Utskottet, under åberopande af hvad det återremitterade Betänkandet innehåller, och till närmare utveckling af de åsikter der blifvit antydda, fästa Rikets Höglofl. Ständers uppmärksamhet derpå, att Regeringen endast och allenast kan bedöma från hvad tid en Författning lämpligast må träda i förbindande kraft. Från den ståndpunkt, der Regeringen är ställd, kan sambandet emellan det hela och dess delar öfverses, och kännedomen af Rikets commerciali och industriela läge, i förening med den af Rikets förhållanden till Utländska magter, är den enda och säkra grunden för pröfningen i stort af den större eller mindre skyndsamhet, hvarmed beslutna åtgärder till handels och näringarnes förkofran, eller till afböjande af hotande förluster, böra verkställas. Den enskilde åter afser blott, huru åtgärderne inverka på föremålen för hans speculationer eller förhoppningar, och i samma mon dessa svikas eller uppfyllas, finner han tiden för åtgärdernes verkställighet lämplig eller olämplig. Också hafva Rikets

Ständer, som ansett omöjligheten för Regeringen att förekomma hvarje individs förluster och tillfredsställa allas önsknings, uti den underdåniga skrifvelse, hvars förnyande med Motionen åsyftats, inskränkt deras underdåniga anhållan dertill, "att, då "oeconomiska Författningar i allmänhet hädanefter utfärdas, Kongl. Maj:t tacktes i "Nåder bestämma tiden till verkställighet "af hvarje sådan Författning, så långt efter "utfärdandet, att den Handlande eller Näringsidkaren, *uti möjligaste måtto*, undgår "de förluster, som genom en alltför hastigt "vidtagande verkan deraf kunna honom "drabba;" och som det icke är ådaga-lagdt, att Kongl. Maj:t lemnat denna Rikets Ständers underdåniga anhållan utan afseende, men ett underdånigt förnyande skulle innebära ett indirect klander, som, efter Utskottets öfvertygelse, saknade grund; så anser Utskottet sig böra förblifva vid sitt afstyrkande å Herr *Hjertas* Motion, och får dervid vördsamt tillkännagifva, att Utskottets Betänkande blifvit af det Högvördige Preste-Ståndet, den 21 sistlidne Februarii bifallet.

Åtskillige Ledamöters reservationer i ämnet bifogas.

Stockholm den 17 Junii 1829.

R e s e r =

Reservationer:

Af Herr *E. M. Leffler*: Jag kan icke, för min del, instämma i det sätt, på hvilket Höglofl. Utskottet besvarat de emot dess förra Betänkande gjorda anmärkning-
gar. Jag hade trott, att, då Höglofl. Utskottet icke funnit för godt att ändra sitt förra beslut, hade Höglofl. Utskottet bordt ådagalägga origtigheten af de anmärkning-
gar, hvilka såsom facta blifva gjorda emot Betänkandet, och hvarmed man velat styrka behofvet af bifall till den gjorda Motionen. Då detta icke skett, befinna sig de 3:ne Respective Riks-Stånden, som återremitterat Betänkandet, lika litet upplyste om rätta förhållandet härmed, som då det första Betänkandet till afgörande inom dem förekom. Detta åter kan föranleda en helt annan utgång af saken, än om Utskottet meddelat Rikets Höglofl. Ständer de upplysningar i målet, som Utskottet af vederbörande emottagit;

Af Herr *Cron*: De skäl, hvarpå Rikets Höglofl. Ständer vid sistlidne Rikdag, uti aflåten underdånig skrifvelse, anhöllo hos Kongl. Maj:t, det i allmänhet inga Oeconomiska Författningar måtte genast efter pro-

mulgerandet, utan först inom någon bestämd viss tid derefter, blifva till efterlemnad gällande, hafva, i min föreställning, den egenskap, att vara både nu och framdeles gällande. Också har ingen vederläggning af denna sanning blifvit med allvar försökt under den nu förefallande discussionen. Jag drager häraf den slutsatts, att man i hufvudsaken icke missbilligar Motionairens önskan. Vid detta förhållande, och då Kongl. Maj:t ännu icke fattat, åtminstone ej meddelat Rikets Höglofl. Ständer Dess Nådiga beslut, rörande hvad afseende Kongl. Maj:t anser detta ämne förtjena; så må jag, för min del, förklara, att jag icke kan föreställa mig, det en nu förnyad underdå-nig skrifvelse i ett så viktigt ämne skulle annorlunda, än genom en förvänd tolkning, få stämpeln af ett indirect klander mot någon eller några Regeringens, sedan sista Riksdag, vidtagne åtgärder i oeconomie-mål. Jag tvärtom anser ett motsatt förhållande, der man undertrycker en viss medborgare-class's icke obilliga önskan, och der man, så till sägandes, sätter sig i motvärn, att den må framtränga till Regeringens öron, innefattar ett oförsynt misstroende, grundadt på förutsättning antingen af en öfverdrifven ömtålighet, eller hvad ännu värre är, en obenägenhet att gå billiga önsknin-gar till möte, — tvenne förutsättningar,

hvertill jag hvarken i ena eller andra fallet af gifna exempel eger någon anledning.

Jag reserverar mig derföre mot Höglofl. Utskottets beslut och tager mig frihet föreslå ett tillstyrkande: att Rikets Höglofl. Ständer ville hos Kongl. Maj:t i underdånighet anmäla, att de äfven vid detta Riksmöte fortfarande hysa den öfvertygelse, att hastigt inträffande förändringar i oeconomiska Författningar skadligt inverka på all näring, serdeles på all handel; samt derföre underdånigst förnya den anhållan, att Kongl. Maj:t, vid utfärdandet af dylika Stadgar, täcktes taga i serskildt Nådigt öfvervägande om de fordra en hastig verkställighet, såsom t. ex. vid en hotande missväxt eller dylikt, då dröjsmål skulle göra Författningens ändamål förfeladt; samt i andra fall låta kungöra det fattade Nådiga beslutet en så lång tid före dess verkställighet, att den trafiquerande eller näringsidkaren lemnas ett lämpligt rådrum, att, fri från brådstörtande åtgärder, kunna öfvergå från den ena till den andra Författningens efterlefnad. Härmed instämde öfrige närvarande Ledamöter af Vållofl. Borgare-Ståndet.

STOCKHOLM,
P. A. NORSTEDT & SÖNER,
1829.

N:o 138.

Ankom till Exped. Utskottet d. 13 Julii 1829.

Utlåtande, i anledning af gjorda anmärkningar vid Utskottets Betänkande, N:o 82, angående förändring i nu gällande föreskrifter om tiden för väglagning.

Till Utskottets förnyade handläggning har från Höglofl. Ridderskapet och Adeln samt det Hög. Preste-Ståndet förenämnde Betänkande blifvit återremitteradt, på grund af anmärkningar, innehållande hufvudsakligen, att den i Kongl. Kammar-Collegii kungörelse den 4 Augusti 1818 utsatta tiden för väglagning, nemligen emellan våren och slåttern, vore i så måtto den tjenligaste, att Landtmannen då hade ledighet för ett sådant bestyr, och att väglagningen dessutom hörde till antalet af de många oeconomiska ämnen, hvarom enahanda stadganden för Rikets till klimat och andra förhållanden så högst olika landskap icke vore lämpliga; hvadan alltså är yrkadt vordet, att, enär

Bih. till R. St. Prot. 1828 och 1829, 8 Saml. 2 Bandet, 1

2:a Ht.

för sådane väglotts-egare, som icke funne sig belåtna med den i allmänhet föreskrifna väglagnings-tiden, något hinder af Författningen icke möter för antagandet af annan tid, R. H. S. ville låta förblifva vid hvad de sjelfve år 1818 i underdånighet föreslagit och Kongl. Maj:ts Nådigst behagat gilla och fastställa.

Hvad sålunda anmärkt och yrkadt blifvit, har Utskottet i noga öfvervägande tagit. Utskottet inser visserligen svårigheten, om icke omöjligheten, att bestämma väglagningstider, som för samtliga Rikets Provinser kunde tjenliga finnas; och det var också under denna åsigt af ämnet, samt i ändamål att bereda väglotts-egarne tillfälle, att, efter hvarje orts locala förhållanden, lämpa tiden för vägarne iståndsättande, som Utskottet, med anledning af Motionen, i så måtto föreslog återgång till gamla ordningen, att valet skulle stå vederbörande fritt emellan väglagningstiden om våren eller hösten; men som den önskan nog allmänt uttalat sig, att väglagnings-arbetet finge verkställas i öfverensstämmelse med de föreskrifter, som innehållas i Kongl. Maj:ts och Rikets Kammar-Collegii kungörelse den 4 Augusti 1818, utfärdad till följd af Kongl. Maj:ts Nådiga befallning, och föranledd af R. S. egen underdåniga hemställ-

lan, så och då berörde kungörelse tillåter Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, att å de orter och ställen, der allmänna vägarnes iståndsättande vårtiden af serskilda omständigheter kunde möta hinder, eller för väglotts-egarne blifva svårt och betungande, höra häradsboerne, om de hellre önskade någon annan tid för väglagningens verkställande, samt med anledning deraf bestämma de tider, som vore med de väghållnings-skyldiges bekvämlighet och fördel mest förenlige; hvilken tillåtelse redan bereder väglotts-egarne den frihet, i afseende på valet af tiden, som Utskottet hade åsyftat, och af hvilken, på sätt erfarenheten ådagalagt, följden varit den, att i åtskilliga landsorter, de senare åren, väglagningsarbetet blifvit verkställdt om hösten, har Utskottet funnit sig böra hemställa, att hvad i merberörde kungörelse stadgadt är äfven hädanefter må, utan förändring, till efterrättelse lända.

För öfrigt har Utskottet skolat gifva värdsamt tillkänna, att dess Betänkande blifvit af Vallofl. Borgare-Ståndet, under den 14 April, bifallet, men af Hedervärda Bonde-Ståndet, under den 13 i samma månad, afslaget.

Stockholm den 20 Junii 1829.

N:o 139.

Ankom till Exped. Utskottet d. 13 Julii 1829.

Utlåtande, i anledning af gjorda anmärkningar vid Utskottets Betänkanden N:ris 103 och 112.

Utskottets Betänkanden N:o 103, i anledning af åtskillige föreslagne åtgärder till lindring i Rustnings-besväret, samt N:o 112, i anledning af väckta Motioner om frihet i köp och salu af tackjern, hafva af Hedervärda Bonde-Ståndet blifvit till Utskottet återremitterade, med deremot gjorda anmärkningar; men som, enligt ankomne Protocolls-Utdrag, de trenne öfrige Respective Riks-Stånden samma Betänkanden godkänt; så har Utskottet ansett de meddelade återremisserne icke till någon annan åtgärd å dess sida föranleda, än att detta förhållande vördsamligen tillkännagifva.

Stockholm den 8 Julii 1829.

N:o 140.

Ankom till Exped. Utskottet den 13 Julii 1829.

Utlåtande, i anledning af ett föreslaget stadgande uti Kongl. Cancellie-

Ordningen, i afseende på allmänna handlingar, som kunna utur Riket föras.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln har till Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskottet behagat remittera en af Herr *Crusenstolpe*, *M. J.*, väckt Motion, att, förmedelst en ändring af eller ett tillägg uti Kongl. Maj:ts Nådiga ordning för Dess och Rikets Cancellie, Hof-Cancelleren måtte tillåtas, att, då handlingar, skrifne eller tryckte, ur Riket till utländsk ort transporteras, för hvilken räkning som helst, sjelf eller genom ombud, i händelse af befogenhet, undersöka, om bland dem något finnes, som Riks-Archivet eller Statens Bibliothek tillhör eller tillhöra bordt, och i sådant fall om det sammans återförskaffande dit draga försorg, mot eller utan betalning, allt efter sig företeende omständigheter.

Detta har Utskottet i öfvervägande tagit; men som Utskottet funnit, hvad äfven under den, i anledning af Herr *Crusenstolpes* Motion, uppkomne discursion blifvit yttradt: att den nu gällande Cancellie-ordningen i 17 och 29 §§ innehåller föreskrifter, som, vederbörligen handhafde, lemna fullkomlig säkerhet mot förskingring af Statens handlingar;

att deremot Herr *Crusenstolpes* förslag skulle leda till nog inquisitoriska åtgärder, samt att det dermed afsedda åliggande för Embets-myndigheterna att intränga hos enskilda personer, för att se efter om handlingar der finnas, som tillhört Staten, vore stridande mot egande rätt och antagna former;

att Hof-Cancellers-Embetet ej kunde vara i tillfälle att känna, huruvida allmänna handlingar utföras eller icke, utan att se alla handlingar, som utur Riket transporteras, hvilket åter vore oförenligt med Lag och Författningar, samt icke ens verkställbart. Alltså får Utskottet på dessa skäl tillstyrka, att ifrågavarande Motion må lemnas utan afseende.

Stockholm den 8 Julii 1829.

N:o 141.

Ankom till Exped. Utskottet d. 13 Julii 1829,

Utlåtande, i anledning af gjorda anmärkningar vid 2:ne Utskottets Betänkanden,

På grund af dervid gjorda anmärkningar hafva till Utskottet blifvit återremitterade Utskottets nedannämnde Betänkanden, neml.:

Från Vällofl. Borgare-Ståndet:

N:o 102, i anledning af väckt fråga om skyldighet för Norrländska Allmogen att vara försedde med bevis att de varor, som af bemälde Allmoge försäljas i Stockholm, äro af egen Gårds-afvel; samt

Från Hedervärda Bonde-Ståndet:

N:o 110, rörande väckt fråga om skattelösen af Ecclesiastique-hemman i Skåne; Men som dessa Betänkanden blifvit af 3:ne Riks-Stånd bifallne, neml.

N:o 102 af Ridderskapet och Adeln, samt Preste- och Bonde-Stånden, och

N:o 110 af Ridderskapet och Adeln, samt Preste- och Borgare-Stånden;

så enär, enligt 87 § i Regeringsformen, samt 49 § 3 mom. Riksdags-Ordningen, Tre Stånds mening i dylika frågor utgör Rikets Ständers beslut, samt återremiss från endast ett Stånd i dessa mål ej betager samma beslut dess kraft och verkan till expedition, finner Utskottet, vid detta förhållande, något besvarande af de serskilda anmärkningarne icke erfordras; hvilket Utskottet härmedelst får hos de respective Riks-Stånd, som återremisserne meddelat, vördsamt anmäla.

Stockholm den 8 Julii 1829.

N:o 142.

Ankom till Exped. Utskottet d. 13 Julii 1829.

Förnyadt Betänkande, i fråga om
forväsandet samt Gästgifveri-skjuts-
anstalterne.

Emot det Betänkande, Utskottet under N:o 84 i detta ämne afgifvit, hafva anmärkningar inom samtliga Riks-Stånden blifvit gjorde. Dessa anmärkningar äro, dels sådana, som innefatta ett bestämdt och allmänt ogillande af de generela åsichter, hvilka för Betänkandet ligga till grund, dels ock sådana, som vidröra de förslag i detail, hvilka, i anledning af de väckta Motionerne, Utskottet ansett sig böra afgifva. De förra äro hufvudsakligen af Herr Grefve *Horn, Claes Fr.*, och Herr *Tersmeden, G. R.*, samt af Riksdags-fullmäktige *Anders Danielsson* från Elfsborgs och *Casper Wijkman* från Upsala Län, hvilka sistnämndes likväl förfalla, så vidt de röra Kungs- och Kronoskjutsen, sedan Utskottets Utlåtande i dessa delar redan af det Hedervärda Bondeståndet är bifallet; och återstår det således endast de förres jemte hvad af de senare i fråga om Gästgifveri-skjutsen blifvit anfördt. Då likväl dessa anmärkningar icke innehålla något nytt eller hufvudsakligen något annat, än hvad Grefve

Horn i sin Motion redan framställt, anser Utskottet så mycket mindre skäl vara, att med deras upprepande upptaga Rikets Höglöf. Ständers tid, som, hvad Utskottet måste angifva, det ännu fortfar, att i dessa ämnen hysa deremot alldeles motsatta tankar; och då, under bestridande af Kungsskjutsens laglighet, sådan den nu utgöres, dessa anmärkningar i öfrigt åsyfta en hastig och total omstöpnig af det för handen varande skjuts-väsendet, men Utskottet deremot tror sig, genom återopade Författningar, för dem, som vilja det fatta, hafva tillräckligen ådagalagt Kungsskjutsens laglighet, äfvensom Utskottet, på sätt det lika öppet som klart och bestämdt yttrat i sitt förra Betänkande, är af den öfvertygelse, att skjuts-väsendet i allmänhet, sådant det nu är, icke bör upphävas, innan tid och erfarenhet gifvit medel vid handen till vinnande af ett annat bättre förhållande i det hela, men emedlertid de förbättringar och rättelser dermed vidtagas, som, för den närvarande tidens skick lämpliga, framdeles i sin ordning kunna leda till erhållande af ett i alla delar fullkomligt skjuts-väsende; så synes all vidare strid öfver så olika meningar vara lika frugtlös som öfverflödig, och torde så mycket hellre böra af Utskottet undvikas, som det svårigen dervid kunde undgå, att med Herr Grefve

Horn förirra sig till ämnen, liggande långt utom gränsen af frågan om skjutsväsendet, men hvilket Utskottet anser med skyldig aktning för det lämpliga och tillbörliga icke kunna förenas.

Utskottet öfvergår derföre till upptagande och besvarande i möjligaste korrthet af de i andra rummet omnämnde anmärkningar, i den ordning, i afseende på ämnets serskilda delar, Utskottet följt uti dess förra Betänkande; och förekommer således först Utskottets förslag, rörande Kronoskjutsen, hvaremot följande anmärkningar blifvit gjorda: å en sida, att den af Utskottet till bibehållande föreslagna väntningstiden af 12 timmar icke skulle vara af behovet påkallad, utan att hellre borde stadgas 6 timmars väntningstid, men utan all betalning; å en annan, att väntningstiden borde bestämmas till 8 timmar utan, samt 4 timmar emot betalning; vidare att körningstiden, af Utskottet föreslagen till 2:ne timmar på milen, icke för alla årstider och väglag vore lämplig, och att vid dess bestämmande afseende jemväl borde fästas på lassets tyngd; att stadgas borde, det icke mer än högst 3 Sk~~z~~ finge vid det bästa väglag lastas efter ett par hästar, hvilken tyngd borde höst och vårtid, då vägarne äro svårare, nedsättas till högst 2 Sk~~z~~; att

omlassningstiden blifvit af Utskottet för korrt tilltagen; att något ansvar borde åläggas vederbörande emottagare af Krono-effecter, som onödigtvis och blott med beräkning på egen beqvämlighet uppehålla afleveringen, så att all väntning, som öfverskred en timme efter transportens framkomst, borde betalas med väntningspenningar efter Gästgifveri-stadgan, förbonden fritagen att derom tvista med emottagaren, som inför sina autoriteter finge urskulda sig om han vore oskyldig till uppehållet eller, i vidrigt fall, sjelf vidkännas hvad, som till Förbundens förnöjande alltid borde af Kronobetjeningen utbetalas; att Kronobetjeningen borde på stället erlägga betalningen för all slags kronoskjuts, innan de skjutsande hemresa, på det de sedermera icke må behöfva onyttigt förspilla tiden genom inställelse till skjuts-penningarnes emottagande, och de händelser för framtiden förekommas, som någon gång skola inträffat, att genom Krono-Betjeningens vårdslöshet, dödsfall eller obestånd, icke alla Kronoskjutsande undfått sin betalning; att, fastän Kronans manskap, enligt Författningarne, icke skall få fortskaffas med kronoskjuts, det likväl uti Utskottets Betänkande pag. 7 influtit, att Kronans effecter och manskap böra med skjutsning i fredstid fortskaffas, och hvarföre yrkas, att detta medgifvande

bör i afseende på *manskapet* utgå, samt i stället begäres en noggrannare tillsyn, under Landshöfdingarnes ansvar, öfver verkställigheten af hvad Författningarne sålunda föreskrifva; att Kronoskjuts-fördelningen ej borde, såsom stundom skall hända, få bero på Kronobetjeningens godfinnande, utan verkställas jemlikt Landshöfdingens föreskrift, som för lagligheten och behörigheten deraf allena borde ansvara; att krono-transporter måtte få verkställas äfven med oxar, så att smärre hemmansdelar icke försättas i nödvändighet att derföre hålla hästar; att tillökning i legan för kronoskjuts icke borde ega rum; att villkoren för kronoskjuts borde vara lika i krig som fred; att Utskottet underlåtit uppgifva någon af de omständigheter, som under fredstid kunna göra transporter med kronoskjuts nödvändiga, och sluteligen att uti sammanfattningen af Betänkandet vid slutet af första punkten skulle förefinnas en tvätydighet, om nemligen de förr vanliga förhållanden med kronoskjuts skola i krigstid inträda, både med afseende på betalningen och på sättet för skjutsens præsterande, och hvarföre det har blifvit begärdt, att Utlåtandet härom måtte erhålla en större tydlighet.

I anledning af hvad sålunda anmärkt blifvit, får Utskottet anföra, att då en viss

tid, under hvilken de till kronoskjuts upp-
bådade äro pligtige att afbida skjutsen,
nödvändigt måste vara bestämd, har Ut-
skottet, i betraktande af de flere hinder,
som under långväga transporter kunna mö-
ta och verka till uppehåll, trott densamma
icke böra tilltagas för korrt, hvilket ofta
skulle föranleda till oredor och ökadt be-
svär för Allmogen, då, sedan efter en kor-
tare tids väntning på en krono-fora, de
skjutsande hade till sina hem återvändt,
ny skjuts för den straxt derefter anlända
transporten måste uppbådas och inställas;
hvarföre, och då det äfven synes billigt, att
någon ersättning för väntning må de Kro-
no-skjutsande tillkomma, samt den af Ut-
skottet föreslagna väntnings-tid emot be-
talning icke ofta bör komma i fråga, helst
om den jemkning antages, som Utskottet
nedanföre, i afseende på körnings- och om-
lassningstiderna samt forornes tyngd, före-
slår, Utskottet vördsamt förblifver vid
sitt tillstyrkande, att väntningstiden
vid kronoskjuts må bestämmas till 12
timmar, deraf 4 utan och 8 emot be-
talning.

Beträffande åter körnings- och omlas-
ningstiderna samt yrkandet, att någon viss
tyngd för kronofora efter 2:ne hästar måtte
bestämmas, finner Utskottet sig, med fä-

stadt afseende på hvad i dessa delar an-
 märkt blifvit, och till beredande af en så-
 dan jemkning, att de skjuts-skyldiges be-
 svar må ytterligare kunna lättas, utan att
 kronans transporter onödigtvis blifva uppe-
 hållne, böra föreslå det tillägg till dess
 förra Betänkande, att Rikets Höglofl. Stän-
 der ville hos Kongl. Maj:t i underdå-
 nighet anhålla, det stadgas måtte, att
 i allmänhet 50 L \ddot{L} må få lassas efter
 ett par kronoskjuts-hästar, men att på
 vederbörande Autoriteter må få an-
 komma, att, i förhållande till bättre
 eller sämre väglag på afsändnings-stäl-
 let, eller det som förmodas kunna in-
 träffa i de orter genom och till hvilka
 foran bör gå, antingen till 40 L \ddot{L} vid
 sämre väglag nedsätta eller till 60 L \ddot{L}
 vid bättre väglag höja denna tyngd,
 börandes vigten alltid, enär hinder ic-
 ke deremot möter, märkas på pack-ki-
 stor m. m., hvaruti effecterne afsändas;
 samt dessutom i så måtto förändra sitt
 förra Utlåtande, att Utskottet hem-
 ställer, det körnings- och omlassnings-
 tiden i allmänhet varder bestämd, den
 förra till $2\frac{1}{2}$ timma på milen, och den
 senare till $1\frac{1}{2}$ timma på hvarje sta-
 tion, men med öppen rätt för Kongl.
 Maj:ts Befallningshafvande att minska
 den förra till 2 timmar vid bättre, samt

höja den till 3 timmar vid sämre väglag, äfvensom att, i förhållande till den större eller mindre svårighet, som olika effecter kunna vid omlassningen medföra, nedsätta den senare till 1 timme eller öka den till 2:ne timmar.

Vidkommande åter de yrkanden, att vederbörande emottagare borde ersätta de kronoskjutsande för allt uppehåll utöfver en timma å aflevererings-stället, samt att skjutspenningarne borde liqvideras på stället, innan de skjutsande till sina hem återvända; så, när någon viss tid möjligen icke kan bestämmas för aflevereringen, enär sådant beror på forornes större eller mindre mängd samt effecternes beskaffenhet, då icke alla vagnar kunna på en gång och icke alla slags persedlar lika fort aflastas, samt det föreslagna liqvitations-sättet på stället, genast efter verkställd skjutsning, i Utskottets tanka, skulle leda till flera oredor och tilläfventyrs äfven till flera förluster för de skjutsande, än det liqvitations-sätt för kronoforor, som nu iakttages; så kan Utskottet dessa förslag icke tillstyrka.

I afseende på yrkandet, att ordet *manskap*, som uti 7:de sidan af Betänkandet fö-

rekommer, borde utgå, enär, enligt Författningarne, kronans manskap icke finge med kronoskjuts fortskaffas, samt att i stället måtte begäras en noggrannare tillsyn öfver dessa Författningars efterlefnad, och att kronoskjuts-fördelningen alltid borde verkställas efter Landshöfdingens föreskrift; så får Utskottet upplysa, att det ingalunda varit dess mening, att, i fråga om kronans manskaps fortskaffning, gifva Författningarne en annan tydning eller vidare utsträckning än de redan ega; men anser Utskottet några serskilda åtgärder till beredande af dessa Författningars efterlefnad, eller i afseende på kronoskjuts-fördelningen, icke vara af behofvet påkallade, enär om missbruk eller origtigheter dervid förefalla, de kunna och böra i laglig ordning beifras och rättas; lärande äfven intet hinder vara, att, på sätt jemväl yrkadt blifvit, oxar må kunna till krono-transporter få begagnas, utan att något, numera än förr, behöfver derom serskildt stadgas.

Vidare har blifvit yrkadt, att tillökning i skjutslegan icke borde ega rum och att villkoren för kronoskjuts borde vara lika i krig som fred; men Utskottet kan icke vika

vika ifrån den öfvertygelse, som af Riks-Stånden äfven synes i allmänhet hafva varit delad, att den förra i alla händelser är både billig och rättvis, och att, i afseende på sättet för kronoskjutsernas utgörande, omständigheterne påfordra helt andra förhållanden under krig än i fred; och afstyrker Utskottet derföre allt afseende å dessa framställningar.

Det har jemväl blifvit anmärkt, att Utskottet underlåtit uppgifva de omständigheter, som under fredstid kunna göra transporter med kronoskjuts nödvändiga, och ändtligen att Utskottet skall tvätydigt uttryckt, om dess mening vore, att den föreslagna högre betalningen för kronoskjuts äfven borde under krig erläggas. Utskottet hade trott, att de nyssnämnde omständigheterne skulle af hvar och en lätt inses, men får, då Utskottet anser sig icke böra med uppgift deraf öka vidden af detta Betänkande, likväl till öfverflöd, nu till närmare upplysning härom, hänvisa till de kvartals-rapporter öfver verkställda landt-transporter, som, på Kongl. Maj:ts Nådiga befallning, Krigs-Collegium till Kongl. Maj:ts

Krigs-Expedition afgifver; och hvad beträffar den anmärkta tvätydigheten i redactionen om krono-skjutsens betalning, lära Rikets Höglofl. Ständer finna det vara, sidan 9 uti Betänkandet, klart uttryckt, hvad sedan, pag. 32, är åter upprepadt, att den ökade krono-skjutslegan borde utgå *lika i krigs- som fredstid*, och att således denna anmärkning förfaller.

Hvad härefter vidkommer Kungs-skjutsen, så har af en Talare blifvit yttradt, att det vore både passande och ändamålsenligt, att genom underdånig skrifvelse upplysa Kongl. Maj:t, att, ehuru nyttiga Dess resor otvifvelaktigt äro för landet, de dock genom det stora häst-antalet, som begagnas, och endast derigenom äro högst betungande för Landtmannen, och att som hjälpmedel deremot måtte hemställas, att Kongl. Maj:t täcktes, med afseende å landets ännu glesa befolkning och ringa häst-antal, vid sina resor, der så möjligt vore, inskränka behovet af hästar efter våra skjuts-inrättningars beskaffenhet, så att ej ombyte skedde utom Gästgifvare-gårdarne och ej större häst-antal fordrades än hvad stationerne i allmänhet med sina kringliggande reserver kunna åstadkomma; och en annan Talare åter ansett, att underdånig hemställan en-

dast borde göras om inskränkning af hästantalet för den Kongl. Sviten, samt att densamma borde, i afseende på skjuts-ombyten, strängare körning, väntning och obehörig behandling, underkastas samma lagar som andra resande.

Utskottet, som visserligen ej förnekar, att all utomordentlig skjutsning för Landtmannen kan medföra besvär och olägenheter, hyser dock ingen tvifvel derom, att ju Kongl. Maj:t, hvad den af Herr Grefve Horn så bittert öfverklagade Kungs-skjutsen angår, utan all anmälan derom från Rikets Ständers sida, söker att deruti bereda den lättnad, som billigtvis kan egrum; och då det för öfrigt blefve, i Utskottets tanka, alldeles overkställbart, att vid Kongl. Maj:ts resor inskränka hästantalet till de till stationerne indelta håll och reserver, hvilka öfverallt äro olika och på vissa ställen alltid skulle blifva otillräckliga, äfvensom olämpligt att, genom stadganden af serskilda ombytes-stationer och körnings-tider för sviten, skilja densamma från Kongl. Maj:ts Höga Person; så kan Utskottet icke å dessa anmärknings tillstyrka något afseende.

Det har äfven blifvit såsom en utväg till lindring i Kungs-skjuts-besväret upp-

gifvet, att Städerne måtte åläggas att deruti deltaga; men Utskottet anser fråga nu icke böra kunna uppstå derom, att Städerne hädanefter mera än hittills skulle varda detta besvär underkastade, och afstyrker derföre all åtgärd i detta afseende.

Sist har äfven den nog sällsamma framställning blifvit gjord, att, då Kongliga resor icke alltid kunna hafva endast det allmännas väl till föremål, utan Kongl. Maj:t, eller den Kongl. Famillen, någon gång reser för enskild räkning, eller för helsans bibehållande eller återställande, skjutsen, vid dessa senare tillfällen åtminstone, borde inställas vid Gästgifvare-gårdarne och farten rättas efter hvad Författningarne derom för Gästgifveri-skjuts stadga. Men det må vara Herr *Rosengvist* af Åkershult, som yttrat denna tanka, förbehållet, att uppställa en skillnad emellan de resor, som af Kongl. Maj:t eller den Kongl. Famillen företagas, endast för allmänt väl eller för deras helsa. Utskottet vill och kan ej skilja sig från den föreställningen, att landets och det allmännas väl står i det nära och oskiljaktiga samband med Konungens och Dess Höga Familles helsa, att en resa, om ock af Dem företagen endast för

en nyttig förströelse, likväl på samma gång och i främsta rummet gäller det allmännas väl och fördel; och vid detta förhållande lärer, utan allt vidare yttrande af Utskottet öfver Herr *Rosenqvists* framställning, densamma blifva af Rikets Höglofl. Ständer ogillad.

Beträffande vidare *Gästgifveri-skjutsanstalterne*, anser Utskottet det här vara på sitt rätta ställe, att först besvara den af flere Stånds-Ledamöter gjorda anmärkning, att Utskottet icke i ett sammanhang med skjuts-väsendet i allmänhet behandlat frågorne om en forvagns-inrättning samt Bref- och Paquet-posten; och får Utskottet af sådan anledning tillkännagifva, att så skett af de i Utskottets tanka giltiga skäl, att vårt nuvarande håll- och reserv-skjuts-väsende, såsom en gammal inrättning, hvarken bör eller kan sammantvingas med det så kallade forvagns-väsendet, som är nytt, och endast i den mån det kan hinna att sig utveckla, kan komma att verka till förändringar eller omsider till ett fullkomligt upphäfvande af det förra; ty att, vid en reglering till förbättring, stödja beräkningen på en ny, hvars nytta och möjliga bestånd erfarenheten ännu icke vitsordat, har Utskottet ansett mindre välbetänkt, äfvensom Utskottet i öfrigt trott, att Post-väsendet,

som hos oss hittills icke stått i ringaste sammanhang med resandes fortskaffning, icke eller på en gång nu dermed borde eller kunde sammanblandas, hvaremot det ligger i sjelfva naturen af en Forvagns-inrättning, att den, sedan den hunnit en viss fullkomlighet och utvidgning, bör i sammanhang med Post-väsendet regleras och ordnas. Dessa skäl ligga äfven till grund derföre, att Utskottet icke behandlat den förevarande återremissen i förening med Forvagns- och Post-väsendet, hvaröfver Utskottet för öfrigt, efter remissens föranledande, bordt yttra sig gemensamt med Rikets Höglofl. Ständers Bevillnings-Utskott; hvaremot frågorne om skjuts-väsendet endast till Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskottets handläggning varit remitterade. För öfrigt har blifvit anmärkt: att Utskottet föreslagit en högre och olika le- ga för de skjutshästar, som hållas på entreprenad, än för Gästgifvarnes och reservlagens hästar, hvilket ansetts både till sin grund orättvist och ledande till tvister, prejerier och flere olägenheter, men icke till det af Utskottet afsedda ändamål, befordrande af skjuts-entreprenader, hvilka fast hellre ansetts befordras genom en i allmänhet förhöjd skjutslega, som, enligt de flestes mening, borde bestämmas till 24 sk. milen, hvaremot andre ansett ingen slags

förhöjning å skjutslegan böra komma i fråga; att vid den föreslagna regleringen för litet afseende blifvit fästadt på reservlagen, hvilka, utan att någon motsvarande fördel dem derigenom tillskyndades, tvärtom, genom hållens indragning, skulle komma att vidkännas ett ökadtt besvär; att den föreslagna delningen af reserverne i 2:ne lag vid hvarje station vore olämplig och orättvis, enär härigenom all jemlikhet i utgörandet af skjuts-besväret komme att motverkas; att, vid en sådan delning, åtminstone det vilkor borde fästas, att icke destomindre skjutsen borde utgå i tour öfver hela laget, endast med iakttagande, att förbuds-skjuts utom omgångs-ordningen tinguades från aflägsnaste hemman och upptoges i denna ordning baklänges till dess rätta omgångs-skjutsen upphunnes, då ny omgång skulle påbegrinnas af hela reservlaget; att Utskottet icke skall fästat behörigt afseende på väckta Motioner om förhöjning i skjutslegan för Städerna Carlskrona och Gefle, samt icke eller bestämdt uttryckt om den för entreprenadskjuts föreslagne högre skjutslegan, jemväl borde tillkomma de Städer, der skjutsen redan är ställd på entreprenad; att, med afseende å den större tunga skjutsnings-skyldigheten medför vissa årstider, då Landtmannen är som mest sysselsatt, högre Skjutslega bordt

bestämmas för reserv-skjutsen under dessa tider, nemligen Maji månad, samt från och med medio Julii till slutet af October; att skjuts-entreprenaderne borde omfatta både Håll- och Reserv-skjutsen och inrättas i större scala, så att en och samma Entrepreneur åtog sig skjutsningen på flere stationer efter hvarandra; att Skjuts-entreprenader borde befrämjas, utom genom högre Skjutslegas beviljande i allmänhet, äfven genom användande af vissa Kronan behållna räntor, hvaremot, å en annan sida, hållits före, att sådant borde ske medelst sammanskott af skjutsskyldige Hemman, och åter, å en annan, att på frivilliga öfverenskommelser af Gästgifvare och Reserverne med Håll-lagen borde få bero, att de förre åtogo sig skjutsningen, hvarförutan äfven den öfvertygelse blifvit yttrad, att hela frågan om Gästgifveri-skjutsen borde till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande öfverlemnas, att derom, efter locala förhållanden, för hvarje Län bestämma och förordna; att Utskottet icke upptagit Herr *Rosenblads, Bernhard*, förslag om en central autoritet för Styrelsen af Skjutsväsendet; att stadgande saknas, efter hvilken beräkning Legan skall betalas, då Kronan består resan; att, hvad angår fördelningen af Gästgifveriskjuts-skyldigheten på alla slags hemman, utan afseende på deras olika natur, undan-

tag borde göras med vissa hemman, såsom Ecclesiastique-boställen och lägenheter, äfvensom de af Kyrkovärdar bebodda hemman, enär sådane vore genom författningar från Gästgifveri-skjuts-skyldighet befriade; likasom ock slutligen, att Städerne sjelfve, utan bidrag ifrån Landet, annorlunda än efter öfverenskommelse, borde utgöra sin skjuts, och att Nämndemän och Boställshafvare borde befrias från allt skjutsningsbesvär.

Vid öfvervägande af dessa anmärknin-
gar har Utskottet ansett sig böra förblifva
vid dess förut yttrade tanka, att, i fråga
om Gästgifveri-skjuts-väsendets förbättring,
uppmärksamheten främst borde fästas på
hållskjutsen, såsom den i hvarje hänseende
skadligaste, och fortfar derföre i det till-
styrkande, att hållskjutsen bör upphöra på
alla de Stationer, der densamma, efter
skedd undersökning, finnes kunna af
Reservlaget jemte dess förut åliggan-
de skjuts-skyldighet, utan för stora
olägenheter bestridas, enär, till lätt-
nad för reserven, densamma ökas, dels
genom de hållskjuts-skyldige hemma-
nens anslående dertill, så vidt locala
förhållanden sådant medgifva, dels ge-
nom andra hemmans tilldelande, som
dertill, vid skeende undersökningar,
kunna finnas att tillgå.

Men med fästadt afseende på de skäl, hvilka blifvit anförde emot Utskottets förslag om bestämmande af en högre och olika skjutslega för den skjuts, som bestrides på entreprenad, och då Utskottet väl å ena sidan icke kan vika från den åsigten, att en högre skjutslega endast bör medgifvas, såsom ett medel till underlättande af skjuts-entreprenaders införande, men å andra sidan det icke kan bestridas, att just detta ändamål skulle befordras, om rättigheten till den högre skjutslegan äfven sträcktes till reserverne och Gästgifvarne vid de stationer, der entreprenadskjuts komme i gång; så och för att derjemte åt sjelfva grundsatsen af skjutsnings-besvärets hvälfvande från jorden gifva en af många yrkad, mera utvidgad tillämpning genom entreprenadernas utsträckning äfven till reserverne, har

Utskottet, med förblifvande dervid i öfrigt, trott sig i så måtto höra förändra sitt förslag i 2:dra Mom. af dess förra Utlåtande, att Utskottet nu tillstyrker, att entreprenader må tillvägbringas icke allenast å håll- utan ock å reserv-skjutsen, och att för alla de Stationer, der entreprenader till större eller mindre del af Skjutslagen, dock icke under $\frac{1}{3}$ af det häst-antal, som per dag vanligen utgår, kunna, efter Konungens Befallningshafvandes be-

stämmande för hvarje serskildt fall, tillvägabringas, skjutslegan förhöjes med 4 sk. Banco för häst per mil, både i Städer och på Landet, så väl för Entreprenurens som det öfriga skjutslagets hästar; börande Entreprenuren alltid, vid ansvar, hålla det fastställda antalet hästar fulltaligt, samt detsamma aldrig få bestämmas under 2, ehuru obetydligt beloppet af Skjutshästar än vore, som i medeltal från Stationerne utginge.

Anmärkningar hafva äfven blifvit gjorda emot reserv-hemmanens fördelning i 2:ne Lag vid hvarje Station; och afstår Utskottet så mycket hellre ifrån sitt förslag i denna del, som det endast härvid varit fråga om reservlagen vid de större Stationerne, och densamma af sig sjelf synes förfalla, i händelse skjuts-entreprenaderne, efter hvad Utskottet nu tillstyrkt, äfven komme att sträcka sig till Reserverne.

I afseende på anmärkningar, att Utskottet i sitt förra Betänkande icke skall fästat nog afseende på framställda förslag om förhöjd skjutslega för Städerne Carlskrona och Gefle, får Utskottet andraga, att det hade trott sig tillräckligen besvarat dessa framställningar, då Utskottet

pag. 27 och 28 i Betänkandet, afstyrkt, att skjutslegan måtte bestämmas olika för olika orter, enär om förhöjning på något ställe skulle finnas ovillkorligen nödig, det på Kongl. Maj:t beror, att, då anmälan derom göres, efter omständigheterna derom förordna; äfvensom Utskottet anser frågan, huruvida den af Utskottet för entreprenad-skjuts föreslagna högre skjutslega äfven borde tillkomma de Städer, der skjutsen redan är ställd på entreprenad, genom det här ofvan framställda förslag vara besvarad.

Det har väl nu å nyo blifvit yrkadt, att skjutslegan skulle bestämmas högre för vissa årstider; men utom det, att all fråga härom synes böra upphöra, i händelse skjuts-entreprenader komma i gång, och i följd deraf en högre skjutslega kommer att erläggas, anser Utskottet så beskaffade skjuts-förhöjningar mindre lämpliga och icke eller för de skjutsande serdeles båtande; hvarföre Utskottet fortfarande sådant afstyrker.

I anledning af den anmärkningen, att skjuts-entreprenaderne borde tillvägabringas i större scala, får Utskottet endast vördsamt förmäla, att deremot icke är något hin-

der, ehuru det icke uttryckligen synes höra föreskrifvas, enär det tilläfsventyrs till en början kunde blifva svårt, att finna någon beredvillig och i stånd att en så beskaffad större skjuts-entreprenad sig åtaga; hvarföre denna anmärkning lär förfalla;

Vidare har blifvit yrkadt, dels att vissa, kronan behållne räntor borde användas till befrämjande af Skjuts-entreprenader, dels att de skjuts-skyldige hemmanen borde sammanskjuta hvad till sådane entreprenaders uppgörande kunde erfordras, dels ock, att det måtte få bero på håll-lagen, att med Gästgifvare och Reserverne öfverenskomma, att dessa öfvertogo hållskjutsen, äfvensom ock, att det måtte till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande öfverlemnas att, efter locala förhållanden inom hvarje Län, om Gästgifveri-skjutsen förordna.

Utskottet anser åter, att någon fråga icke bör uppstå om serskildt bidrag af Kongl. Maj:t och Kronan till Gästgifveri-skjutsens upprätthållande eller skjuts-entreprenaders understödjande, och då Utskottet redan i sitt förra Betänkande, pag. 26, föreslagit, att, der entreprenader icke kunde tillvägabringas, endast på vilkor af den högre skjutslegan, hållskjutsen antingen skulle

komma att fortfara att såsom förut utgå, eller de hållskjuts-skyldige tillskjuta hvad som af Entreprenuren utöfver skjutslegan fordras, hvilketdera som pluraliteten af skjutslaget, efter förmedlade hemmantalet räknadt, helst önskade, synes något annat härvid icke vara att tillägga, än att, om Skjuts-entreprenaderne, på sätt Utskottet ofvanföre föreslagit, jemväl komme att omfatta reserv-skjutsen, de reserv-skjuts-skyldige hemman böra uti nämnde tillskott, samt öfverläggningen derom deltaga; varandes det alltid öppet för håll- och reserv-lagen, att med Gästgifvarne öfverenskomma om öfvertagande af deras skjutsnings-skyldighet på entreprenad, äfvensom det alltid bör tillhöra Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att söka tillvägabringa skjuts-entreprenader, efter de grunder, som kunna blifva fastställda, men icke att, på sätt yrkadt blifvit, oberoende af allmänna föreskrifter, hvar och en inom sitt Län, reglera om Gästgifveri-skjutsens bestridande, hvaraf, i Utskottets tanka, betänkliga oredor och olikheter vid utgörandet af detta besvär skulle blifva ofelbara följder.

I afseende på den anmärkningen, att ett framställt förslag om en Central-Sty-

relse för skjuts-väsendet icke blifvit i Utskottets förra Betänkande upptaget, får Utskottet meddela, att sådant varit föranledt deraf, att detta förslag icke igenfinnes uti det anförande af Herr *Rosenblad*, som åtföljt Remissen till Utskottet af den hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln väckta Motion om skjuts-väsendet, utan i ett annat, angående post-väsendet, och hade i allt fall Utskottet derå icke kunnat tillstyrka bifall, enär Utskottet anser lämpligast, att skjutsväsendet, hädanefter som hittills, förblifver i hvarje Län under Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes inseende, hvilka äro i närmaste tillfälle att tillse, det dermed ordentligen tillgår, samt att förordna om rättelser, då sådane påkallas.

Anmärkningen att stadgande saknas, efter hvilken beräkning legan skall betalas, då kronan består resan, lärer förfalla, enär det synes följa af sig sjelf, att den, som i kronans ärenden begagnar Gästgifveri-skjuts, bör betala samma skjuts-lega, som alla andra resande.

Samma förhållande anser Utskottet inträffa med den anmärkningen, att fördelning af Gästgifveri-skjuts-skyldigheten skall af Utskottet blifvit föreslagen på

alla hemman, utan afseende på deras olika natur och andra omständigheter, som till undantag kunde föranleda; ty då Utskottet, pag. 25 i Betänkandet, föreslagit reserv-lagens tillökande med andra hemman, *som dertill kunna vara att tillgå*, har det dermed icke kunnat vara Utskottets mening, att dertill skulle användas äfven sådana hemman, som lagligen äro från Gästgifveri-skjuts-skyldighet befriade.

Slutligen har blifvit yrkadt, att Städerna sjelfve, utan bidrag från Landet, borde utgöra sin skjuts, samt att Boställshafvare och Nämndemän borde befrias från allt skjutsnings-besvär; men Utskottet anser sig icke kunna tillstyrka någon annan förändring i afseende på Gästgifveri-skjutsens utgörande från Städerna, än som genom skjuts-entreprenader kan komma att ega rum, och får i afseende på den yrkade befrielsen från skjuts-skyldighet för Boställen och Nämndemän, anföra, att, då Boställen redan äro enligt författningarne från skjutsnings-skyldighet befriade, och det skjutsnings-besvär, som åligger Nämndemän, hvilket, för de hemman de bebo, i allmänhet är inskränkt till reserv-skjuts,
icke

icke synes, andra skjutsnings-skyldige hemman till ytterligare tunga, böra utan deras begifvande upphöra; så lära äfven dessa frågor förfalla.

De öfrige uti det föregående icke upptagne eller besvarade anmärkningarne, i fråga om Gästgifveri-skjutsen, röra egentligen Utskottets yttrande om de uti 4:de eller sista punkten af det återremitterade Betänkandet sammanfattade Motioner, och komma dertill jemväl följande yrkanden: att, så vida ett maximum icke kunde fastställas, hvarutöfver en resande famille icke egde att fordra skjutshästar, åtminstone en progressiv förhöjning i skjutslegan för det, ett sådant maximum, som är föreslaget till 8 hästar, öfverskjutande häst-antalet, måtte blifva stadgad; att allt enbetsåkande med Gästgifveri-skjuts måtte afskaffas, eller åtminstone i de directioner, der ångbåts och forvagns-inrättningar få en stadgad regulier gång, förbjudas; att en våg å hvarje station borde inrättas, för att derå väga resandes medhafvande saker, samt slutligen, att endast Statens Embetsmän samt de, som färdas för kronans och det allmännas räkning, borde få färdas med Gästgifveri-skjuts; men finner Utskottet sig icke kunna afvika

Bih. till R. St. Prot. 1828 och 1829. 8 Saml. 2 Bandet. 3

2:a Ht.

från de till afslag å uti nämnde 4:de punkt uppräknade Motioner, pag. 30 och 31 uti Betänkandet, anförde skäl; äfvensom Utskottet icke eller kan tillstyrka bifall till de nyss vidrörde förslagen, emedan i verkställigheten hinder och uppehåll deraf skulle uppkomma för de resande, äfvensom i vissa fall olägenheter för de skjutsande sjelfve, samt, hvad det sista serskildt beträffar, detsamma skulle leda nära till upplösning af skjuts-väsendet, hvilket dock, såsom Oeconomie-Utskottet vid förra Riksdagen, i anledning af då väckt lika fråga, sig utlåtitt, måste betraktas såsom en bemedling i och för utvägarne, att med enhet, ordning och framgång besörja sådane angelägenheter, hvilka, om ock härledda endast från beräkningen af enskild fördel, likväl i sina verkningar äro af inflytande på allmän nytta och förkofran.

Åtskillige Ledamöters reservationer i ämnet bifogas.

Stockholm den 8 Julii 1829.

Reservationer:

Af Herr Grefve *Posse, Arvid*, som förklarade, att han för sin del ansåg för-

vagnars inrättande vara ändamålsenligaste, kanske enda medlet, hvarigenom det eftersträfvade och önskvärda målet: Jordegarnes befrielse från skjutsnings-skyldigheten, kunde vinnas; och då det af enskild man, utan bidrag af Staten, gjorda försök, att inrätta forvagn, hvarmed resande och saker transporteras från Stockholm till Upsala, icke misslyckats, utan gåfve anledning till det hopp, att dylika anstalter äfven i Sverige, åtminstone på de större och mest befarne vägarne, skulle kunna ega bestånd, helst om Entrepreneurerne kunde påräkna, att mot säkerhet erhålla, af allmänna medel, lån till de första förlagen, trodde Herr Grefven, att de fleste af de åtgärder Utskottet föreslagit och hvilka snarare motarbetas, än befordra Forvagns-väsendets uppkomst, borde tills vidare uppskjutas; af hvilken anledning Herr Grefven, förenande sig med Utskottet i fråga om hållskjutsens upphörande å de stationer, der den, efter skedd undersökning, finnes umbärlig, afstyrkte alla öfriga förändringar, som af Utskottet, i afseende å Gästgifveri-skjutsen, blifvit föreslagne.

Af *Per Persson* från Calmare Län, som yrkade allmän förhöjning af skjutslegan till 20 sk. Banco milen för hvarje häst, helst en sådan förhöjning, uti hans tanka, var

det enda rätta medlet, att befordra skjuts-
entreprenaderne.

Härmed förenade sig Prosten *Fors-
lind*, samt *Anders Andersson* från Söder-
manlands och *Anders Ericsson* från Jemt-
lands Län.

N:o 143.

Ankom till Exped. Utskottet d. 13 Julii 1829.

Utlåtande, i anledning af väckt Mo-
tion om belänings-rättighet, uti pub-
lika fonder, å ritorr spannmål.

Till Rikets Höglofl. Ständers Banco- samt
Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskott
har Vållofl. Borgare-Ståndet remitterat ett
af Herr *B. H. Santesson* ingifvet memori-
al, hvaruti han sökt visa möjligheten der-
af, att Sverige, äfven i det skick åkerbru-
ket här i landet redan befinner sig, och
ännu mera, om det ytterligare upparbetas,
skall kunna göra spannmål till export-vara,
åtminstone till Norrige, som ännu i många
år komme att årligen deraf behöfva om-
kring en half million tunnor. Men då för
åkerbrukets framgång och deraf beroende
export-handel med spannmål funnos många
hinder, och deribland saknad af nödiga

medel och utvägar att, vid ymnig tillgång på säd, då afsättningen deraf är trög, kunna vårda och behålla densamma, brist på torkrior, hvilka likväl äro befunne så nyttige, att Regeringen genom uppmuntringar och understöd sökt befrämja deras byggnad, samt äfven brist på goda och rymliga magaziner på sådana ställen af kustorterne, hvilka med den minsta möjliga kostnad och äfventyr erbjuda en lätt och snabb lossning och lastning, har Motionairen ansett dessa hinder böra undanröjas, samt i detta afseende, och då det krafligaste medlet till sädes-odlingens uppmuntrande vore det, att, för de tillfällen, då spannmål, i följd af saknad afsättning, komme att en längre tid blifva liggande, möjlighet bereddes att, emot billig ränta, få densamma beläna, föreslagit, det Rikets Höglofl. Ständer, jemte bestämmande af ett nödigt creditiv, tillika måtte bevilja belänings-rättighet vid deras Discont eller Läne-Contoir å ritorr, fullgod samt mot eldfara försäkrad säd, som vore, under en för sådan beläning stadgad allmän vård, upplagd uti de stapelstäder, hvilka prästera för ändamålet erforderligt goda magaziner.

Sedan Allm. Besvärs- och Oeconomie-Utskottet till öfverläggning förehaft detta vigtiga ärende samt, enär, efter remissens föranledande och sjelfva sakens beschaffen-

het, ämnet borde behandlas gemensamt med Rikets Höglofl. Ständers Banco-Utskott, genom Protocolls-Utdrag af den 5 nästl. Februarii meddelt sistnämnde Utskott sina åsikter deruti, med begäran af sammanträde till ärendets slutliga handläggning; så har likväl Banco-Utskottet icke allenast uti Protocolls-Utdrag af den 21 sistl. Mars förklarat sig, på anförde skäl, icke kunna biträda nämnde åsikter, utan ock, sedan Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskottet, i anledning deraf, under den 6 derpå följde Maji, förnyat sin begäran om sammanträde, sådant ytterligare nekat, på den grund, att Banco-Utskottet, fullkomligen erkännande Oeconomie-Utskottets rätt att bedöma den föreslagna anstaltens nytta i Stats-oekonomiskt afseende, dock ansåg sig icke kunna medgifva någon inskränkning i sin rätt att ensamt bedöma och afgifva utlåtande öfver Bankens tillgångar för de låne-biträden, som kunna derifrån äskas, och den säkerhet, som för desamma må anses erforderlig.

Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskottet, som, vid detta förhållande, trott sig enskildt böra för Rikets Höglofl. Ständer framställa resultatet af sina öfverläggningar i ämnet, får således vördsamt anmäla, att Utskottet, lika med Herr *Santeson*, inser både nödvändigheten och möj-

ligheten deraf, att åkerbruket inom Fäder-
neslandet upparbetas till den grad, att spannmål, i stället att från Utlänningen införskrifvas, tvärtom till utrikes orter kunde utföras; och då till ett i Riks-oeconomiskt hänseende så gagneligt ändamåls befrämjande hufvudsakligen skulle bidraga, om åt jordbrukaren bereddes tillfälle till afsättning af sin spannmål, derigenom att de Handlande erhöillo belänings-rätt å denna vara uti någon för sådant ändamål upplåten publik kassa eller inrättning, har Utskottet ansett sig böra tillstyrka,

att uti Rikets Ständers Banco-Discont eller Låne-Contoir måtte få belänas fullgod, ritorr och försäkrad spannmål, som sättes under allmän vård, och upplägges uti de af Rikets Stapel-Ständer, hvilka, på deras egen bekostnad, der sådane icke redan finnas, inreda och underhålla tjenliga magaziner, hvarmed tork-inrättningar böra vara förenade; lärande Rikets Höglofl. Ständer, i händelse af bifall härtill, till Banco-Utskottet öfverlemna, att, i afseende på grunderne och villkoren för spannmåls beläning samt de för sådant ändamål nödiga reglementariska föreskrifter, med förslag till Rikets Höglofl. Ständer inkomma.

Stockholm den 8 Julii 1829.

STOCKHOLM,
P. A. NORSTEDT & SÖNER,
1829.

N:o 144.

Ankom till Exp.-Utsk. den 17 September 1829.

Utlåtande, i anledning af gjorda
anmärkningar mot Utskot-
tets Betänkande, N:o 93, an-
gående väckta Motioner dels
om Orgelbyggeriets befräm-
jande och dels om upprät-
tande af ett Institut, egent-
ligen för Kyrkosång.

Det af Utskottet, under den 2 sistlidne
Maji, afgifna Betänkande i ofvanberörde äm-
nen har, med anledning af deremot fram-
ställda anmärkningar inom det Högvärdige
Preste-Ståndet, blifvit derifrån till Utskot-
tet återremitteradt; men som, enligt ankom-
na Protocols-utdrag, Höglofl. Ridderskapet
och Adeln under den 8:de, Vällofl. Borgare-
Ståndet under den 14:de, samt Hedervärda
Bonde-Ståndet, under den 11:te i förenäm-
de månad, samma Betänkande godkänt; så

Bih. till R. St. Prot. 1828 och 1829, 8 Saml., 1 A. 2 B.

3:dje Häft. 1

har Utskottet ansett åter-remissen icke kunna till någon vidare åtgärd, å dess sida, för-
anleda.

Stockholm den 11 September 1829.

N:o 145.

Ankom till Exp.-Utsk. d. 17 Sept* 1829.

*Förslag till jemkning uti Respe-
ctive Riks-Ståndens serskildt
fattade Beslut, i anledning af
Utskottets Betänkande N:o
72, i hvad det angår vissa
dagars undantagande från
Auctions-förrättningar.*

Det ifrågavarande Betänkandet är bifallet
af Höglofl. Ridderskapet och Adeln d. 13:de,
samt af Hedervärda Bonde-Ståndet d. 9:de
sistl. Mars.

Deremot har detsamma af Högvär-
diga Preste-Ståndet, uti Protocolls-utdrag

den i:ite nämnde månad, blifvit gilladt, under vilkor, att *hvad Utskottet föreslagit om vissa dagars undantagande från auctions-förrättningar, så väl uti dess i ämnet förut afgifna Betänkande, N:o 4, som uti det förevarande, endast borde gälla för auctioner å Landet; samt åter af Vållofl. Borgare-Ståndet, uti Protocolls-utdrag af samma dag, ogilladt, i hvad det angår afstyrkandet deraf, att auctioner må begynnas näst före Söner eller Helgedag, men i öfrigt bifallet, med det förklarande, att auctioner i Städer må hållas å sådana dagar, som nyss nämnas, med vilkor, att de slutas klockan 6 på aftonen.*

Utskottet, som, vid jemförelse af de sålunda fattade besluten, funnit Betänkandet N:o 72 vara af samtliga Riks-Stånden bifallet, utom i frågan om vissa dagars undantagande från auctions-förrättningar, deruti nyss vidrörda skiljaktighet uppstått, får således, med den pligt, som Riksdags-Ordningens 73 §. Utskottet ålägger, vördsamt föreslå, det Rikets Höglofl. Ständer ville förena sig om det beslut, till iakttagande uti den i ämnet afgående expeditionen,

att, *hvad blifvit föreslaget om vissa dagars undantagande från auctions-förrättningar, så väl uti Betänkan-*

det N:o 4, som uti ifrågavarande Utlåtande, endast bör gälla för auctioner å Landet.

Stockholm den 11 September 1829.

N:o 146.

Ankom till Exp.-Utsk. den 17 Sept. 1829.

Förslag till jemkning uti Respective Riks-Ståndens Beslut i fråga om Kronohemmans- och Nybygges-Åboers i de Norra Provincerna rättighet, att till Tjäru-bränning använda stubbar, rötter, m. m.

Sedan Utskottet i detta ämne afgifvit Betänkandet N:o 10, samt derefter, i anledning af dervid inom Riks-Stånden gjorda anmärkningar, ytterligare Utlåtande under N:o 76, så har Utskottet, under den 13 sistlidne Mars, häröfver från alla Riks-Stånden fått emottaga Beslut, hvaraf in-

hemtas, att sistnämnde Utlåtande blifvit af Höglofl. Ridderskapet och Adeln bifallet, under iakttagande af den redactionsförändring, att i stället för den i samma Utlåtande förekommande period: *Hvad beträffar Skattehemmans-egares Tjärubränningsrättighet, så är den, inom deras obestriddliga områden, förut gifven; men att utsträcka den derutöfver, äfven då deras skog ej är från angränsande Krono-skog afrösad, kan Utskottet ej tillstyrka, utan anser dem, i likhet med öfriga enskilde, som önska begagna den förmonen, att på Kronans skogar idka Tjäru-bränning, böra vända sig till Konungens Befallningshafvande, för att lagligt tillstånd dertill erhålla; borde införas en så lydande mening: *Hvad beträffar Skattehemmans-egares Tjärubränningsrättighet, så är den förut gifven, men att utsträcka den derutöfver, kan Utskottet ej tillstyrka; att deremot Högvördiga Preste-Ståndet samma Betänkande utan förändring gillat; men att åter Vållofl. Borgare-Ståndet beslutit det tillägg dertill, att enahanda förmoner och rättigheter, som i Utlåtandet medgifvas Kronohemmans- och Nybygges-Åboer i de norra Länen, äfven må tillkomma Skattehemmans-egare derstädes, hvilkas Skogs-områden icke äro afvittrade; äfvensom Hedervärda Bonde-Ståndet om ett lika beskaffadt tillägg sig förenat, på det**

sätt, att i den af Utskottet tillstyrkta underdåniga ansökningen jemväl må anhållas, att Skattehemmans-egare, som ännu icke fått sina egor afvittrade, tillåtas att, intill dess afvittring kan gå för sig, åtnjuta en sådan oinskränkt, och med ej någon afgift förenad rättighet till Tjäru-bränning af stubbar, rötter och vindfällen på de under deras Hemman af ålder nyttjade områden, som det, efter Utskottets förklarade åsigt, ostridigt tillkommer de Skattehemmans-egare, hvilka redan erhållit deras egor afvittrade.

Vid detta förhållande, och då de sålunda, i afseende på Skattehemmans-egares Tjärubrännings-rättighet, af trenne respektive Riks-Stånds meddelade Utlåtanden synas hufvudsakligen innefatta samma beslut, hvilket således medförer kraft och verkan till expedition, men de olika ordformerna kunna gifva anledning till villrådighet dervid, får Utskottet med den pligt, som Riksdags-Ordningens 73 §. detsamma ålägger, till Rikets Höglöfl. Ständers antagande föreslå följande tillägg uti den afgående underdåniga Skrifvelsen: *enahanda förmoner och rättigheter, som här medgifvas Kronohemmans- och Nybygges-Åboer i de norra Länen, må äfven tillkomma Skattehemmans-*

egare derstädes, hvilkas skogs-områden icke äro afvittrade.

Stockholm den 11 September 1829.

N:o 147.

Ankom till Exp.-Utsk. den 17 Sept. 1829.

Utlåtande, i anledning af anmärkningar vid Betänkande, N:o 133, angående Sågarelönens utgörande vid Såg-quvarnar.

Sedan inom Hedervärda Bonde-Ståndet Motioner blifvit väckta, innefattande klagan öfver de menliga följder och den ökade tunga, som för flere orters inbyggare skola föranledts genom upphäfvandet af förbudet mot så kallad hälften-sågning, i stället för sågarelönens vid Såg-quvarnar utgörande i penningar, hade Utskottet under d. 17 sistlidne Junii, jemte anmälan om de skäl och anledningar, som verkat till upphäfvande af

nämnde förbud, tillstyrkt Rikets Höglofl. Ständer att hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om det Nådiga Påbud, att behörigen upprättade Taxor, som upptoge sågarelönen, både i virke och i contant, att tillämpas efter virkes-egarens godtfinnande, borde vid hvarje Såg-qvarn finnas till rättelse för de tillfällen, då godvilliga öfverenskommelser, vederbörande emellan, icke kunna träffas. Detta tillstyrkande har hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln blifvit afslaget, men vunnit bifall hos Högvärldiga Presteståndet och Vållofl. Borgare-Ståndet, hvar emot Hedervärda Bonde-Ståndet återförvist Betänkandet med fortsatt yrkande af Motionairernes förslag om återinförande af merberörde, genom Kongl. Brefvet den 2 April 1828, upphäfda förbud.

Enär de årerremissen bifogade anmärkningar endast innefatta ett upprepande af de flera olägenheter, som derigenom skola möta jordegare, hvilka till söndersågning för lega framföra skogs-ämnen till Såg-qvarnarne, att Sågaren tillåtes i virke uppbära såg-legal, och Utskottet i dess nyssberörde Betänkande föreslagit, att, såsom det kraftigaste medlet till samma olägenheters afhjelpande, Taxor måtte upprättas, att vid hvarje tillfälle, der frivillig öfverenskommelse icke egde rum, tjena vederbörande till ef-

terrättelse, dock tillika med lemnad optionsrätt för Virkes-egaren, att den i Taxan bestämda sågare-lönen erlägga antingen i constant eller med virke, efter det han för sig funne förmonligast, så finner Utskottet nu desto mindre anledning att frångå dess i Betänkandet N:133 afgifna vördsamma tillstyrkande, som derigenom säkrast vinnes det ändamål, Motionairerne och Anmärkarne sjelfve åsyftat,

Stockholm den 11 September 1829.

N:o 148.

Ankom till Exp.-Utsk. den 17 Sept. 1829.

Utlåtande, *rörande Anmärkningar vid Betänkandet, N:o 109, om en Låneanstalt för Tackjernas-tillverkare.*

Till svar å Vällofl. Borgare-Ståndets återremiss å nämnde Betänkande, deruti åtgärder blifvit föreslagna till utredande af den

utaf åtskillige Motionairer väckta frågan, huruledes en Låne-austalt kunde på ändamålsenligt sätt tillvägabringas, för att för Tackjerns-tillverkarnes i Riket bereda ungefärligen lika väsendtliga förmoner, som dem Bruks-egarne, genom Jern-Contoires-inrättningen, åtnjuta, får Utskottet anmäla, att samma Betänkande, till ändring af hvars innehåll de gjorda anmärkningarna icke skulle, i Utskottets tanka, hafva kunnat föranleda, redan hos de trenne öfrige respective Riks-Stånden vunnit bifall.

Stockholm den 11 September 1829.

N:o 149.

Ankom till Exped.-Utsk. den 17 Setp. 1829.

Utlåtande, i anledning af ett Riks-Stånds Åter-remiss å Betänkandet, N:o 100, i fråga om rättighet för Extra Rotehållare, att lega karlar inom Bevärnings-åldern.

I anledning af Välofl. Borgare-Ståndets återremiss samt gjorda anmärkningar vid nyss-

nämnde Betänkande, deruti Utskottet tillstyrkt rättighet för extra Rotehållare att lägga Soldater inom 3:dje, 4:de och 5:te classerna af Bevärings-manskapet, men hvilken föreslagna rättighet Vållofl. Ståndet ansett betänkelig, såsom ledande till förminskning i landets försvars-krafter, får Utskottet vördsammt anmäla, att, då Betänkandet vunnit bifall endast inom, Högvördiga Preste-Ståndet, men deremot redan blifvit hos Högl. Ridderskapet och Adeln, äfvensom hos Hedervärda Bonde-Ståndet afslaget, kommer, vid slikt förhållande, frågan, ehvad resultat än återremissens besvarande kunde för öfrigt medföra, att förfalla.

Stockholm den 11 September 1829,

N:o 150.

Ankom till Exped.Utsk. d. 17 Sept. 1829.

Ytterligare Utlåtande, *angående*
väckt Motion om Controller
i afseende på Tackjerns god-
het m. m.

Uti förut afgifvet Betänkande, N:o 107, som af Höglöfl. Ridderskapet och Adeln

blifvit afslaget, af Högvärldiga Preste-Ståndet gilladt, men af de tvänne öfrige respective Riks-Stånden återremitteradt, har Utskottet föreslagit den förändring af de, uti 4 §, 1 Momentet Kongl. Förordningen den 17 Maji 1814 stadgade föreskrifter, rörande Tackjerns-stämpling, att böter för uraktlåtenhet deruti skulle uttagas hos sista innehafvaren eller säljaren, med rättighet för honom att hålla sig till sin fångesman, samt att tillåtelsen att ansvarsfritt föryttra ostämplat Tackjern till $\frac{1}{10}$:del af hela postens vikt, borde inskränkas till $\frac{1}{6}$:del, hvarjemte Utskottet uteslutit senare punkten af samma Moment, som medgifver frihet från åtal för Tackjern, derå stämpeln finnes, genom den i några orter brukliga hårdning och sönderstyckning, hafva blifvit otydlig eller förstörd,

Emot den förstnämnda delen af denna Utskottets hemställan har, inom Västl. Borgare-Ståndet, blifvit anmärkt af Hr *Ekerman*: att det vore oskäligt ålägga säljaren ansvaret för bristande stämpling, emär det för honom vore omöjligt att, vid emottagande af större qvantiteter Tackjern, bestående af flera sorter, som ankomma hopblandade, undersöka stämplarna eller urskilja om de saknades; samt att sådant än mer försvårades derigenom, att under

en långväga transport Tackjerns-galtarne lättligen kunna sönderfalla i mindre stycken, deruti äfven instämt Herr Borgmästaren *Ålund*; och har af enahanda skäl, samt då i denna omständighet med Tackjern ej borde förhållas annorlunda, än med Stångjern, Herr *Ekerman* ansett ansvaret böra, som förut, falla på tillverkaren ensam; hvarjemte Herr *Noréus* förklaratsig finna ett motsatt stadgande så mycket mera origtigt, som endast tillverkaren, men icke de senare innehafvarne, kunde ansvara för Tackjernets beskaffenhet eller duglighet, hvilken icke förr än vid användandet utrönes; och derföre, såsom mera lämplig, föreslagit den förändring, att Våg-Inspector ej finge å våg emottaga annat, än stämplat Tackjern.

Utskottet får, i anledning häraf, vörd-samligen anföra:

att, enligt hvad i förra Betänkandet är vordet erinradt, sammanblandning af flera Tackjerns-sorter, der den eger rum, troligen oftast, om ej alltid, är en följd icke af tillverkarnes utan af köparens och säljares förseelse; hvilka senare alltså, till förekommande af all olägenhet i detta hänseende, endast ega att sinsemellan iakttaga den ordning och noggrannhet vid sorte-

ringen, den Utskottet velat, såsom ett verksamt medel till Näringens båtnad, befordra;

att all skada genom Tackjernets sönderfallande under forslingen, i händelse sådant skulle i någon betydlig mon, utan alltför våldsamt medfart, inträffa, lätt undanrödjes derigenom, att stämpelmärket anbringas på flera ställen af Tackjerns-gömsarne, hvarmedelst, äfven sedan de gått sönder, hvarje del blifver tillräckligen utmärkt;

att fråga icke är om ansvar för Tackjernets beskaffenhet eller duglighet, utan derföre att derå saknas märken, som utvisa tillverkaren; hvilket sistberörde ansvar åter, så vidt någon tillämpning deraf skall blifva möjlig, måste, på sätt det näst påföljande Momentet äfven stadgar i afseende på Stångjern, först drabba innehafvaren; deruti Utskottet tror någon obillighet icke innefattas, så väl på grund af förr anförda skäl, som äfven vid betraktandet deraf, att tillverkaren i första hand äfven är säljare, och sedermera alltid blottställd för köparens ersättnings-anspråk;

att ett förbud för Våg-betjeningen att å våg emottaga hvad slags Tackjern som

helst svårligen lärer kunna utfärdas, så mycket mindre som undersökning om Jernets beskaffenhet och enlighet med gifna föreskrifter då först verkställes, sedan det samma blifvit å våg infördt; hvartill kommer, att ett sådant stadgande saknade all tillämpning i afseende på den betydligare delen af Tackjerns-tillverkningen, som, utan att passera Våg, genom förläggare och köpmän, omsättes mellan Hytte- och Jernverks-egare.

Vidkommande åter nedsättningen i det medgifna remedium af ostämplat Tackjern från 10 till 6 procent, har Hr *Cron* ansett billigheten fordra bibehållande af den frihet, som härutinnan förut varit tillåten, och *Jan Eric Jansson*, från Werm-lands Län, yrkat en ytterligare utsträckning deraf, så att $\frac{1}{4}$:del, eller åtminstone $\frac{1}{5}$:del, finge ansvarslost vara ostämplad. Utskottet anser dock sitt förra tillstyrkande vara på giltiga skäl grundadt. Och då, medelst ordentlig formning och stämplarnas aftryckande på flera ställen, om sådant skulle vara nödigt, ostämplat Jern till vida mindre än 6 procent lär kunna undvikas; skulle alltså en större frihet i detta hänseende icke vara annat än en lättad utväg att bland stämplat Tackjern af erkänd god beskaffenhet insticka sämre

ostämplat, till skada för egare af bättre malmsorter samt kunnige och omtänksamme Bergsmän, hvilkas tillverkning derigenom skulle lida till sitt förtroende.

Vidare har emot det af Utskottet, på anförda skäl, tillstyrkta borttagande af sista punkten i ofvanberörde i Moments 4 §. af Kongl. Förordningen den 17 Maji 1814, af *Pehr Pehrsson* från Örebro Län blifvit erinradt, att den deruti medgifna frihet från åtal för Tackjern, hvarå stämpeln genom härdning och sönderstyckning blifvit förstörd, icke skulle kunna upphävas, utan att dermed ett svårt och orättvist lidande tillfogades de Bergslags-orter, för hvilka *Pehr Pehrsson* är Representant, der det i vissa Hyttor trånga utrymmet skall göra ett annat gjutningssätt omöjligt, än att stöpa hela Utslaget i ett eller färre stora stycken, vid hvilkas härdning och sönderslagning stämpeln icke skall kunna bevaras.

Härtill svaras: att, enligt Utskottet meddelade tillförlitliga upplysningar, troligen icke någon Hytta i Riket är så trångt byggd, att Jernets gjutande i vanliga, invid hvarandra formade Gösar, om 14 à 15 Lispunds vikt, vore alldeles overkställbart;
och

och att dertill icke skall erfordras större utrymme än som är nödigt för den vid Jernets hårdning brukliga svängkran och släckningsho; hvarförutan, äfven med bibehållande af hårdnings-metoden, stämpeln å det större stycket kan, med högst obetydlig möda och tidspillan, åsättas på så många ställen, att, efter sönderslagningen, tillräckliga delar deraf på de mindre bitarne blifva synliga, för att göra det samma igenkännligt. Rättigheten att, med afseende på otydlig eller förstörd stämpel, vara fri för åtal, synes Utskottet alltså icke behöflig, men endast ledande till svårighet vid Författningens tillämpning till förekommande af verkliga missbruk.

Slutligen får Utskottet, så väl i afseende på *Bengt Erikssons* från Wermlands Län yrkande, att undantag från ifrågavarande påföljd för uteblifven stämpling måtte göras åtminstone för det Tackjern, som till allmogen i Wermland lemnas i utbyte mot säd, vid de med nämnda varor derstädes, enligt *Bengt Erikssons* uppgift, öfliga byteshandel, förklara att, ehuru Utskottet i öfrigt icke eger någon kännedom om tillvaron eller betydligheten af denna

Bih. till R. St. Prot. 1828 och 1829. 8 Saml. 1 Afd., 2 B.

byteshandel, det icke synes vara någon svårighet underkastadt att, utan fara för oförskyllad förlust, dervid ställa sig merberörde stadgande till efterrättelse, enär de köpande sjelfve äro i tillfälle att granska det Jern de emottaga, och alltid böra kunna uppge tillverkaren och binda honom till ansvar, som äfven, i anledning af samme Talares framställning om ett "ansenligt nedsättande" af de till $\frac{1}{3}$:del af det ostämplade Tackjernets värde bestämda böterna, tillkännagifva, att detta, såsom varande en serskild, i motsatt syftning mot den ifrågavarande Motionen, nu först väckt fråga, icke lär kunna till pröfning upptagas.

På grund af nu anförda skäl hemställer Utskottet å nyo till Rikets Höglofl. Ständer

att hos Kongl. Maj:t i underdå-
nighet anmäla Utskottets förut
framlagda förslag till förändrad
lydelse af 4 §. 1 Mom. i Kongl.
Förordningen den 17 Maji 1814.

Stockholm den 11 September 1829.

N:o 151.

Ankom till Exp.-Utsk. den 17 Sept. 1829.

Ytterligare Utlåtande, *angående*
våckt fråga om utvidgad
smides-rättighet samt om
upphäfvande af det nu va-
rande smides-förbud på vis-
sa ställen inom Bergslag.

Utskottets härutinnan, under N:o 79, förut afgifna Betänkande har af Höglofl. Ridderskapet och Adeln blifvit afslaget, men af de öfriga respective Riks-Stånden återförvist; och hafva inom Högvördiga Presteståndet, Prosten *Forsslind* och Professoren *Moren*, samt inom Vållofl. Borgareståndet Herrar *Noréus*, *Montan* och *Ekerman*, emot Utskottets vilkorliga tillstyrkande af rättighet att vinna utvidgadt smide vid privilegierade Stångjerns-verkstäder inom Bergslag, samt upphäfvande af det å vissa ställen derstädes gällande smidesförbud för Bergsmans-härdarna, blifvit anförda förnämligast följande anmärkningar:

att den fordöm så klokt ordnade, på Sveriges båda moder-närings, jordens och bergens bearbetande, grundade Bergslagsrörelsen, som genom senare tillkomna förändringar redan blifvit skakad, skulle, om den nu tillstyrkta friheten blefve medgifven, bekomma en ännu vådligare stöt, emedan den förlägenhet och det beroende af Köpmännen, hvori Bergsmännen råkat genom den fria Tackjerns-handeln, som ledt dem från deras förra naturliga förläggare, Bruksegarne, skulle än ytterligare ökas genom det vida större förlag, som erfordras för Stångjerns-tillverkning, hvilken derförutan ligger utom Bergsmännens arbetsförmåga och erfarenhet; af hvilket allt innan korrt skulle följa, att välmående och sjelfständiga Bergsmän finge lemna rum åt några få, af Törpare omgifna Brukspatroner, samt att den af några tilltagsna och rika speculanter för tillfället uppdrifna tillverkningen skulle på en gång medtaga vinsten för mindre bemedlade Bergsbrukare, samt skogs-tillgångarna för kommande tider;

att skogs-tillgång öfver behofvet på högst få ställen inom Bergslagerne finnes, men att deremot på flera orter, för brist på skog, hyttor blifvit nedlagda eller sam-

sammanslagna, och Hemman frikallade från skyldighet att deltaga i Hyttedriften;

att de föregående undersökningarna icke skulle kunna lemna tillräcklig trygghet mot vinnings-lystnadens bemödanden att, medelst föregifvande af ymniga koltillgångar, erhålla utvidgad smidesrätt, och sålunda, genom ett obetänksamt sträfvande att öka sin inkomst för det närvarande, undergräfvat näringens framtida bestånd; samt

att Bergsmans-smidets förbättring vore vida angelägnare, än dess ökande, och att de brister och den vårdslöshet, som dervid redan ega rum, skulle, om smidesrätten erhöles en vidare utsträckning, utan tvifvel blifva ännu större.

Hvaremot, hos Hedervärda Bondeståndet, Riksdagsfullmäktigen *Fahlander*, medelst skriftligt anförande, deruti åtskillige Ståndets Ledamöter instämt, yrkat ett mera bestämdt och ovilkorligt tillstyrkande af smides-förbudens upphörande inom Bergslagerne, än som i Utkottets förra Utlåtande innefattas.

Vid öfvervägande häraf har Utkottet, i afseende på anmärkningen rörande Bergs-

mans-jernets sämre beskaffenhet, ansett, att, då enahanda controller å vågfördt Stångjerns godhet, som af Författningarna i allmänhet föreskrifvas, äfven måste tillämpas å det vid Bergsmans-härdarna tillverkade, den mindre skicklighet och noggrannhet, hvarmed detta senare må blifva bearbetadt, ej kan ega inflytelse på Svenska jernets credit hos utländska afnämare, utan endast medför tillverkarens egen skada, hvars förekommande åter är föremål för hans enskilda omsorg; — äfvensom Utskottet funnit de för de öfriga anmärkningarna anförda skälen vara hufvudsakligen hemtade ifrån befarade olägenheter och framtida förluster, hvilkas förekommande varit Utskottets syftemål med de föreslagna undersökningarna, rörande skogs-tillgången, innan ansökning om ökad smide blefve bifallen. Och då Utskottet icke tror sig med fog kunna dela de af åtskillige Talare yttrade tvifvelsmål om tillförlitligheten af dessa undersökningar, och säkerheten att derigenom ett förstörande bruk af skogarna skall kunna förebyggas, eller deri finna tillräcklig anledning till förkastande utaf den af Utskottet anvisade utväg att bereda Medborgare en billig frihet i användandet af sin egendom, der det utan allmänt eller enskildt förfång kan ske; får Utskottet, som å andra sidan icke eller kan

tillstyrka medgifvandet af ett allmänt och ovillkorligt smides-förbuds upphäfvande inom Bergslagerne, å nyo till Rikets Höglofl. Ständers pröfning dess förr afgifna förslag vördsamligen framställa.

Stockholm den 11 September 1829.

N:o 152.

Ankom till Exp.-Utsk. den 17 Sept. 1829.

*Utlåtande , i anledning af gjorda
anmärkningar vid Utskottets
Betänkande, N:o 101, rörande
yrkadt förbud mot införsel
af Danska Hästar.*

Nyssnämnde Betänkande, deruti Utskottet, på anförde skäl, afstyrkt all åtgärd i anledning af tvänne Ledamöters af Hedervärda Bonde-Ståndet framställda klagomål och yrkanden, i afseende på uppgifna, så väl för Rusthållarne vid Cavalleriet, som för den inhemska Hästafvelns uppkomst, menliga följder af Hästars införande från Danmark,

har af Höglofl. Ridderskapet och Adeln blifvit bifallet, men af de trenne öfriga Riks-Stånden återförvist, med deremot gjorda anmärkningar, hvilkas innehåll, i hvad det befunnits utgöra ämne för förnyad öfverläggning, hufvudsakligen är följande:

att, då Utskottet medgifvit, det betydliga summor utur Riket utgå genom inköp af Danska Hästar, hvilka icke ega den styrka och ihärdighet som de Svenska, så hade dessa skäl bordt hindra tillstyrkandet af denna handels ytterligare fortfarande;

att farhågan det, oaktadt ett förbud, Hästar till lika antal som förut skulle olofligen insmygas, vore ogrundad, emedan smyghandel med Hästar vore lättare att genom ärlig tullbevakning förekomma, än mycket annat, som för confiscation är mindre åtkomligt; samt

att, så länge tillgången på Danska Hästar eger rum, alla anstalter till Hästafvelns förkofran inom landet skola motverkas, till fortfarande olägenhet för de Rustnings-skyldige, hvilka, enligt flere Talares upprepade klagan, skola trugas att på sina nummer intaga de i sådant ändamål införda Danska Hästar framför inhemska af vida bättre beskaffenhet. I följd af dessa, med

flera andraganden, hafva anmärkarne föreslagit:

att, såsom en fullkomligt säker åtgärd, till undvarande af de nu såsom behöfliga ansedda utländska Hästar för Cavalleriets behof, det å Remonter fastställda målet måtte nedsättas; eller ock, i fall sådant ej kunde ske,

att åtminstone inga mindre eller till inköp billigare Hästar än remonterings-, equipage- och rid-hästar, må utifrån få till Riket införas, och en slik införsels-rättighet nu varda inskränkt till någon viss tid af tre, fem eller tio år härefter, då genom väl beräknade anstalter inom landet omförmälda behof bör af inhemsk afvel kunna fyllas.

Detta allt, med hvad dervid förekommit, har Utskottet i noggrannt öfvervägande tagit, och får, rörande yrkandet i afseende på remont-målets nedsättande, vördsamst anmäla, att, då nu gällande Nådiga Stadganden redan innehålla, det Hästar, som för nummer insättas vid samtliga Cavallerie-Regementen (med undantag af Lif-Regements-Brigadens Dragon-Corps och Skånska Dragon-Regementet, för hvilka serskildt förordnande om Hästarnes höjd finnes utfärdadt), kunna vara minst nio qvarter och

två tum bakom sadeln, anser Utskottet, att i detta hänseende redan all den lättnad blifvit de Rustande af Kongl. Maj:t medgifven, som med vapnets erforderliga styrka och tjenstbarhet funnits förenlig, och kan således icke tillstyrka den föreslagna underdåniga hemställan om ytterligare nedsättning af det för nummer-hästar fastställda mål.

Beträffande åter det vilkorligt yrkade förbudet, med mera, fortfar Utskottet att hysa öfvertygelsen derom, att landets närvarande behof af Hästar icke kan af inhemsk afvel uppfyllas, att det kraftigaste medlet mot den utländska Häst-importen utgöres af goda anstalter ej mindre från det allmännas än från de enskildes sida, till inhemska häst-raçernes förbättrande, och att, när den tidpunkt hunnits, då, genom verkningarne af dylika anstalter, landet icke mer har behof af Hästar från främmande orter, åtgärder i direct prohibitiv väg, i händelse de funnes nödiga, kunna med säkrare fördel vidtagas, än om nu i förtid skulle bestämmas någon præscriptions-termin, hvilken, om den fastställdes under fem år, säkerligen vore för korrt, och, sträckt derutöfver, lämpligare kan blifva föremål för kommande Ständers pröfning.

På grund af allt detta, och under åbe-

ropande, ej mindre af Utskottets under N:o 103 afgifna, af trenne Riks-Stånd bifallna Betänkande, rörande klander i afseende på vederbörandes val emellan remonter af inhemsk eller af utländsk race, än det serskilda, under denna dag afgående Utlåtande, i anledning af Grefve v. *Fersens* nya motioner, dels angående föreslagen lättnad vid monterings-skyldighetens fullgörande, dels rörande utländska Hästars införande, vidhåller nu Utskottet vördsamligen dess i Betänkandet N:o 101 motiverade afstyrkande af all åtgärd i anledning af *Pehr Pehrssons* från Jönköpings och *Pehr Pehrssons* från Christianstads Län gjorda, förr omförmälda, motioner.

En Ledamots reservation i ämnet bifogas.

Stockholm den 11 September 1829.

Reservation

af *Nils Månsson* från Malmöhus Län, som åberopade dess emot Utskottets förra Betänkande i ämnet anmälda Reservation.

N:o 153.

Ankom till Exp.-Utsk. den 17 Sept. 1829.

Utlåtande, *i anledning af väckta Motioner om ytterligare åtgärders vidtagande, dels till befordrande af den inhemska Hästculturen, dels till lättnad vid Remonterings-skyldighetens fullgörande.*

Uti tvänne serskilda Memorial, som, under den 29 sistlidna Maji, blifvit från Höglofl. Ridderskapet och Adeln till detta Utskott remitterade, har Herr Grefve *von Fersen*, *Hans*, föreslagit, i det förra: att till uppmuntran i allmänhet för den enskilde medborgarens omtanka till förbättrande af Hästafveln i Riket, äfvensom serskildt till lindring för de rustande, det måtte förordnas och tillåtas:

1:o att hädanefter, vid så väl de Värfva-de som Indeldta Cavalleri-Regementerne, till en början företrädesvis, och sedermera, när inhemska tillgångarna sådant medgäfv, uteslutande uti Nummer insättas Hästar, som blifvit i Sverige födde; och

2:o att hemma i landet fallna föl, enär de vore målfylliga, finge, vid fulla 3 års ålder, som Remonteran tagas; samt, uti det senare Memorialet, att till undanrödjande af svårigheterna för den enskilde, att erhålla tjenliga Race-hästar för afvelns förbättrande, hos Kongl. Maj:t måtte anhållas om tillåtelse, att på ångpaqueten mellan Greifswald och Ystad få öfverföra ett för hvarje transport bestämdt antal hästar, som i detta ändamål blifvit införskrifna.

Hvad först vidkommer de båda Momenten i det förra Memorialet, delar Utskottet fullkomligen Motionairens tanka om nyttan och billigheten af det stadgande, att Remonter af inhemsk afvel må, till en början, företrädesvis, och framdeles, när sådant finnes verkställbart, jemväl uteslutande användas till vacanta nummers återbesättning; men vågar dock ej biträda Förslaget att i underdånighet tillstyrka ålderns nedläggande för Remonter från minst 4 år, eller hvad Författningarna nu tillåta, till allenast fyllda 3 år, emedan, genom sådan förändring, Cavalleriets tjenstbarhet kunde förmycket äfventyras; hvaremot Utskottet, för sin del, ville föreslå frambärandet till Kongl. Maj:t af den underdåniga önskan, att hemma i landet fallna föl, om 4 års

ålder, änskönt de då ännu icke hunnit det fulla målet, måtte, i den händelse vederbörande Befäl och Besigtnings-förrättning anser det 4 års gamla, något undermåliga, men i allt öfrigt väl kvalificerade fölet kunna, efter sannolik beräkning, ännu upp-
vexa till föreskrifven höjd, få i vacanta nummer insättas; genom hvilket medgifvande den i förra Momentet för inhemska Remonter i allmänt ordalag tillstyrkta företrädes-rättigheten komme att i väsendtlig mon, till de rustandes lättnad, i verkligheten ega rum.

Vidkommande åter Herr Grefve *von Fersens* senare Memorial, anser Utskottet den deri föreslagna utvägen, till lättare transport af erforderliga goda Race-hästar från de norra Tyska orterna, väl beräknad och af behovet påkallad; och biträder fördenskull hvad Motionairen i detta afseende tillstyrkt. Varandes alltså resultatet af detta yttrande:

att Utskottet föreslår Rikets Höglöf. Ständer att hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om Nådigt bifall och förordnande:

1:o att företrädesvis till en början och derefter uteslutande,

när sådant pröfvas nyttigt och möjligt, Remonter af landets egen Hästafvel må vid Cavalleriet antagas, och att hemma i landet fallna, väl qvalificerade Föl, vid fyra års ålder, ehuru de ej äro målfylliga, men om de kunna påräknas blifva det, må i lediga Nummer få insättas; samt

2:o att goda Race-hästar, som från Norra Tyska orterne kunna af enskilde personer införskrifvas, må, till bestämdt antal för hvarje transport, få upå ång-paqveten från Greifswald till Ystad öfverföras.

En Ledamots reservation i ämnet bifogas.

Stockholm den 11 September 1829.

Reservation

af Herr Friherre *Sprengtporten*: "Utskottens förslag att vid Cavallerie Regementena vilkorligen må antagas undermåli-

ga remonter, då de äro fyllda 4 år, kan jag ej gilla, emedan jag föreställer mig det böra blifva omöjligt att, vid Remontens approbation, kunna med full visshet bestämma, om han skall uppväxa till det fastställda målet; helst många häst-racer gifvas, som redan vid 4 år och förr äro fullväxta; den ringa tillväxt, som å en 9 qvarters 2 tums remont kan påräknas, då den insättes vid 4 år, är, i alla fall, ej mera än hvad för en Cavallerie-häst kan behöfvas, för hvilken 2 tums mål redan är i sig sjelf nog lågt. Denna åtgärd, om den bifölles, skulle således endast föranleda att i längden göra Cavalleriet mindre tjenstbart.

Med mera skäl hade Utskottet, enligt min tanka, bordt fästa uppmärksamhet vid Grefve *Fersens* förslag, hvilket åsyftar ej allenast att förse Cavalleriet med Remonter; innan deras framtida brukbarhet blifvit minskad genom ett tidigt användande i arbete, utan äfven bereder tillfälle åt de remonterande att förskaffa sig goda Remonter för så mycket lindrigare pris, som ett års föda, förlags-kostnad och risque kan beräknas till. Denna princip för remonteringen har också blifvit antagen, och med största fördel använd i de länder, der man varit mon om att till billigt pris förskaffa Arméen goda Remonter. I

I tillämpningen mötes den likväl af det hinder, att, då dessa unga Remonter för första året ej kunde användas i någon slags tjenstgöring, skulle denna omständighet alltför mycket förtunna lederna af vårt redan till antalet nog inskränkta Rytteri.

Jag kan sålunda ej annorlunda tillstyrka bifall till Herr Grefve von *Fersens* motion, än att Rikets Höglofl. Ständer må hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att Kongl. Maj:t må tillåta antagandet af fyllda 3 års Remonter vid Cavallerierna till så stort antal vid hvarje squadron, som med Regimentets tjenstgöring är förenligt, hvarvid det borde åligga vederbörande Befälhafvare vid de indellda Cavalleri-Regementena att hålla hand deröfver, att denna förmon finge af de Rustande tillgodonjutas hvar i sin tour.

STOCKHOLM, tryckt i Eeksteinska Boktryckeriet, 1829.

N:o 154.

Ankom till Exp. Utsk. d. 6 Oct. 1829.

*Betänkande, angående yrkadt Förbud
emot innehafvande af mera än en
Tjenst af en och samma Person.*

Uti Memorial, som Högloflige Ridderskapet och Adeln till detta Utskotts Utlåtande remitterat, har Herr Grönhagen, Gustaf, af den anledning, att inom de Collegiala och Administrativa Verken skola finnas Embets- och Tjenstemän, hvilka innehafva sysslor vid serskilda Verk, men sådant obestriddigen förorsakade långsamhet och hinder i Tjensteutföring, jemte det att andre personer derigenom uteslöts från Tjenster, som dem eljest kunde tillkomma, föreslagit, att ingen Embets- eller Tjensteman, som på Kronans Stat åtnjuter årlig lön eller arvode till 1,200 R:drs belopp, må tillåtas bekläda mer än En enda Tjenst, och således icke på 2, 3 à 4 ställen uppbära löner till flere Tusende Riksdalers belopp.

Utskottet får i anledning häraf anför, att Utskottet väl delar Motionairens åsigt, att det vore nyttigt, om af en och samma person icke finge, jemte ett magtpåliggande och viktigt Embete, hvarmed löningsförmö-

*Bih. till Riks.-St. Prot. 1828 och 1829, 8 Saml. 1 Afd.
2 Band. 4:de Häft. 1*

ner till högre belopp åtfölja, bestridas en eller flere andra Tjenster; men då, i öfverensstämmelse med Kongl. Brefvet den 24 Martii 1824, rörande förändrad reglering af Stats-Contoirets Stat, Embets- och Tjenstemännen derstädes, efter att hafva tillträdde i nya Staten bestämde förbättrade löningsvilkor, icke få innehafva andre Tjenster på Rikets Stat; då Kongl. Maj:t dessutom, uti Skrifvelser af den 2 November 1824 och 11 Januarii 1825, angående Förvaltningens af Sjö-Ärendena samt Krigs-Hof-Rättens nya Organisation, förklarar, att, endast med vissa undantag, Embets- och Tienstemännen derstädes icke hädanefter få bestrida andra Tjenstebefattningar, sedan de kommit i åtnjutande af den för Tjenstemannapersonalen i nämnde Verk stadgade högre aflöningen, samt då det är att emotse, att, i den mån de öfriga Embetsverken undergå en ny reglering och tillökta löner för dem kunna blifva anslagne, Kongl. Maj:t lärer tackas äfven till dessa Verk utsträcka berörde föreskrifter;

så anser Utskottet Herr *Grönhagens* nu väckta Motion icke böra å Rikets Höglofliga Ständers sida för närvarande till någon åtgärd föranleda.

Stockholm den 1 October 1829.

Ankom till Exp. Utsk. d. 6 Oct. 1829.

*Betänkande, i anledning af väckt fråga
om inrättande af en Landbruks-
Schola.*

Uti ett till Högloflige Ridderskapet och Adeln ingifvet samt derifrån till Allmänna Besvårs- och Oeconomie-Utskottet remitteradt anförande har Herr Grefve *Bark, Nils*, fästat Rikets Högloflige Ständers uppmärksamhet derå, att, då det isynnerhet är Jordbrukaren, som, enligt nu gällande beskattningsgrunder, upprätthåller Financer och Försvarsverk, aflönar Statens Embetsmän, och, med få ord, som ansvarar för Statens flesta utgifter, Landbruks-Oeconomien således har utmärkta anspråk på omtanka, vårdnad och bidrag å det Allmännas sida. Utgående från denna synpunkt, och med åberopande dessutom af det förhållande, att, i andra Länder, t. ex. Preussen, Sachsen, Danmark &c., icke allenast Åkerbruket, utan också Boskapsskötseln, samt culturen af Ull, Lin, Hampa, Olja, med flere Landtmannaproducter, blifvit uppdrifne till en ganska betydlig höjd, genom de väckelser och practiska kunskaper, insigtsfulla män meddelat och spridt inom serskilda grenar af Landtmanna-Industrien, har Herr Grefven,

under öfvertygelse om möjligheten att, till allmän och enskild båtнад, äfven inom Fäderneslandet utveckla ett lika lyckligt förhållande, hemställt, att en Landtbruks-Schola måtte, vid en för ändamålet passande local, varda inrättad, der det skulle meddelas:

1:o Practisk undervisning uti Jordens behandling, enligt dess olika beskaffenhet, i förening med de kunskaper uti Chemien, som dermed ega sammanhang.

2:o Undervisning och kännedom om de växter, hvilka kunna frambringas på Svensk jord, deras olika nytta och användande; samt

3:o Kunskaper uti kreatursskötseln, deras skiljaktiga racer, behandling och fördelar.

Hvilken Motion, vid föredragningen till remiss, blifvit af Herrar *Hartmansdorff*, *Rosenblad* och *Hammarhjelm* understödd.

Detta har Utskottet i noga öfvervägande tagit, och får vördsamt förklara, att Utskottet visserligen anser något i verkningsgarne säkrare medel till Landtbruks-Oeconomiens förkofran icke kunna finnas, än hvarje Jordbrukares enskilda bildning för sitt yrke, och medgifver desto hellre, att en Landtbruks-Schola inom Fäderneslandet skulle blifva af väsendtlig nytta, som den vid hufvudstaden befintliga Experimental-Farmen icke synes vara af beskaffenhet att kunna

lemna några för Landthushållningen i hela sin omfattning användbara och nöjaktiga resultat; men som inrättandet och underhållet af en Jordbruks-Schola, af det omfång som den föreslagna, skulle leda till betydliga kostnader, och fordra ytterligare anslag, vida utöfver hvad på Nionde Hufvud-Titeln till Landtbrukets och dermed förbundna Näringars upphjelpande är, både vid föregående Riksdagar och denna, af Rikets Höglöflige Ständer vordet beviljadt; samt härtill kommer, att Comitén till öfverseende af Rikets Allmänna Undervisnings-Verk, uti dess underdåniga Betänkande den 20 December sistlidet år, ehuru den icke då kunnat tillstyrka nya anslag för en Landtbruks-Schola, likväl yttrat sig anse den vara, på anförde skäl, nyttig och behöflig, hvilket yttrande blifver ett föremål för Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning, i sammanhang med den af Förslaget i det hela till förändringar i nu bestående Undervisnings-system:

Alltså vågar Utskottet icke tillstyrka, att den af Herr Grefve *Bark* i ofvanberörde måtto väckta Motionen varder för det närvarande bifallen.

Deremot och i öfverensstämmelse med de af Utskottet i det föregående antydda åsikter, i frågan om Jordbrukarens enskilda bildning för sitt yrke, och under liflig önskan, att alla de förfoganden till Jordbru-

kets förkofran, som med Stats-Verkets tillgångar kunna förenlige finnas, måtte varda tillvägabragte, har Utskottet skolat vördsamt hemställa, att, som erfarenheten tillräckligt bestyrkt, huruledes inom åtskillige af Rikets Provincer mången Jordbrukare vanvårdat sin jord, oftast af bristande kännedom i de första elementerne för dess rätta behandling och bunden vid vanor och fördomar, hvilkas skadlighet han saknat förmåga att inse, Undervisnings-anstalter alltså, der Jordbrukets hufvudreglor practiskt finge inhemtas, måtte blifva organiserade inom de Provincer, hvarest en så beskaffad undervisning kunde i synnerhet finnas vara af behovet påkallad; Och som Rikets Höglöflige Ständer i deras, under den 30:de sistlidne Julii, aflätne underdåniga svar å Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om ökad anslag till understöd för utflyttningar och vid egoskiften, med anmälan, att på Nionde Hufvud-Titeln en tillökning blifvit beviljad till belopp af Tjugusju Tusende Riksdaler, för understöd vid egoskiften samt till fortskyndande utaf Afvittrings-Verket i Rikets Norra Provincer, förenat den underdåniga anhållan, att Kongl. Maj:t, vid fördelningen af Hufvud-Titlens tillgångar, i Nåder täcktes företrädesvis afse Jordbrukets förbättring; så skulle de kostnader, hvartill Utskottets nu uppgifna förslag må föranleda

och hvilka icke böra blifva betydliga, kunna, utan att bereda Staten någon ytterligare utgift, betäckas genom medel, som på det äldre anslaget af meranämnde Hufvud-Titel anvisas.

Slutligen får Utskottet värdsamt tillstyrka, att, derest Rikets Högloflige Ständer bifalla hvad sålunda af Utskottet är vordet hemställt,

underdånig anhållan måtte uti afgående Skrifvelse till Kongl. Maj:t frambäras, att Kongl. Maj:t tacktes, efter eget Nådigt godtfinnande, besluta om de verkställighets-åtgärder, hvilka Kongl. Maj:t kan, för ifrågavarande Undervisnings-anstalters ändamålsenliga ordnande, i Näder pröfva nödiga;

hvarjemte Rikets Högloflige Ständer torde finna skäligt att, i afseende på valet af den Province, der en sådan anstalt först borde anläggas,

fästa företrädesvis Kongl. Maj:ts Nådiga uppmärksamhet vid Skaraborgs Län, der Åkerbruket i allmänhet ligger i linda, men der en ypperlig jord skall tacksamt motsvara hvarje omsorg och uppföring, som kan befrämja en förbättrad method för dess brukning.

Stockholm den 1 October 1829.

N:o 156.

Ankom till Exp. Utsk. d. 6 Oct. 1829.

*Utlåtande, i anledning af väckt Motion,
rörande afskaffande af pliktstraff
för uteblifvande från den offentliga
Gudstjensten m. m.*

Uti Motion, under den 19 December sistlidet år, som Högloflige Ridderskapet och Adeln till detta Utskotts handläggning öfverlemnadt, har Herr *Silfverhjelm, Carl Ad.*, med hemtad anledning af förut väckt fråga om förflyttning af vissa helgedagar, föreslagit, att, i sammanhang dermed, borde tagas under öfvervägande olämpligheten icke allenast af de pliktstraff, hvarmed uteblifvandet från den offentliga Gudstjensten vissa helgedagar är belagdt, utan ock af gällande förbud emot arbete under Gudstjenst, så att tidens fria användande sålunda blefve det enskilda godtfinnandets ensak; Men som denna motion, hvilken blifvit framställd först efter den stadgade motionstidens förlopp, icke står i något omedelbart sammanhang med den förut gjorda om helgedagars förflyttning, utan angår ett nytt ämne, som, vid sådant förhållande, emot stadgandet i 56 §. Riksdags-Ordningen, icke kan till pröfning af Rikets Högloflige Ständer innevarande Riksdag

dag upptagas; har Utskottet funnit något annat dervid icke vara att tillgöra, än att sådant vördsamligen anmäla.

Stockholm den 1 October 1829.

N:o 157.

Ankom till Exp. Utsk. d. 6 Oct. 1829.

Ytterligre Utlåtande, i anledning af återremissen från 3:ne af de Respective Riks-Stånden af Utskottets Betänkande N:o 46, angående Helsingebuldans stämplande.

Högvärdige Preste-Ståndet har under den 25:te, Välloflige Borgare- och Hedervärda Bonde-Stånden under den 18:de sistlidne Februarii, till Utskottet återremitterat förenämnde Betänkande, med öfverlemnande af deremot gjorda anmärkningar; hvaremot Höglöflige Ridderskapet och Adeln, under den 19:de i samma månad, berörde Betänkande afslagit. Hvad inom de Respective Riks-Stånden, som återremiss beslutat, yttradt och erinradt blifvit, torde lämpligen kunna sammanföras under följande hufvudsakliga punkter:

1:o Att det strider emot enskild rätt att icke få lägga sin vara huru man vill.

Bih. till Riks-St. Prot. 1828 och 1829, 8 Saml. 1 Afd. 2 Band, 4:de Häft.

2:o Att den ifrågasatta varan, genom sammanrullningen, dels är lättare att transportera, såsom då fordrande mindre utrymme, dels ock uti detta skick bättre förvaras för väta och annan skada, än då den lägges uti lag.

3:o Att köparen bör skylla sig sjelf, om han, innan han köper varan, icke ser sig före, och utröner dess beskaffenhet, hvilket lika lätt skall kunna ske, om den är hoprullad, eller lagd i lag.

4:o Att Utskottet, med det gjorda förslaget, afsett köparens bekvämlighet och maklighet på säljarens bekostnad.

5:o Att Utskottet icke hardt föreslå hvad Motionairen icke yrkat.

6:o Att Commerce-Collegii Kungörelse af den 8:de September 1823 gör tillfyllest såsom föreskrift uti dylika fall, och

7:o Att skugga icke bör kastas på Allmogen uti de Norra Orterne.

Serskildt hafva inom Välloflige Borgare-Ståndet flera Ledamöter, jemte det de gillat Utskottets förslag, yrkat det tillägg deruti: Att tillverkaren af varan måtte åläggas, att å densamma utsätta sitt namn eller bomärke, hvilket åter af andra, de der äfven gillat Utskottets förslag, blifvit bestridt, såsom möjligen ledande till förfalskning och rättegångar; äfvensom inom Högvärldige Preste-Ståndet en Ledamot yttrat,

att ärendet vore af obetydlig beskaffenhet, och att önskligt vore, det Utskotten i allmänhet mindre understödde hvarje obetydlig motion m. m.

Utskottet, som tagit de gjorda anmärkningarne under öfvervägande, får nu till värdsamt svar derå lemna:

1:o Att, ehuru den sattsen i sig själf är riktig, att hvar och en tillverkare eger att lägga sin vara huru han vill, inträder likväl ett annat förhållande, då frågan är att sälja varan till annor man, och då bevisligt är, att det sätt, säljaren hittills iakttagit vid sammanläggningen, medfört betydlig svårighet för köparen, att före köpets afgörande rätt kunna bedöma varans godhet, hvilket, i den mån varan är mera allmänt behöflig (såsom fallet är med Helsing-Buldanen), så mycket mer påkallar rättelse.

2:o Att ett stycke väf intager något mera utrymme, lagdt uti lag, än hoprulladt, vill Utskottet icke bestrida, men anser denna skillnad vara för obetydlig, för att böra afses såsom hinder emot det sökta ändamålets vinnande.

Hvad åter angår att varan, rullad, bättre förvaras från röta och skada, kan Utskottet icke dela denna öfvertygelse, enär, såsom gifvet, kan antagas, att, ju lösare ett stycke väf är hoplagdt, ju lättare torkar det, då det blifvit vått, och anser Utskottet, i

likhet med hvad en Ledamot utaf Vålloflige Borgare-Ståndet yttrat, att, om den yttre ändan af stycket slutligen uti flera hvarf slås om detsamma, kan den befarade större skadan af väta och rötning, lika väl som hittills, afböjas och förekommas.

3:o Att, om det för köparen vore lika lätt att se sig före, då han köper ett hoprulladt som ett i lag lagdt stycke, skulle äfven Utskottet tro, att han borde skylla sig sjelf för utgången af köpet. Men då erfarenheten vittnar häremot, har ock Utskottet ansett det med billighet och rättvisa mot köparen öfverensstämmande att föreslå ett förändradt hopläggningssätt, hvilket, utan tidsspillan för både köparen och säljaren, kan bereda lättadt tillfälle för den förre att öfvertyga sig om varans beskaffenhet, innan köpet afgöres; och Utskottet har således, med sitt förslag, icke afsett köparens maktighet, utan dess skäligen fordringar.

4:o Att det väl är sannt, att Motionairen icke yrkat någon förändring uti sättet att lägga varan, men då Utskottet, som, på anförde skäl, icke kunnat tillstyrka den begärda stämplingen, dock likväl funnit sig böra fästa afseende vid motionen och föreslå annan till ändamålets vinnande ledande åtgärd, har Utskottet trott detta vara både sin skyldighet och sin uti Riksdags-Ordningens 34 §. 1 mom. förvarade rättighet.

5:o Att Utskottet, vid närmare öfvervägande, finner, att det måhända blifver nog besvärligt för Allmogen, öfverhufvud taget, att äfven för mindre stycken husväfnader iakttaga det af Utskottet föreslagna lägnings-sätt.

6:o Att den åberopade Commerce-Collegii Kungörelse visserligen förut är af Utskottet känd, men att Utskottet, för sin del, icke kan instämma deruti att denna Kungörelse ensamt är tillräcklig för införandet af en bättre ordning uti anmärkta felaktiga förhållande; och

7:o Att Utskottets afsigt icke varit att kasta skugga på Allmogen uti de norra orterne, helst Utskottet hyser den öfvertygelse, att hvarje åtgärd, som upptäcker den oredligt handlande, med detsamma ställer den ärlige uti klarare dag och aldrig kan blifva för den senare förnärmande.

Hvad angår det inom Vålloflige Borgarre-Ståndet önskade tillägget uti Utskottets förra förslag, att säljaren borde å varan sätta sitt namn eller bomärke, innan den till afsalu utbjudes, anser Utskottet denna föreskrift icke medföra hvarken kostnad eller olägenhet för tillverkaren, men deremot innebära en ökad kontroll och säkerhet för köparen, hvadan Utskottet funnit densamma böra till bifall understödjas.

Slutligen, och med anledning af hvad inom

Högvärdige Preste-Ståndet serskildt yttradt blifvit, får Utskottet förklara, att Utskottet icke delar den öfvertygelse, att närvarande fråga är i sig sjelf obetydlig, enär den handlar om rättelse uti ett uppgifvet, känt och af ingen vederlagdt missbruk med en vara, hvilken årligen uti stora partier erfordras; dels för Kronans räkning, så väl till Arméens som Flottornas behof, och hvarunder, då behofven varit oundviklige, en ojemn och inuti sämre vara understundom måst emottagas, hvilket åter, utom det yttre olika utseendet, förorsakat persedlarnes olika uthållighet, en skada, som antingen träffar Kronan directe, eller ock genom passevolance; dels för handeln, sjöfarten, den delen af Sveriges Allmoge, som har sin näring på Rikets insjöar och uti dess skärgårdar, och snart sagdt för hvarje enskilds räkning; dels ock har varit och ännu till en del är en export-artikel, serdeles till America, ehuru, om rättelse icke snart sker uti det uppgifna menliga förhållandet, all vidare export deraf torde komma att upphöra, och, det som värst är, det förut hos Utländningen väl grundade begrepp om den Svenska ärligheten möjligen kunde blifva vacklande.

Med anledning af hvad nu utredt och förklaradt blifvit, finner Utskottet sig föranlåtet att vördsamt föreslå följande ändringar och tillägg uti dess Betänkande N:o 46,

nemligen: att Rikets Högloflige Ständer ville hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t tackes, genom utfärdande Nådig Kungörelse, uppmana Allmogen och andra personer, som förfärdiga den så kallade Helsingebuldanen, Tältduken och Foderväfven, att hädanefter lägga denna vara uti så kallade lag, och icke, såsom hittills skett, uti rullar, på det köparen må beredas tillfälle att lättare och utan tidsspillan bedöma varans godhet, innan köpet derom afslutas, samt att i båda ändar af stycket förse varan med sitt namn eller bomärke, innan den till afsalu utbjudes; och torde Kongl. Maj:t derjemte tackas, uti samma Dess Nådiga Kungörelse, erinra alla dem, som hellre önska behålla det hittills begagnade hopläggningssättet, om noggrann efterlefnad af Kongl. Påbudet den 2 November 1757, angående beskaffenheten af Buldan och flere väfnader, som till salu hållas. En reservation i ämnet bifogas.

Stockholm den 1 October 1829.

R e s e r v a t i o n .

Nils Månsson från Malmöhus Län reserverade sig emot förslaget, att tillverkaren skulle med sitt namn eller bomärke förse ifrågavarande varor, enär sådant vore all-

deles ändamålslost, så vida icke köpare af dessa varor blefve förbundne till ett lika iakttagande, då de vilja dem återförsälja; och instämde häruti *Hans Hansson* från Gefleborgs och *Pehr Pehrson* från Calmare Län.

STOCKHOLM,

HOS CARL AB. PIHL, 1829.

N:o 158.

Ankom till Exp. Utskottet den 28 Octob. 1829.

Utlåtande, i anledning af väckt fråga om förändring i Prestetiondens utgörande på Gottland.

Hedervärda Bonde-Ståndet har till Utskottets handläggning öfverlemnadt ett, af Riksdagsfullmäktige från Gottland *Pehr Burge* och *Pehr Mårtensson* gemensamt afgifvet Memorial, deruti klages öfver den oerhördt höga Tiondeafgift, som Allmogen derstädes erlägger till Presterskapet, som, utom den så kallade Tertialen, uppbär både Krono- och Kyrko-Tionden i strå, utan att af den senare något afgår till kyrkornas underhåll, hvilken Tionde skall hafva tillkommit genom ett, på obestämd tid, år 1648 ingånget contract, till hvars afslutande de så kallade Sättningsdomare, som dervid vunnit enskilda fördelar, icke skola genom behörig fullmakt af Allmogen varit berättigade; hyarförutan detta contract blott kunde anses ega

Bih. till Riks-St. Prot. 1828 och 1829, 8 Saml. 1 Afd. 1.

2:dra B:det.

5:te H:t.

helgd i derastid, och den missnöjde Parten ega rätt att, när som helst, detsamma upphälsa; önskande Motionairerne, att meranämnde contract, om hvars upphälvande Allmogen för nära 20 år sedan anhållit, så mycket hellre, som det icke skall vara af Kongl. Maj:t stadfästadt, nu måtte undanrödjas, och Gottlands Allmoge, i likhet med Rikets öfrige provincers, till Presterskapet få erlægga endast Tertialtionde, eller ock, att en sammanslagning af Pastoraten, som, till större delen, bestå af 12 till 30 Mantal, måtte ske, för att såmedelst bereda tillfälle till en nedsättning, åtminstone till hälften af hvad nu måste utgifvas.

Detta har Utskottet under pröfning förrehaft; och hvad först beträffar Motionairernes uppgifter, rörande det contract, som emellan Presterskapet och Allmogen på Gottland blifvit upprättadt, får Utskottet förklara, att,

då med samma contract icke lär kunna menas något annat, än den så kallade Conventionsstadgan, hvilken år 1648 emellan Presterskapet och Allmogen uppgjordes, genom den då regerande Drottning Christinas tillförordnade Commissarier samt Presterskapets och Allmogens

Deputerade, och året derpå af
högstbemälde Drottning confirme-
rades;

att då nämnde stadga efter den-
na tid blifvit högtidligen sanctio-
nerad genom Sveriges framfarna
Konungars förnyade stadfästelser
derå, ända till Regementsförän-
dringen 1809, ibland hvilka stad-
fästelser den, af HögstSalig Ko-
nung Fredric år 1747 utfärdade,
tillkommit, uppå Rikets Ständers
underdåniga tillstyrkande vid den
Riksdag, som samma år hölls,
hvilket tillstyrkande derpå grun-
dades, "att Ständerne ansågo be-
"mälde stadga vara af en så öm
"beskaffenhet, att den icke kunde
"rubbas utan att tillika röra Pre-
"sterskapets privilegier;" och enär
deruti icke tillägges Presterskapet
någon ny och ovanlig rättighet,
hvilket deraf upplyses, att Allmo-
gen, enligt stadgans 5 §, lofvar att
derefter, såsom dittills af ålder bruk-
ligt varit, utgöra till Presterskapet
Tionde af land och strand, hvaraf
följer, att grunden till samma Ti-
onde icke först bleflagd med Con-
ventionsstadgans upprättande, utan

att den redan utgjordes långt före den tid, då Gottland, genom freden i Brömsebro år 1645, åter blef med Sveriges krona införlifvad;

så anser Utskottet, på dessa skäl, sig icke kunna tillstyrka bifall till Motionairernes begäran, att, med upphäfvande af den förut gällande ordning, endast Tertiäl - Tionde måtte till Presterskapet på Gottland erläggas, då dermed åsyftas en rubbning af samma Presterskaps privilegier och rättigheter.

Vidkommande åter det af Motionairerne föreslagna alternativ, att Pastoraten på Gottland måtte blifva sammanslagne, hvarigenom Allmogens Tionde-afgifter till hälften skulle kunna nedsättas;

finner äfven Utskottet, att en sådan åtgärd, om den än kunde medföra någon lindring för Allmogen; mötes af många och stora svårigheter, genom den dervid oundvikliga förändring af nu bestående Ecclesiastica Inrättningar, Lagar och Författningar.

Men då Utskottet har sig bekant, att, till följd af Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse

den 23 Februarii 1823, under påföljande år försök till Reglering af Tionde-Conventioner, emellan Lärare och åhörare, blifvit, inom alla Stiftets församlingar, i öfverensstämmelse med de uti Kongl. Kungörelsen den 3 April 1816 meddelade föreskrifter; ehuru med ringa framgång, gjorde; äfvensom att Gottländska Presterskapets Tionde-sättningsanbud å ena sidan, och Allmogens å den andra, jemte Konungens Befallningshåvandes och DomCapitlets i Wisby underdåniga förslag i denna fråga blifvit till Kongl. Maj:t öfverlemnade;

anser Utskottet sig böra tillstyrka framförande af den underdåniga anhållan, att Kongl. Maj:t tacktes, med anledning af de inkomne Handlingarne, besluta de ytterligare föreskrifter och åtgärder, som kunde i Nåder anses lämplige, att, med bibehållande af Presterskapets och Bonde-Ståndets fri- och rättigheter, bringa detta ärende till ett önskadt slut.

En Ledamots Reservation i ämnet bifogas.

Stockholm den 24 October 1829.

R e s e r v a t i o n

af Friherre *Cederström, Jacob*: Då Utskotten, uti den tillstyrkta underdåniga Skrifvelsen, icke utmärkt det lämpligaste medel för Reglering af Presterskapets löner på Gottland, nemligen sammanslagning af Pastorat, har jag ansett mig böra tillkännagifva, att dessa Pastorat, från 9 till några och 30 mantal, äro försedde med i allmänhet så stora kyrkor, att sammanslagning af Pastoraten, till nära hälften af nu varande antalet, kan verkställas, utan någon ombyggnad af Kyrkorne, och utan att någon hemmansegare derigenom får längre kyrkoväg än högst en mil. Den directa vinst, allmänheten derigenom skulle vinna, vore att slippa underhållet af onödiga kyrkor, hvilkas antal på 1098 mantal är 92. En allmännelig Tionde-reglering, efter de grunder, som under Konung Carl XI:s tid i öfrige Provincerna af Riket faststälts, bör och kan, jemväl på Gottland, i sådant fall tillvägabringas. Att, utan en sådan sammanslagning af Pastoraten, nedsätta Tionde-afgifterne till likhet med hvad de i öfriga Provincerna af Riket utgöra, är omöjligt i hänseende till det öfverflödiga antalet Prester och bibehållen utkomst för dem. Jag tillstyrker alltså, att Rikets Ständer måtte, bland

medlen för reglering af Tiondens utgörande på Gottland, inför Konungen yttra det af Pastoratens sammanslående till ett färre antal.

N:o 159.

Ankom till Exp. Utsk. den 28 October 1829.

Utlåtande, i anledning af gjorda anmärkningar vid Utskottets Betänkande N:o 24, rörande Kyrkors sammanbyggnad.

Utskottets Betänkande, N:o 24, rörande sammanbyggnad af kyrkor, som af Höglofl. Ridderskapet och Adeln samt Välloflige BorgareStåndet blifvit bifallet, har deremot af Högvärdige Presteståndet samt Hedervärda Bondeståndet blifvit återremitteradt, från det sistnämnde med en enda, från det förstnämnde åter med flere anmärkningar. Väsentliga innehållet af dessa anmärkningar synes, hvad själfva hufvudfrågan angår, i korthet vara följande:

att Utskottets förslag hade en rättvis grund endast i den händelse, att tvänne för-

samlingar, som skulle förenas, egde lika hemmantal; i annat fall åter, som är det vanligaste, vore det stridande mot rättvisa, att den större församlingen tvingade den mindre, hvilkens rätt mest vore ifrågasatt; att följaktligen församlingarnes bifall borde inhemtas, icke genom pluralitet af bägge socknarnes sammanräknade röstetal, utan genom hvardera socknens pluralitet, som serskildt inom sig omröstat; och slutligen att det förefölle sårande för känslan, att i en fråga, rörande den religiösa culten, minoritetens tanka skulle omintetgöras genom pluralitetens beslut.

I anledning häraf får Utskottet anföra; att, vid sakens närmare öfvervägande och med erkännande af vigten af de skäl, som för den sålunda gjorda anmärkningen ligga till grund; Utskottet funnit sig föranlåtet att frånträda sin förut yttrade tanka i denna fråga och att deremot tillstyrka: att bland villkoren för kyrkors

 sammanbyggnad må stadgas, att der till fordras bägge församlingarnes bifall genom hvardera socknens pluralitet, som serskildt inom sig omröstat,

Likaledes erkänner Utskottet riktigheten af den inom Högvärddiga Preste-Ståndet

gjorda anmärkning, att nemligen uppmärksamheten äfven bordt fästas vid det förhållande, att en mindre kyrka, t. ex. ett Annex kan vara förfallen, der lokalen ganska väl kunde medgifva förening med den rymligare och ännu brukbara Moderkyrkan. I sådant fall vore otvifvelaktigt nyttigt, om föreningen kunde, i brist på frivilligt begifvande, tillvägabringas efter ofvan antydda grunder. Men då här icke är fråga om sammanbyggnad, utan om förflyttning af den ena församlingen till den andras Moderkyrka, har Utskottet tvekat att, utöfver Motionens innehåll, detta förslag tillstyrka.

För att undanrödja ett vanligt inkast mot kyrkors sammanbyggnad hade Utskottet tillstyrkt, att den socken, hvars kyrka genom sammanbyggnaden försvinner, skulle; i fall den så önskar, ega rätt att bibehålla sin gamla begravningsplats. Häremot har blifvit anmärkt, att en sådan rättighet svårligen kunde begagnas, emedan en sådan församling, då afståndet mellan den raserade kyrkan och den bibehållna ofta kunde utgöra en half mil och derutöfver, ej skulle kunna efter vanlig god sed, kort före Gudstjens början, begrafva sina döda, utan antingen nödgas först föra liken till kyrkan, och sedan till begravningsplatsen, eller ock måste begrafva liken någon söckendag, i hvilket

fall Allmogen rycktes från sitt arbete, och Pastor hindrades i sina många öfriga embetsförrättningar; hvartill slutligen äfven skulle komma den omständighet, att, då i den raserade kyrkan ej finnas några klockor, och den bibehållna kyrkans ej kunde begagnas vid en begrafning på längre alstånd, en hel församling blefve dömd att begrafva sina döda i tysthet. I anledning häraf får Utskottet anföra: att det icke kan inse, hvartill den omvägen skulle tjena, att först föra liket till kyrkan och sedan till begrafningsplatsen, då jordfästningen kan och bör ske på det senare stället; att begrafningar på söckendagar äro vanliga i städerna och ofta äfven på landet; att det härigenom ökade besväret för Presterskap och menighet hvarken lär kunna bli behöfligt eller ofta påkomma i en socken med så ringa befolkning, att dess kyrka måste sammanbyggas med en annan; att fråga om begrafning i tysthet så mycket mindre lär kunna uppstå, som hvarje kyrka plär hafva sina klockor, hvilka naturligtvis blefve kvar, äfven sedan kyrkan vore nedrifven; och slutligen, att Utskottet aldrig föreslagit, att den gamla begrafningsplatsen nödvändigt *måste*, utan endast, att den *finge* bibehållas, när församlingen det önskade, i hvilket fall det tycktes vara billigt, att den äfven underkastade sig de smärre olägenheter, som dervid kunna vara förenade. Till följe häraf tillstyrker

Utskottet, att denna anmärkning måtte förfalla.

Pröfningen af skälen för och mot sammanbyggnad äfvensom sättet att fatta beslut i hufvudsaken har Utskottet tänkt sig under formen af vanlig sockenstämma vid anställd Biskopsvisitation, hvarvid beslutet likväl, innan det till verkställighet beforderades, borde Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning underställas. I stället härför har inom Högvördige Presteståndet det förslag blifvit uppgifvet, att frågan väl borde upptagas till utredande vid en på stället hållen Biskopsvisitation, men slutligen afgöras i en Comité, som, utom Biskopen, såsom Ordförande, skulle bestå af de vid visitationen närvarande Assistenten, hvartill fyra i grannskapet varande Pastorer tillkallas, samt af hvardera församling ett visst antal, t. ex. 9 dertill utsedde fullmäktige, hvarvid det, som då genom 16 sammanstämmande röster antoges, skulle för beslut gälla, hvilket beslut borde icke allenast hos Kongl. Maj:t till Nådig stadfästelse anmälas, utan äfven, till följd af gifven besvärshänvisning, kunna inom trenne månader och i laglig ordning öfverklagas. Vore ändtligen ett sådant beslut om gemensam kyrkas byggnad af Kongl. Maj:t stadfästadt, så kunde alla frågor, som rörde verkställigheten, i händel-

se tvist derom skulle uppstå, på samma sätt upptagas, utredas och afgöras.

Utskottet erkänner väl, på ena sidan, fördelen af den större enkelhet i behandlingen, som otvifvelaktigt skulle vinnas derigenom, att dylika frågor afgjordes af ett inskränkt antal Fullmäktige, och icke, såsom nu, af församlingens samtliga röstegande ledamöter; men måste, på andra sidan, anmärka, först, att det vill synas betänkligt, att på detta sätt sammanblanda röster af Biskop och Assisterter, som borde vara Domare, med församlingarna, hvilka kunna anses för parter, och för det andra, att de föreslagna beräkningsgrunderna för pluraliteten ingalunda skulle leda till det åsyftade ändamålet. Om den mindre församlingen antingen enhälligt eller genom sin pluralitet är emot sammanbyggnaden, så väljer den naturligtvis till fullmäktige dem, som äro af samma tanka. Oaktadt alltså den större församlingens deputerade rösta för sammanbyggnad, och Biskop och Assisterter dermed förena sig, så förfaller ändå frågan; ty dessas sammanräknade röstetal utgör ej 16, utan endast 14, hvilka uppvägas af 9. — Genom denna beräkningsgrund skulle alltså emellan den största och minsta församling åstadkommas en paritet, oberoende af hemmantalet, som måste ännu mera försvåra all sammanbyggnad af Kyr-

kor, och dessutom är i fullkomlig strid med den i Utskottets tanka enda rigtiga grund-satts, att i angelägenheter, som äro gemen-samma för tvänne menigheter, deras gemen-samma och sammanräknade pluralitet bör bestämma utslaget. På dessa skäl kan Utskottet ej tillstyrka nyssnämnde förslag. Deremot erkänner det rigtigheten af den anmärkning, att besvärstid här, som annorstädes, bör lemnas öppen för den missnöjde, hvilket tillägg alltså bör i Utskottets Betänkande inflyta.

Äro nu, på sätt och under de vilkor Utskottet uppgifvit, tvänne kyrkor förenade, och två församlingar sammansmälts till en, så uppkommer derigenom otvifvelaktigt en betydlig lindring i det anställda Presterskaps göromål. Fråga uppstår då, huruvida denna lindring alltid och allestädes måste föranleda till indragning af en presterlig tjänst, der nemligen duplication ej varit nödvändig. Detta hafva 1825 års Ständer antagit, och Utskottet har i sitt förra Betänkande hufvudsakligen utgått från samma förutsättning. Mycket tyckes alltså i sanning tala för en sådan mening. Predikoskyldigheten minskas till hälften: besväret, såsom Ordförande i Sockenstämma, Kyrkoråd och flere andra oeconomiska bestyr likaledes. Lärarevärdet för en folkmängd af

15 till 1600 människor tyckes kunna bestri-
das af en enda man. Genom indragningen
kunde en tillgång beredas, dels att förbättra
Pastors lönevilkor, dels till förmon för den
på flera ställen försummade folkundervisnin-
gen, som också måste vara en kyrkans an-
gelägenhet, emedan hon är det uteslutande
vilkoret för möjligheten af all verklig reli-
gieus bildning. Scholan anses med rätta för
en dotter af kyrkan, och en betydlig del
af Undervisningsverkens fonder voro fordom
kyrkans tillhörighet. Det synes derföre vara
i sin ordning, om den ännu för samma än-
damål använder de få besparingar, den hän-
delsevis kan göra. Men på andra sidan haf-
va äfven tänkvärda anmärkningar blifvit
gjorda emot denna åsigt af saken. Det är
betänkligt att utsträcka omfånget för en sjä-
lasörjares verkningskrets allt för vida, då
derigenom med skäl kan befaras, att den
andeliga vård, hvarje åhörare har rätt att
fordra, förslappas i den mån den utvidgas.
I fall, genom förening af Moderkyrkan och
Annexets, (hvilken oftast lär komma i frå-
ga), Sacellaniet indrages, skulle invånarne i
Annexet, der Capellansbostället vanligast är
beläget, nödgas att, vid förefallande behof,
vända sig till den $\frac{1}{2}$ eller $\frac{3}{4}$ mil, stundom
ännu längre, bort boende Kyrkoherden,
hvilken tilläfsventyrs för dagen kan vara af
andra embetsgörömål, på afläget ställe inom

Socknen, upptagen. Presten, äfven der han ej predikar hvarje söndag, kan likväl i andra afseenden vara för församlingen oundgänglig, och skulle ofta illa ersättas af en Schollärare; och, enligt den grundsatts Utskottet vid flera tillfällen erkänt, måste folkundervisningen hufvudsakligen betraktas såsom en communal-angelägenhet, och anskaffandet af nödiga fonder därför öfverlemnas, hädanefter som hittills, åt församlingarnes egen omtanka och välvilja.

Under sådana förhållanden, och med erkännande af sistnämnde anmärkningars vikt, anser sig Utskottet böra frånträda sin förut antydda mening, att sammanbyggnad af tvänne kyrkor alltid och allestädes bör medföra indragning af en Presterlig tjenst. Utskottet föreslår alltså, att det i hvarje särskildt fall må bero på vederbörande Consistorium att, efter förutgången pröfning af local och öfriga omständigheter, och sedan de förenade församlingarne blifvit hörde, af eller tillstyrka indragningen, hvarefter Konungen fattar sitt Nådiga beslut.

I den händelse, att detta beslut utfaller för indragningen, uppkommer till disposition en tillgång, dels i Tionde, dels i Boställs-afkastning. För detta fall har en Ledamot af Hedervärda Bonde-Ståndet yrkat, att den-

na tillgång borde oafkortad användas till folkundervisningens förkofran inom de församlingar, hvilkas kyrkor sammanbyggas. Men då det ingalunda är billigt, att lemna utan ersättning det ökade embetsbesvär, Pastor får vidkännas såsom ensam Prestman i församlingar, som förut haft tvänne: då dessutom den ifrågavarande sammanbyggnaden ej kan ega rum utan i smärre församlingar, der aflöningen merendels är svag och Pastor således i behof af tillökning; så kan Utskottet icke frångå sin förut yttrade mening, att Consistorium bör för hvarje serskildt fall föreslå fördelningen, med billigt afseende så på Scholans som Pastors behof; och hvilket förslag bör öfverlemnas till Kongl. Maj:ts pröfning och fastställelse.

För att slutligen på ett ställe och i korthet sammanfatta resultaten så väl af förra Betänkan det som af det nu afgifna, tillstyrker Utskottet, *hvad behandlingssättet och villkoren för kyrkors sammanbyggnad angår:*

att, vid laga utlyst visitation och Socienstämma, Biskop med Assistenten må, efter föregången pröfning och församlingarnes hörande, ega rätt
att

att i första instans beslut om kyrkors sammanbyggnad, när

- a) bägge kyrkorna äro förfallna och behöfva ombyggas, eller också äro för trånga;
- b) Kyrkovägen härigenom ej förlänges mer än $\frac{1}{2}$ eller $\frac{3}{4}$ mil för någon by;
- c) Folkmängden i bägge församlingarne ej öfverstiger 15 à 1600 personer;
- d) Församlingarne dertill hvar för sig lemna sitt bifall genom pluralitet, utrönt genom serskild votering inom hvarje serskild församling;
- e) Sådane beslut böra, innan de till verkställighet befordras, underställas Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning, med 3:ne månaders besvärstid för den missnöjde.

Hvad begravningsplatsen angår: att den Socken, hvars kyrka efter sammanbyggnaden försvinner, må till

*Bih. till Riks-St. Prot. 1828 och 1829, 8 Saml. 1 Afd. 2.
2:dra B:t. 5:te H:t.*

bibehållande af gamla begravningsplatsen ega rättighet, om den af Socknen yrkas, dock med skyldighet att begravningsplatsen på egen bekostnad underhålla.

Hvad indragning af Presterlig tjenst angår: att vederbörande Consistorium, i hvarje serskildt fall, efter föregången pröfning af local och öfrige omständigheter och församlingarnes hörande, yttrar sig öfver indragningen, hvarefter Konungen fattar Sitt Nådiga beslut.

Hvad fördelning af den lediga lönen angår: att Consistorium likaledes för hvarje serskildt fall föreslår fördelningen, med billigt afseende så på Scholans som Pastors behof, hvilket förslag öfverlemnas till Kongl. Maj:ts pröfning och fastställelse.

Hvad öfrige reglementariska frågor, t. ex. om KyrkoCassornas jemning efter hemmantalet o. s. v. angår: att Consistorium äfven här uppgifver förslag, som på samma sätt af Kongl. Maj:t granskas och afgöres

Åtskillige Ledamöters reservation i ämnet bifogas.

Stockholm den 24 October 1829.

R e s e r v a t i o n

af Biskop *Tegnér* : Med förändring af sitt förra beslut, har Utskottet antagit, att vid frågan om kyrkors sammanbyggnad, pluraliteten bör beräknas inom hvarje församling serskildt. De skäl, som härför blifvit anförda, innefattas väsendtligen deruti, att det skulle vara orättvist, om den större församlingen kunde tvinga den mindre till sammanbyggnad, och att det är sårande för känslan att, i en fråga rörande den religiosa culten, minoritetens tanka skulle omintetgöras genom pluralitetens beslut. Härvid får jag till en början anmärka, att, i fall det anses för rättsstridigt, att rösternas sammanräknade flertal bestämmer utslaget inom församlingarne, borde de i denna fråga yrkade omröstningarne, serskildt inom hvarje socken, äfven på samma grund ogillas ; ty det är klart, att äfven här, och just i en fråga, som anses röra den religiosa culten, minoritetens tanka kan om-

intetgöras af pluralitetens beslut. Vår nu gällande Ecclesiastika Lagstiftning har likväl icke gjort sig dessa betänkligheter. Valet af Kyrkoherde måste otvifvelaktigt vara en mera både viktig och ömtålig angelägenhet inom församlingen, än valet af en kyrkoplats; och ändock bestämmes detta val just af socknarnes sammanräknade pluralitet inom Pastoratet. Den mindre församling, som enhälligt önskar en annan själasörjare, måste likväl emottaga den, som blifvit vald af den talrikare. Det tvång, som här öfverklagas, förefinnes således redan, stadgadt af Lag, endast i en mera betydande och grannlaga fråga; och det tyckes ej vara följdriktigt, att i en jemförelsevis obetydlig communal-angelägenhet yrka en rättighet, som saknas i en viktigare. Men dessutom äro de villkor, hvarunder Utskottet tillstyrkt sammanbyggnaden, sådana, att, der de alla inträffa, en dylik åtgärd onekligen är nyttig så väl för menigheten som för Presterskapet. Om de likafullt bestridas, så kan detta ej ske på några giltiga skäl, utan af fördom eller oförstånd, eller falsk hederskänsla eller en blott nyck, för hvilka allmänt gagn ej bör vika. Ingen förändring, vore dess nytta än så uppenbar, kan åstadkommas, utan att förnärma något enskildt interesse, eller motsägas af någons egensinnighet; och i sådant fall synes mig genom lagstiftningen en möjlighet böra vara

gifven att för det helas fördel visa egenlyttan tillbaka och bryta egensinnet. Det tvång, som för ett sådant ändamål användes, synes mig både lofligt och helsosamt. När en sammanbyggnad af kyrkor föreslås under sådana omständigheter, som Utskottet uppgifvit: när i anledning häraf, och efter förutgången pröfning, Biskop med Assistenten, hos hvilka i sådant fall ej gerna någon partiskhet kan tänkas, dömma till sådan sammanbyggnad: när dertillmed församlingarnes bifall erfordras, inhemtadt efter samma röstberäkningsgrunder, som vid Pastors val, och slutligen rättigheten att anföra underdåniga klagomål, här som annorstädes, är öppen; så tyckes genom allt detta menighetens rätt vara så försäkrad, som billigheten fordrar. Det är väl sannt, att den större församlingens öfvervigt genom detta röstberäkningsätt är gifven, men endast så vida den är enhällig. Men detta torde ej alltid kunna antagas; ty den nya kyrkan kan sällan få stå på samma plats, som någon af de gamla, hvarigenom kyrkvägen förlänges äfven så lätt för vissa trakter af den större som af den mindre socknen. I denna händelse är det troligt, att det just blir den större församlingen, som bestrider sammanbyggnaden, hvaremot alla mot förslaget gjorda anmärkningar tyckas utgått från den förutsättning, att det nödvändigt skulle vara den mindre menigheten, som satte sig

deremot, och att således här ständigt vore fråga om den svagares rätt.

På dessa grunder reserverar jag mig emot Utskottets nya beslut i denna del. Om det af Rikets Ständer gillas, så blifva tro- ligtvis hädanefter få eller inga kyrkor sam- manbyggda, ty hvar och en, som behandlat dylika frågor, vet af erfarenhet, att äfven de tydligaste skäl oftast finna blott döfva öron, och att all öfvertalningskonst strandar mot en ihärdig fastän omotiverad vägran. Följ- den häraf blef på sådane ställen, hvad som annars kunnat undvikas, förfallna kyrkors ständiga tiggerier genom stambok, ett utar- madt Presterskap och en vanvårdad folkun- dervisning.

Härmed förenade sig Herrar Friherrar- ne *Cederström* och *Sprengtporten*, Grefve von *Fersen* samt Prostarne *Afzelius* och *Åstrand*,

N:o 160.

Ankom till Exped. Utskottet den 28 Oct. 1829.

Ytterligare Utlåtande, i frågan om sättet
att framforsla kronans Ekevirke.

Utskottets Betänkande N:o 42; angående föreslagen lättnad medelst förhöjd skjutslega vid forsling af kronans Ekevirke, har vunnit bifall af Högvärldige Preste-Ståndet och Vålloflige Borgare-Ståndet, men blifvit af Högloflige Ridderskapet och Adeln samt Hedervärda BondeStåndet återförvist, med der- vid gjorda serskilda framställningar och yttrade olika åsigter. Någre värde anmärkare hafva ansett utgörandet af Kronoskjuts till Eke-transport icke vara någon i Lag grundad skyldighet, hvilken fördenskull borde upphöra; andre, som funnit det öfverklagade forslingsättet nödvändigt för kronan att bibehålla, hafva yrkadt besvärets lättande antingen derigenom, att dels högre betalning, än hvad Utskottet föreslagit, skulle till de skjutsande erläggas, dels säker kontroll i afseende å transportens tyngd tillvägabringas, eller ock genom transporterernas besörjande, åtminstone till någon del, medelst accord med enskilde entreprenurer, vare sig virkes

säljarne sjelfve eller andre närboende jord-egare; och flere åter hafva trott den nu öfverklagade forslings skyldigheten icke allenast för Kronan nödvändig, utan ock både för de skjutsande nyttigare, äfven som för det allmänna gagneligare, än om, med skyldighetens afskaffande, detta tillfälle till penningeförtjenst för allmogen upphörde, och en annan forslings-åtgärd betungade Stats-Verket med drygare utgifter.

Hvad först angår anmärkningen, det Utskottets förra Betänkande icke fullständigt utredt, huruvida Eketransportskyldigheten kunde, såsom annan kronoskjuts, åligga jorden, får Utskottet värdsamt anföra, att då ingen Författning existerar, som bestämmer slaget eller beskaffenheten af några sådana Kronans tillhörigheter, hvilka må med kronoskjuts framskaffas, har något slikt bestämmande icke eller kunnat ega rum serskildt i afseende på Ekevirke, hvilket, enär det för Flottans eller Artilleriets behof blifvit inköpt, icke kan på den grund fränkännas naturen af en Kronans persedel, att dess transporterande är med större besvär förenadt; i anseende hvartill Utskottet jemväl tillstyrkt, att berörde onus borde lättas, men ansett det icke kunna alldeles upphöra.

Beträffande sättet att åstadkomma lindringen i denna skjutningsbörda, fortfar

Utskottet i dess förut yttrade öfvertygelse, att sådant lämpligast tillvägabringas genom en förhöjd betalning, hvars fastställande till det föreslagna beloppet, eller 16 sk. Banko milen för hvarje häst och derjemte 2 sk. i vagnslega, Utskottet hade trott vara efter de olika fordringarne skäligen afmätt.

Då likväl härigenom ännu icke förekommes den möjligen inträffande olägenhet, att de skjutsande kunna tilldelas lika betalning för lass af olika tyngd, och att den ena finner tungt hvad en annan vore hågad i större vigt framforsla, har Utskottet nu funnit skäl föreslå den förändring vid dess, i Betänkandet N:o 42, gjorda tillstyrkande, att betalningen för

den kronoskjuts, som till transporterande af Ekevirke begagnas, må erläggas med 2 sk. milen för hvarje Cubik fot virke, deruti inberäknad vagnslega, då de skjutsandes egna fordon, enligt Kongl. Brefvet den 19 Augusti 1823, begagnas, men utan afdrag för fordonen, i de fall kronan, enligt samma Nådiga bref, består åkdon; hvarjemte stadgas borde, dels att forslingen med kronoskjuts icke må begynna förrän å farbar väg, dit virket måste vara framskaffadt innan denna skjuts vidtager, dels ock att genom utlyst allmän auction å Lands.

Cancelliet i orten skulle utrönas, huruvida, genom afslutande entreprenad, forslinger kunde fås verkställd till ringare pris, än hvad den skjutningsskyldige allmogen sålunda tillkomme.

I händelse denna förändrade hemställan vinner R. H. Ständers bifall, lärers sådant vid den föreslagna underd. Skrifvelsen till Kongl. Maj:t få iakttagas.

Stockholm den 24 October 1829.

N:o 161.

Ankom till Exped. Utskottet den 28 October 1829.

Utlåtande, angående yrkad oförändrighet i föreskrifterne om husbehofsbränvinsbränningen.

Från Höglöflige Ridderskapet och Adeln har Utskottet emottagit remiss å Grefve *Horns, Claes Fredric*, Motion, att, i den händelse husbehofsbränvinsbränningen framgent kommer att, såsom en Landtbruksnäring, beskattas, Rikets Ständer måtte besluta en

underdånig hemställan till Kongl. Maj:t, det husbehofsbrännvins-tillverkningen icke må i något fall och under intet vilkor inställas, inskränkas eller förbjudas.

Flere af de omständigheter, Motionairen framställt såsom skäl för sitt yrkande, bevisa utan tvifvel angelägenheten deraf för ett samhälle, att enhet och stabilitet finnes i dess Lagar och Författningar.

Utskottet, som redan i afgifne Betänkandet, rörande brännvinsbrännings-förordningen yttrat samma åsigt, och således jemväl nu delar Grefve *Horns* öfvertygelse derom, att ombytlighet i oeconomiska stadgar och deraf härrörande osäkerhet i beräkningar och företag förlama industrien och productionshågen, till förlust både för den enskilde och för det allmänna, kan dock icke den i motionen nu föreslagna åtgärden, vid närvarande förhållanden, tillstyrka, utan anser sig böra inskränka sig till yttrandet af den önskan, att villkoren för brännvinsbränningsrättighetens utöfvande må en gång så regleras, att någon rubbning eller inskränkning deruti icke af omständigheterna någonsin skulle påkallas.

Afstyrkandet af den föreslagna underdåniga Skrifvelsen hemställes

sålunda nu vördsamt till Rikets
Högloflige Ständers eget bepröfvande.

Stockholm den 24 October 1829.

N:o 162.

Ankom till Exped. Utsk. den 28 October 1829.

Utlåtande, i anledning af gjorda
anmärkningar vid Betänkandet
N:o 124, rörande väckta frågor
om behovet af Lönetillökning
för Gymnasii- och Scholæ-Lä-
rare.

Från Vålloflige Borgare-Ståndet har förenämnde Betänkande blifvit, på grund af dervid gjorda anmärkningar, till Utskottets handläggning återremitteradt; men som Högloflige Ridderskapet och Adeln, under den 29 Augusti, det Högvördige Preste-Ståndet, under den 12 Junii, samt det Hedervärda Bonde-Ståndet, under den 3 Augusti innevarande år, merberörde Betänkande bifallit; så har Utskottet funnit återremissen

icke kunna till någon vidare åtgärd, å dess sida, föranleda.

Stockholm den 24 October 1829.

N:o 163.

Ankom till Exped. Utskottet den 28 Octob. 1829.

Utlåtande, i anledning af gjorda anmärkningar vid Betänkandet N:o 83, angående väckt fråga, att Directionen öfver Danviks Hospital måtte förklaras oberättigad, att uppbära recognitions-afgift till Hospitalen vid försäljning af Skattehemman.

Förenämnde Betänkande, vid hvilket anmärkningar blifvit framsälda, inom det Välloflige Borgare-Ståndet, af Herr *Brovalius*, och hos det Hedervärda Bonde-Ståndet, af Riksdagsfullmägtigen från Upsala Län *Casper Wijkman*, har från bemälde 2:ne Riks-Stånd blifvit till Utskottet återremitteradt; hvilka anmärkningar hufvudsakligen

sammanstämman och hafva för ändamål att ådagalägga, det nödig skillnad icke är vorden iakttagen emellan Danviks-Hospitals Frälsehemman, och dess Skattehemman, hvarken i den af Utskottet åberopade Kongl. Stadfästelsen af den 21 Julii 1813, eller i Utskottets derpå grundade Betänkande. Till Frälsehemmanen hade Hospitalet eganderätt, och kunde således, vid försäljning af besittningsrätten derå, taga recognitions-afgift; men icke borde en sådan afgift kunna, vid försäljning af Hospitalets Skattehemman, komma i fråga, enär dessa hemman äro i lika förhållande till Hospitalet, som Frälse-Skattehemmanen till den, hvilken Frälseräntan njuter. Lösningrätten till Skattehemmanen kunde icke Hospitalet bestridas; men om den icke begagnades, vore Skattemannarätt uppenbarligen kränkt, derest innehafvaren ålades att recognitions-afgift utgöra. Under åberopande af hvilket allt det yrkadt blifvit, att underdånig Skrifvelse måtte afgå till Kongl. Maj:t med anhållan, att recognitions-afgift till Danviks Hospital icke må, vid försäljning af ifrågavarande Skattehemman, hädanefter ega rum.

Och hafva med *Casper Wijkman* samtliga Riksdagsfullmäktige från Upsala, Stockholms, Södermanlands och Vestmands Län sig förenat; äfvensom Riksdagsfullmäktigen

från Ellsborgs Län *Anders Danielsson* påkallat vid detta ärende Utskottets närmare uppmärksamhet.

Detta har Utskottet i öfvervägande tagit; och Utskottet får härvid vördsamt erinra, att, uti de för Danviks Hospitalets hemman, vare sig Frälse eller Skatte, utfärdade Skattebref, det vilkor i allmänhet blifvit uttryckligen intaget, att hemmanen, då de försäljas utom börd, skola Hospitalet till inlösen hembjudas. Enär nu recognitionsafgiften icke är annat än en ersättning till Hospitalet, vid sådane tillfällen, då lösningsrätten icke begagnas; så kan och bör någon fråga om skillnad, i förevarande afseende, hemmanen emellan icke uppstå, emedan det vore hembjudningsskyldigheten, å köparens sida, men icke vedergällningen för lösningsafsägelsen, å Hospitalets, som skulle ingripa i Skattemannarätten; och denna Skattemannarätt kan icke sägas vara förnärmad i ett åliggande, som var ett på förhand känt, vid köpet betingadt och i Skattebrevet bekräftadt vilkor för sjelfva upplåtelsen.

Vid ett sådant förhållande och under åberopande i öfrigt af de skäl, hvarpå det återremitterade Betänkandet sig stöder, kan Utskottet hvarken frånträda sin yttrade mening i ämnet, eller tillstyrka att den före-

slagna underdåniga skrifvelsen afgår; och får Utskottet derjemte vördsamt tillkännagifva, att Betänkandet blifvit, under den 27 Augusti, af Högloflige Ridderskapet och Adeln, samt, under den 14 April, af det Högvärldige Preste-Ståndet bifallet.

Stockholm den 24 October 1829.

N:o 164.

Ankom till Exped. Utskottet den 28 Oktober 1829.

Utlåtande, i anledning af gjorda anmärkningar vid Utskottets Betänkande N:o 131, angående väckt fråga om undanrödjande af hinder för enskilte Theatrars inrättande i Stockholm och Rikets öfrige Städer.

Förutnämnde Betänkande, som endast af det Högvärldige PresteStåndet blifvit bifallet, har från de öfrige trenne Stånden blifvit återremitteradt på grund af flere deremot gjorde anmärkningar.

Vid

Vid genomgåendet af dessa, och hvad ämnets omständliga förhandling inom de omnämnde trenne Stånden innehåller, har Utskottet funnit åtskilligt vara af den beskaffenhet, att det icke kan föranleda till någon åtgärd å Utskottets sida. Den inom det Hedervärda BondeStåndet förda klagan, öfver det fortfarande Statsbidraget till Theatern, ligger utom gränserne för OeconomieUtskottets behjertande, äfvensom den inom Välloflige BorgareStåndet yttrade farhåga, att Utskottet liksom velat påtvinga städerna Theaterinrättningar, icke har någon grund i sjelfva Betänkandet och således icke eller behöfver undanröddas. Beträffande åter slutligen det rikare utbytet inom Högloflige Ridderskapet och Adeln af åsigter öfver Skådespelarekonsten och Theaterfriheten, så har äfven detta till någon del aflägsnat sig ifrån den egentliga frågan, men, för så vidt som denna omfattas, uttalar sig ett enstämmigt godkännande af Betänkandets förra del, då deremot den senare eller resultatet blifvit högligen ogilladt, hvarutinnan äfven serskilde Ledamöter af Borgare- och BondeStånden instämt.

Det är alltså endast de såsom stöd för detta ogillande anförde anmärkningar, hvil-

ka Utskottet egentligen tror sig böra upptaga till pröfning och besvarande. De äro väsendtligen icke flere än tvänne, hvaraf den ena afser rättsgrunden för den yrkade friheten, och innefattar ett uppreparande af hvad som redan i motionen blifvit anfördt, att nemligen en *förvägrad Theaterfrihet är i strid med våra Grundlagar*; den andra åter förklarar *det resultat, hvartill Utskottet kommit, såsom varande i strid med Utskottets egne åsigter.*

I afseende på den första af dessa anmärkningar skulle Utskottet anse för tillräckligt att åberopa sitt redan afgifna yttrande, så framt icke Utskottet funne sig pligtigt förklara, att det ingalunda kan godkänna en framställning, som sätter Skådespelarekonsten i bredd med hvarje annan industri-utveckling.

Den förra, äfven om hon skulle antaga ett lägre rum bland de sköna konsterna, har ett med dem gemensamt högre syftemål, nemligen det skönas fulländade framställning, för att verka till bildning och förädling. Penningevinst eller inkomst ingår egentligen icke i dess beräkning, utan för så vidt som den fordras för dess bestånd, och den borde åtminstone aldrig för henne blifva hvad den är för det borgerliga näringsyrket, huf-

vudsak. Och om det än skulle kunna sägas, att friheten, såsom ett vilkor för bægges utveckling och tillväxt utgör en föreningspunkt dem emellan, så företer sig likväl dervid den märkliga skillnad, att, när konsten alltför nära befryndar sig med speculationen och öfvergår till födkrok och vinstberäkning, så är hon äfven snarast färdig att förlora ur sigte sin högre bestämmelse, och just då torde någon gång uppstå anledning att begränsa dess fria utöfning, hvilken Utskottet i öfrigt, betraktande henne i och för sig sjelt och oberoende af inskränkande yttre förhållanden, ansett för dess fullkomnande så väsendtlig. Utskottet kan ock derföre icke hänföra konstfriheten under samma lagparagroph med näringsfriheten. Men om äfven så vore, att 60 §. af Regeringsformen vore tillämplig för bägge, så kan Utskottet likväl icke finna, att Grundlagens bestämmelser, genom önskningar framburne af Oeconomie - Utskottet, böra göras gällande. Vägen till vinnande af ett sådant ändamål är så väl känd och så ofta beträdd, att den icke lärer behöfva anvisas.

Vidkommande åter den andra, eller hufvudsakligaste anmärkningen, att nemligen det resultat, hvartill Utskottet kommit, är i strid med dess egna öfver Theaterfriheten uttalade åsichter, så torde Utskottet före pröfnin-

gen häraf böra undanrödja några mindre inkast, anförda i afsigt att tillvinna förstnämnde anmärkning så mycket större kraft och giltighet,

Utskottet har således icke, såsom det blifvit anmärkt, tillåtit sig det positiva omdöme, att en Theater, försäkrad till sitt bestånd genom uteslutande rätt till konstens utöfning, måste för henne blifva så äfventyrlig och menlig, som Utskottet framställt, men väl, att den *kan* blifva det; Utskottet har icke eller trott sig tillhöra att bedöma den närvarande Theaterns större eller mindre *godhet*, men Utskottet har förutsatt, att genom denna Theater, som ursprungligen, utan alla egennyttans beräkningar, blifvit egnad till Tempel åt Fosterlandets sånggudinnor, *Patrius Musis*, som öfverskriften lyder, önsksningen, att ega en god och fullständig scen, om icke alltid uppfyllt, likväl genom undanröjdandet af tillfälliga hinder borde kunna tillfredsställas: den motsägelse slutligen, som förmenas vara mellan Utskottets yttrande, att, vid uppstående täflan, vinsten måste stanna på den öfvervägande förtjenstens sida, och det äfventyr Utskottet icke dess mindre velat finna för den närvarande Theaterns bestånd, oaktadt öfvertygelsen, att den i täflan med hvarje enskild, skulle behålla öfvervigten, faller bort af sig sjelf, enär man besinnar, att denna för-

nämligast i konsthänseende antagna öfvervigt ingalunda kan ersätta den minskning i recettinkomst, som måste blifva en följd af Theater-publikens delning åt serskilda localer.

Och efter undanryckandet af dessa sidostöd för den väsendtliga anmärkningen, återstår nu endast att i afseende derpå afgifva förklaring. Om denna anmärkning skall ega mera än skenbar giltighet, så måste man förbise, ej blott de inskränkande förhållanden, som Betänkandet upptager och hvilka närmast föranledt resultatet, utan ock den oftare vunna erfarenhet, att förbättringar i samhällsinrättningar väl kunna vara principenliga och önskvärda, men måstelikväl fördröjas eller öfvergifvas, för att icke förlora det ändamål, som vinnes genom inrättningarne i det mindre fulländade skick de finnas. Bland de omnämnde förhållanden torde Utskottet åter böra fästa uppmärksamheten på den säkert obestridda nödvändigheten af en större Theater för hufvudstaden. Det torde äfven medgifvas, att den, som eges, borde vara tillräcklig för behöfven och kunna motsvara så väl Samhällets som konstens fordringar; men det är tillika nogsamnt känt, att densamma med icke obetydligt Statsbidrag och odelad recettinkomst endast har nödiga tillgångar för sitt upprätthållande.

Fruktan, att dess fotfarande bestånd genom inkomsternas minskning skulle kunna äfventyras, har således föranlett det klandrade resultatet, — en fruktan, som Utskottet måste bekänna ännu icke vara undanröjd. Ty, ehuruval de vid anmärkningarne mot Betänkandet bifogade räkenskaper visa, att Theatern öfverhufvud, och den Lyriska Scenen, oberoende af den Dramatiska, bär sig, så kan deraf icke hemtas någon säker slutföljd, huru förhållandet skulle blifva, i händelse den Spektakelsökande publiken skulle dela sig emellan flere Theatrar. Utskottet befinner sig ock derföre nu i samma belägenhet som vid Betänkandets afgifvande, och måste å nyo förklara sig icke kunna beräkna den inverkan, som anläggandet af enskilde Theatrar inom hufvudstaden skulle komma att ega på den närvarandes bestånd, ej eller bedöma, huruvida denna inverkan skulle kunna motvägas af ändrade Förvaltningsåtgärder, t. ex. de föreslagna repertoirs-reglementen eller privilegier, hvilka dock Utskottet tror annorstädes afse ett helt annat ändamål, än att försäkra om behöfliga inkomster.

I följd häraf skulle ock Utskottet äfven nu icke kunna meddela utan ett lika vilkorligt tillstyrkande för den yrkade friheten, som Utskottet redan gifvit; men då Utskottet hyser den öfvertygelsen, att, med godkännande äfven å Styrelsens sida af de grund-

satser Utskottet till denna frihets förordande framställt, densamma icke förvägras Ständerna i allmänhet, när derom ansökes, äfvensom att, hvad Hufvudstaden serskildt beträffar, anläggandet af enskilde Theatrar derstädes icke eller lärers nekas, utan inträffandet af sådana hinder, i hvilkas pröfning och bedömande Utskottet ej kan ingå, så har Utskottet, efter frågans närmare öfvervägande, och till undvikande äfven af en skenbar motsägelse, trott sig böra frånträda förberörde sitt vilkorliga tillstyrkande, såsom icke afseende annat ändamål, än som Utskottet hoppas dessförutan skola vinnas, hvar dan Utskottet alltså får föreslå,

att Rikets Höglofl. Ständer måtte betrakta all åtgärd å deras sida, i afseende på den väckta frågan, såsom obehöflig.

Stockholm den 24 Oktober 1829.

STOCKHOLM.

Elmens och Granbergs Tryckeri, 1829.

N:o 165.

Ankom till Exp.-Utsk. d. 2 Dec. 1829.

Utlåtande, i anledning af yrkad
ändring i Kongl. Brefvet d. 7
Maji 1802, rörande rånteved.

F från Hederv. Bonde-Ståndet har Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskottet fått emottaga remiss af Riksdagsmannen *Nils Pehrssons* från Södermanlands Län derom väckt motion, att, i anseende till den betydliga skillnaden emellan kostnaden för ett lass Långved och en tredjedels famn Ved, genom den senares upp- och sönderhuggning, föreskriften i Kongl. Brefvet den 7 Maji 1802, att ett lass Långved skall lika beräknas med en tredjedels famn, måtte varda upphäfven, samt i stället stadgadt: att betalningen för ett lass Långved lämpas i hvarje Län, vid markegångs-sättningarne, efter varans beskaffenhet, proportionaliter efter tillgång på skogs-effecter.

Bih. till R. St. Prot. 1828 och 1829, 8 S., 1 Afd. 2 B. 1

6:te Häftet.

I anledning här af får Utskottet upplysa, att Kongl. Maj:t, uppå Riksdags-Fullmäktigen från Östergöthland *Anders Jons-sons*, vid 1789 års Riksdag, gjorda anhållan, att, till förekommande af all tvist och oröda i fråga om Ränteveds utgörande och beräkning, vederbörande måtte åläggas att vid markegångs-sättningen tydligen utföra skillnaden emellan ett lass och en famn Ved, genom ofvanberörde Nådiga Bref af den 7 Maji 1802 stadgat, att ett lass Ränteved, som bör utgöras i klufven eller så kallad kastved till 6 quarters längd, skall bestå af en tredjedels ($\frac{1}{3}$:dels) famn, om tre alnars höjd och 4 alnars bredd, hvilken Författning äfven borde lända vederbörande till efterrättelse vid härom uppkommande tvister i de Län, der Kronovärdis-priset på ett lass Ränteved är 4 öre S:mt, och något serskild stadgande för utgörandet deraf ej finnes. Och som de i denna fråga sålunda meddelade föreskrifter äro, i Utskottets tanka, lika bestämda som billiga, anser Utskottet ingen anledning vara att någon förändring deruti tillstyrka, samt hemställer således,

att förevarande Motion må förfalla.

Stockholm den 28 Nov. 1829.

N:o 166.

Ankom till Exped.-Utsk. d. 2 Dec. 1829.

*Utlåtande, i anledning af väckta
Motioner om vissa ändrin-
gar i Författningarne om
Markegångs-sättning.*

Hedervärda Bonde-Ståndet har till Allmänna Besvårs- och Oeconomie-Utskottet remitterat nedanstående tvänne Memorial, nemligen:

1:o af Riksdags-Fullmäktigen från Stockholms Län *Nils Insulin*, som anser det för Deputerade för Markegångs-sättningar nu föreskrifna voterings-sätt, Ståndsvis, icke vara det mest rättsenliga, utan ofta medföra oredor och olägenheter och af sådan anledning yrkar, det stadgas måtte, att, då votering vid en markegångs-sättning kommer i fråga, den bör ske per capita och med slutna sedlar;

2:o af Riksdags-Fullmäktigen från Kronobergs Län *Nils Håkansson*, som, med anförande, huruledes i Kongl. Resolutionen

på Allmogens Besvär år 1734, jemförd med Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelser den 1 October 1810 och d. 20 September 1815, stadgas, att i de Län, der sådant sig möjligen göra låter, Deputerade vid Markegångs-sättningar alltid böra vara hälften Rantegifvare och hälften Rantetagare, men att, det oaktadt, i Kronobergs Län skall inträffat, att vid de årliga Markegångs-sättningarne antalet af Rantetagare varit flera än Rantegifvare, föreslår ett *ovilkorligt stadgande*, att vid Markegångs-sättningar Deputerade *alltid* böra vara hälften Rantetagare och hälften Rantegifvare, och att, vid inträffande votering, den icke borde ske Stånds-vis, utan per capita; äfvensom Motionairen, i förening härmed, yrkar den ändring i 2 §. af 1815 års Författning, att den eller de rättelser, som, på besvär af en eller flera, Kongl. Kammar-Collegium anser skäligt bifalla, borde medföra en generel förändring i Markegångs-priset, och således äfven komma den skattskyldige till godo, som ofta, af okunnighet om sättet och tiden, försummar sin rätt iakttaga, samt att, i följd häraf, den skedda ändringen genom Landshöfdingens försorg inom Länet allmänneligen skulle kungöras.

Efter öfvervägande af hvad sålunda blifvit föreslaget, får Utskottet, hvad an-

går frågan om voterings-sättet vid Markegångs-sättningarne anförä, att, sedan det, enligt Grundlagarna, sådana de vid 1809 och 1810 årens Riksdag stadgades, inom Rikets Ständers Utskott följda voterings-sätt, Ståndsvis, blifvit afskaffadt, samt pluraliteten inom Utskotten nu mera i stället utrönes genom votering per capita, så kunde väl synas, som vore det skäligen anledning att stadga detta senare voterings-sätt äfven för de ifrågavarande Deputerade; men som likväl härvid förekommer det olika förhållande, att Utskotten bestå af lika antal Ledamöter af hvarje Stånd, hvaremot Deputerade af Bonde-Ståndet för Markegångs-sättningarne, enligt 1810 års Författning, icke äro inskränkta till det antal af tvänne inom hvarje Län, som för de öfriga Stånden är fastställt; så och enär någon förändring i denna del icke blifvit yrkad, och Utskottet icke har anledning till förmodan, att Bonde-Ståndet skulle vilja afstå från den detsamma förbehållna rätt att utse flere Deputerade, men hvilket dock, i Utskottets tanka, vore ett oeftergifligt vilkor för införandet af det yrkade förändrade voterings-sättet vid Markegångs-sättningarne,

fördenskull kan Utskottet till den derom gjorda framställningen icke

ke tillstyrka Rikets Högl. Ständers bifall.

Hvad dernäst vidkommer den föreskrift, som uti de af Riksdags-Fullmäktigen *Nils Håkansson* åberopade Författningar influtit, angående Deputerades sammansättning till hälften af Räntetagare och till hälften af Räntegifvare; så enär Kongl. Förordningen af den 20 September 1815 innehåller, att sådant på alla ställen, der det, med iakttagande af de i 1810 års Författning i öfrigt bestämda grunder sig göra låter, bör verkställas, samt de af *Nils Håkansson* anmärkta afvikelser från denna föreskrift, hvilka inom Kronobergs Län skola vid vissa tillfällen hafva inträffat, ligga utom gränsen för Utskottets pröfning och bedömande,

lärer äfven denna Motion böra förfalla.

Hvad slutligen angår frågan, att de ändringar i Länens Markegångs-Taxor, som af Kammar-Collegium beslutas i anledning af enskildas besvär, skulle komma alla andra skattskyldige till godo; så, enär sådant vore stridande emot all lagskipnings-princip, och komme att medföra ett oberäkneligt hinder i debitering och uppbörd af

Kronans räntor och medel, emedan dermed då icke skulle kunna göras början förr än, efter tilländalupen besvärs-tid sig visat, hvilka ändringar i Markegångs-Taxan blifvit af Kammar-Collegium förordnade, hvarigenom nödvändigt blefve att förlänga tiden för Uppbördsmännens redovisning;

fördenskull finner Utskottet denna motion icke eller förtjena afseende.

Stockholm den 28 Nov. 1829.

N:o 167,

Ankom till Exp.-Utsk. den 2 Dec. 1829.

Utlåtande, i anledning af gjorda
*anmärkningar vid Utskottets
Betänkande, N:o 155, angående
väckt fråga om inväntandet af en Landtbruks-
Schola.*

Från Höglofl. Ridderskapet och Adeln
samt det Hedervärda Bonde-Ståndet har

förenämnde Betänkande blifvit, på grund af följande anmärkningar, till Utskottet återremitteradt:

1:o att afstyrkandet af en Landtbruks-Schola i Sverige, men tillstyrkandet af en sådan i Skaraborgs Län innefattade en bestämd motsägelse;

2:o att de fördomar, som herrska hos allmogen mot förbättrade methoder för jordens brukning, utrotas icke genom Scholor, men genom erfarenhetens läror och kloka Possessionaters exempel;

3:o att de medel, Rikets Högl. Ständer vid denna Riksdag beviljat till understöd för utflyttningar vid Ego-skiften, icke kunna lemna några bidrag till andra föremål; samt

4:o att det af Utskottet med de föreslagna Undervisnings-anstalterna afsedda ändamål torde kunna, genom de Hushålls-Sällskap, som i hvarje Län inrättade blifvit, befrämjas.

Detta har Utskottet i öfvervägande tagit; och hvad först beträffar den motsägelse, som, enligt hvad första anmärknings-

punkten innehåller, förmenas ligga Utskottet till last; så får Utskottet vördsamt erinra, att motionen åsyftade en Landtbruks-Schola af det högst betydliga omfång, som vid Betänkandets läsning synes genast böra falla i ögonen, men att deremot Utskottet i dess förslag endast tillstyrkte, att Undervisnings-anstalter, *der jordbrukets hufvud-reglor practiskt finge inhemtas*, måtte blifva organiserade inom de Län, hvarest en så beskaffad undervisning kunde isynnerhet finnas vara af behofvet påkallad; och då ett sådant behof, efter Utskottets tanka, framställde sig förnämligast inom Skaraborgs Län, saknade Utskottet icke skäl för sin hemställan, att den föreslagna anstalten måtte derstädes taga sin början. Någon vidare utredning, till uppdagande af misstaget i anmärkningen, anser Utskottet icke böra upptaga Rikets Höglofl. Ständers dyrbara tid.

Hvad åter hufvudsaken angår, har Utskottet, som förblifver vid sitt yttrande i hvad det rör den väckta motionen, skolat vördsamt fästa Rikets Höglofl. Ständers uppmärksamhet å det i 3:dje anmärkningspunkten anförda skäl, under åberopande hvaraf Utskottet frångår det klandrade förslaget.

Slutligen får Utskottet gifva värdsamt tillkänna, att dess i ämnet förut afgifna Betänkande, N:o 155, blifvit af det Högv. Preste-Ståndet och det Vällof, Borgare-Ståndet bifallet.

En Ledamots reservation i ämnet bifogas.

Stockholm den 28 Nov. 1829.

Reservation

af Herr *Mattsson*: "Jag får hos Högl. Utskottet reservera mig mot det senare förändrade beslutet, då 2:ne Stånd redan bifallit det förra, att en Landtbruks-Schola skulle inrättas uti Skaraborgs Län, helst en der förut, i miniatur, af Länets Hushålls-Sällskap finnes redan påbörjad."

N:o 168.

Ankom till Exped.-Utsk d. 2 Dec. 1829.

Betänkande, *i anledning af återremisser å Utskottets Utlåtande, N:o 132, angående Presterskapets aflöning.*

Vid återremiss af nyssnämnde Betänkande från Höglofl. Ridderskapet och Adeln samt Hederv. Bonde-Ståndet har Hr *Ribbing, Arvid*, åberopat en af honom väckt motion, hvilken, såsom remitterad med Handlingarna om Prestvals-förordningen, vid detta tillfälle blifvit förgäten. Den yrkar förnyande af den underdåniga Skrifvelse, Rikets Ständer vid sistlidne Riksdag afgåfvo, af innehåll, att, så snart ett Consistorielt Pastorat blifvit ledigt, Consistorium genast, och om möjligt vore, före förslagets upprättande, borde åstadkomma förening om Prest-rättigheterna, hvilka sedermera på 25 till 50 år af Kongl. Maj:t fastställdes. Detta förslag hade af trenne Stånd blifvit gilladt, men i Högv. Preste-Ståndet afslaget, och hade vid fö-

redragningen ej vunnit Kongl. Maj:ts Nådiga bifall. Till en dylik förnyad Skrifvelse har Motionairen dessutom föreslagit det tillägg, att, icke blott vid Consistorielä utan äfven Regala och helst vid alla Pastorat, dylika öfverenskommelser måtte tillvägbringas.

Vidare har Herr Friherre *Cederström, J.*, i Reservations-väg först protesterat deremot, att, ehuru Hrr *af Silléns* och *Anders Danielssons* motioner, rörande Statens öfvertagande af Presterskapets inkomster, stodo i ett alldeles direct sammanhang med hans afgifna förslag till grunderna för Statshushållnings-Systemet, dessa likväl blifvit af Utskottet serskildt behandlade; och för det andra föreslagit, att, vid de tillfällen, då öfverenskommelser om Prest-rättigheter yrkas, vare sig af bägge Parterne eller af endera, eller ock under inträffad ledighet, det bör åligga Konungens Befallningshafvande att, derest tvist uppstår, målet genom Utslag afgöra, med Besvärs-anvisning till Ecclesiastique-Expeditionen. Härmed har också Herr *Anckarsvärd, August*, hufvudsakligen förenat sig, och H. E. Herr Grefve *De la Gardie, Jacob*, och Herr *Tham, Wollrath*, har yttrat den önskan, att Utskottet måtte föreslå, det öfverenskommelser, der de icke

förut äro träffade, vid Pastoraters ledighet ovillkorligen må uppgöras, antingen de begäras af Församlingen eller ej.

Inom Hederv. Bonde-Ståndet har Riksdagsmannen *Anders Danielsson*, med hvilken flere af Ståndets Ledamöter instämt, ytterligare yrkat: att Staten borde öfvertaga Presterskapets, liksom andra Embetsmäns aflöning; att i detta afseende, och för att småningom förbereda en dylik förändring, en undersökning om nuvarande inkomster vore så mycket mera behöflig, som Presterskapet, i Motionairens tanka, skulle vara illa belåtet dermed, att dessa, till grund för blifvande conventioner, beräknades efter Taxerings-längderna; att den föreslagna reglering och jemkning af Pastoraten till ungefärlig likhet icke skulle möta något hinder af folkets förmodade tillgifvenhet för nuvarande Ecclesiastique-indelning; och slutligen att Utskottet skall hafva motsagt sig sjelft då det på ena sidan medgifvit! att en sådan reglering kunde på många ställen vara både billig och nyttig, men likväl ansett onödigt att undersöka möjligheten af hvad som troligtvis ej kan blifva verkligt, emedan (som orden lyda) hvad som är billigt och nyttigt äfven *måste* vara möjligt.

Utskottet har tagit detta i öfvervägande, och hvad först angår Herr *Ribbings* motion, hvari äfven Herr *Tham*, *Wollrath*, instämt, nemligen att Consistorium, vid inträffande ledighet, genast borde åstadkomma öfverenskommelser om Prest-rättigheterna, så har Utskottet redan i sitt förra Betänkande, pag. 33, antydtt de svårigheter som dervid möta. Hårtill må vidare läggas, att en Convention, för att med billighet kunna uppgöras, förutsätter den närmare kännedom af afkastning och öfriga förhållanden inom Församlingen, som endast genom ett längre vistande på stället kan inhemtas, och således med rätta kan väntas hos Pastor, men icke alltid hos en Consistorii-Fullmäktig, tillförordnad för tillfället. Skulle dessutom tiden för Conventioners afslutande öfverallt inskränkas till inträffande ledighet, så blefve härigenom möjligtvis Conventionen på flera ställen för en mansålder uppskjuten, hvarigenom det åsyftade ändamålet motarbetades. På dessa grunder måste Utskottet vidhålla sin förut yttrade tanka i detta ämne. Beträffande åter att Conventionerne borde omfatta icke blott Consistoriela, utan äfven Regala och helst alla Pastorat, så tyckas väl dylika serskilda öfverenskommelser vara mindre nödvändiga i Regala Gäll, äfvensom de i Patronela Pastorat troligt-

vis blefve fåfånga; men i Utskottets tillstyrkande ligger ej eller någon inskränkning till blott Consistoriela lägenheter, utan lär frågan härom böra kunna underställas Kongl. Maj:ts Egen Nådiga pröfning och afgörande.

Hvad derefter angår Herr Friherre *Cederströms* protest, så kan den icke drabba Utskottet, utan Ständerna, i fall de misstagit sig vid Remissen. Det är Utskottets skyldighet att yttra sig öfver mål, som blifvit till detsamma remitterade, och som, enligt Riksdags-Ordningen, höra till dess befattning, äfven om motioner, som härmed stå i sammanhang, blifvit förvisade annorstädes. Men Herr Friherrens förslag, att Konungens Befallningshafvande ensamme, och utan något Consistorii hörande eller deltagande, skulle genom Utslag afgöra frågor om en stående Löne-reglering för Presterskapet, kan Utskottet så mycket mindre tillstyrka, som målet äfvenväl är Ecclesiastikt, och Stifts-styrelsen här är den ena Partens naturliga och lagliga Domstol. Härpå grundar sig äfven det nu föreskrifna behandlings-sättet af dylika mål, och hvori Utskottet saknar all anledning att tillstyrka någon ändring.

Beträffande dernäst *Anders Daniels-*

sons ytterligare yrkande, att Staten borde öfvertaga Presterskapets aflöning, så har Utskottet häröfver redan yttrat sin tanka, och då inga nya skäl blifvit framställda, får Utskottet, i afseende på de förut anförda, endast åberopa sitt redan afgifna Ut-låtande. I afseende åter på en allmän undersökning om Presterskapets Löne-in-komster, torde få anmärkas, att dessa bestå antingen i Kronotionde, eller Boställs-afkastning eller Tertial- och Qvick-tionde eller slutligen i penningar. Krono-tiondens be-lopp är i officiel väg bekant. Boställs-afkastningen lär svårligen kunna bestäm-mas säkrare eller annorlunda, än som nu sker genom Taxerings-Comitéerne. Tion-derna utgå antingen efter laga kraftvunna öfverenskommelser, eller efter gammal häfd, och i intetdera fallet är beloppet någon hemlighet; eller också utgöres Tertial-tionden i Strået, beror således på årsväxten och kan icke på förhand beräknas. Penninge-inkomsterna, slutligen, bero för det mesta på tillfälliga Ministeriela förrättningar, hvilka svårligen lära kunna med någon säkerhet calculeras. Hela undersökningen synes alltså dels öfverflödig, dels osäker. En undersökning åter om möjligheten att ut-vidga eller inskränka Pastorat till unge-färlig likhet måste, om den skulle leda
till

till något resultat, omfatta hela Riket och förutsätter en total rubbning af vår närvarande Ecclesiastique-indelning. En sådan jemkning kan visserligen här och der åstadkommas med fördel; men i helt fortfar Utskottet att anse den utförbar, då här icke är ett nytt land att bebygga, befolka och indela, utan det gamla Sverige med sina mångfalldiga local-skiljaktigheter och en deraf beroende Kyrko-indelning, helgad af århundraden och rotad i folkets sinnen. Att nu en reglering, som i många fall kunde vara billig och nyttig, likväl i stort kan finnas overkställbar, är en satts, som dagliga erfarenheten bestyrker, och som därför ej lär innefatta någon motsägelse. Icke allt önskvärdt är därför genast möjligt, och det är endast i motions- eller anmärknings-väg, som Utskottet måste erkänna, att ingenting är omöjligt.

Slutligen, och ehuru varande utan inflytande på hufvudfrågan, bör dock den gjorda anmärkningen upptagas, att Stadgan om Presterskapets rättigheter på Gottland är af 1648, icke, som Utskottet uppgifvit, af 1747. Det har icke varit Utskottet obekant, att denna Stadga ursprungligen är

Bih. till R. St. Prot. 1828 och 1829, 8 S., 1 Afd. 2 B. 2

6:te Häftet.

daterad af Wisby Compagnie-hus den 20:de September 1648; men då frågan i Betänkandet endast var om Författningar i detta ämne, senare än den allmänna af 1681, så kunde en äldre Stadga ej anföras, utan endast dess förnyelse och stadfästelse af den 30 October 1747, som är införd i publique Handlingar Tom. III, pag. 2441. Förordningen åter om Prest-rättigheterna i Blekinge är icke, som Vice-Talmannen *Jon Jonsson* uppgifvit, af den 30 October, utan af den 9:de Junii 1747, och det är tryckfel i Utskottets Betänkande, som för 1747 har 1717. Förordningen igenfinnes i *Wilskmans Ecclesiastique-verk*, pag. 536.

Utskottet, som alltså till alla delar vidblifver sitt i detta ämne förut afgifna Betänkande, hemställer vördsamligen:

att de dervid gjorda anmärkningar måtte förfalla.

Åtskilliga Ledamöters reservation i ämnet bifogas. Stockholm d. 28 Nov. 1829.

Reservation

af Herr Friherre *Cederström*, *Jacob*: Det är endast i motions- eller anmärkningsväg,

som Utskottet förklarar sig erkänna, att ingenting är omöjligt; för min del skulle jag vilja tillägga yttranden från Utskott, sedan jag, uti detta Utskottets, funnit den af mig i Reservations-väg vid förra Betänkandet föreslagna utväg: — att Konungens Befallningshafvande skulle åläggas, då öfverenskommelser om Prest-rättigheter yrkas, vare sig af Parterne gemensamt, eller af endera, eller ock vid inträffad ledighet, att målet genom Utslag afgöra, med hänvisning till underdåniga besvärshöfvet i Ecclesiastique-Expedition — vara afstyrkt, på den grund, att sådant af Utskottet förments kunna, men icke böra, ske, utan något Consistorii hörande eller deltagande. Jag hade trott det följde af sig sjelft, att, då en Autoritet åläggas, att uti ett mål döma, sådant, enligt de former, Svensk Lag och laga stadgar bestämt, icke af någon, som derom har minsta kännedom, kan anses leda derhän, som skulle den dömande kunna utfärda Utslag, utan att i förväg lemna alla dem, som i målet hafva del, eller hvars åliggande det är, att något i målet bevaka, tillfälle att sig yttra; och således naturligtvis jemväl Consistorium, att vid detta fall, likasom vid alla andra, rörande Prest-rättigheter eller Prest-boställen, eller ock Prästerskaps personliga förhållanden, ge-

nom Ombud bevaka Ståndets gemensamma, äfvensom lägenhetens enskilda rätt. Jag förnyar, af sådan anledning, mitt tillstyrkande uti min förra reservation till den enda utväg, som, i min tanka, kan leda till ett önskad och rättsenligt slut i det allmänt öfverklagade och för moraliteten högst skadliga tvist-ämne om Prest-rättigheternas utgörande.

Häruti förenade sig Herrar *af Sillén* och *Akrel* samt Riksdags-Fullmäktige *Nils Månsson*, *Hans Hansson*, *Anders Andersson* och *Per Persson* från Calmare Län.

N:o 169.

Ankom till Exp.-Utsk. den 3 Dec. 1829.

Utlåtande, i anledning af *Å-terremisser af Betänkandet N:o 47, rörande Nya Evangelii-Boks-Förslagets antagande m. m.*

Det Utlåtande, som Utskottet, i anledning af väckt fråga om nya Evangelii-Boks-

Förslagets antagande, samt om fri tryckning af de vid berörde förslag fogade böner, under N:o 47 afgifvit, har af Högv. Preste-Ståndet samt Vållofl. Borgare- och Hederv. Bonde-Stånden blifvit återremitteradt. Utskottet anser sig så mycket snarare kunna undvika en fullständig redogörelse för alla de serskilda anmärkningar, som, helst inom Högv. Preste-Ståndet, föranledt återremissen, som det i dem samtliga funnit, icke den bestämda önskan, som i första motionen uttrycktes, nemligen att Förslaget till ny Evangelii-Bok skulle genast till allmänt bruk i Församlingen antagas, utan endast att samma Förslag måtte undergå en ytterligare granskning, för att, så fort sig göra låter, kunna öfverlemnas till Kongl. Maj:t, att i förrberörde ändamål sanctioneras; och får Utskottet, som således nu egentligen icke har att försvara sitt förra Utlåtande i denna del, sådant det af den ursprungliga motionen föranleddes, endast fästa sig vid sistberörde, i sjelfva verket nya fråga. Härvid har Utskottet ansett sig icke böra lemna utan uppmärksamhet, att en öfversedd Evangelii-Bok, enligt sakens natur, förutsätter en öfversedd Bibelversion; att således bristen på den sistnämnde ännu alltid lägger ett hinder i vägen för den förstnämndes slutliga fulländande, och att det förslag till afhjäl-

pande här af, som af en Talare blifvit framställt, att nemligen de stycken, som utses till Prediko-texter och Epistlar, måtte på förhand, och utan att afbida hela öfversättningens fulländande, af Bibel-Commissionen öfverses, innan de i nya Evangelii-Boken upptagas, vore i verkställigheten så mycket mindre lämpligt, som Bibel-öfversättningen icke synes böra rapsodiskt behandlas, utan utgöra ett fullständigt helt, bearbetadt efter allmänna och hela arbetet igenom följda grunder; och då dertill kommer, att en olika version af texterna i Evangelii-Boken, emot sjelfva Bibel-versionen, sannolikt skulle för det religieusa sinnet medföra något oroande och nedslående, hvaraf omsider tvekan eller liknöjdhet kunde blifva en olycklig följd,

så har Utskottet, med vidhållande af sitt förra Utlåtande i fråga om den nya Evangelii-Bokens antagande, så mycket hellre funnit sig böra afstyrka det nu framställda förslaget om dess ytterligare öfverseende, utan afbidan af hela nya Bibel-öfversättningen, som en sådan åtgärd, i Utskottets tanka, i och för sig sjelf för det närvarande onyttig, icke eller skulle kunna aflöpa utan serskilda,

i samma mån öfverflödiga, så väl allmänna som enskilda kostnader.

Hvad åter Bönerne angår, så har i detta afseende ytterligare blifvit yrkadt:

Inom Hög. Preste-Ståndet:

att hela Evangelii-Boks-Förslaget, och således äfven de dervid fogade Bönerne för den enskilda hus-andakten, vore Nationens obestridliga egendom: att följaktligen hvarje Boktryckare borde vara berättigad att, på hvad sätt som helst, öfverlemna dessa i dess händer; att, då Allmänheten önskar och efterfrågar den nya Böneboken, folket vore befogadt att, till sin önskans vinnande, begära Regeringens mellankomst, och att följaktligen underdånig Skrifvelse härom borde till Kongl. Maj:t afgå, på det all villrådighet i denna fråga måtte upphöra.

Inom Vållof. Borgare-Ståndet:

att frågan om fri tryckning ingalunda (som Utskottet yttrat) åsyftade någon utsträckning i Tryckfrihets-Lagens föreskrift; att den i detta afseende väckta motion ej hade annat ändamål, än att bereda frihet för hvarje Boktryckare, att, utan inskränkning, monopolium eller någon enskilds åberopade

rättighet, få Bönera till trycket befordra, och att ett bestämdt stadgande härom måtte, genom serskild underdånig Skrifvelse, af Kongl. Maj:t begäras.

Inom Hederv. Bonde-Ståndet:

att, i frågan om frihet att af trycket utgifva de ifrågavarande Bönera, Utskottet skall ha förbisett en utväg att komma till målet, utan att förnärma Tryckfrihetens Grundlags-helgd, hvilken utväg skulle bestå dels deruti, att Ständerna beviljade det obetydliga anslag, som kunde erfordras att bekosta utskrifning i flera exemplar af Evangelii-Boks-Comiténs Förslag, dels att hos Kongl. Maj:t i underdånighet begära, det en sådan utskrifning må föranstaltas, och exemplaren kostnadsfritt tillhandahållas de Boktryckare eller Förläggare, hvilka till deras utbekommande sig i Ecclesiastique-Expeditionen anmäla.

Utskottet, som tagit detta i öfvervägande, lemnar derhän, huruvida Förslaget till en Evangelii-Bok, som ännu ej blifvit hvarken gilladt eller antaget eller påbudet, verkligen kan anses ega den offentliga character, att det må betraktas som en Nationens tillhörighet. Men då frågan verkligen är ett Tryckfrihets-mål, och som så-

dant äfven blifvit behandladt; då Bönernas tryckning verkligen är och alltid varit fri, med det vilkor, som Tryckfrihets-Lagen i 4 Mom. 2 §. för dylika handlingar i allmänhet stadgar; då ett upphäfvande af detta vilkor icke kan betraktas annorlunda, än som en tolkning af Grundlagen, hvilken åtminstone ej lär tillkomma Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskottet; då den ifrågasatta Skrifvelsen till Kongl. Maj:t egentligen ej kunde åsyfta annat, än upphäfvande af ett bekant Utslag, fälldt af Högsta Domstolen, som dömer i Konungens namn; och då slutligen, så vidt Utskottet kunnat erfara, ingen brist förefinnes på de ifrågavarande Bönerna, som af flera Boktryckare i Landsorterne blifvit upplagde, hvarföre äfven ett serskildt anslag i detta afseende torde kunna anses för alldeles öfverflödigt;

så kan Utskottet i denna sak ej frångå sin förut yttrade tanka, utan hemställer, att ofvanberörda anmärkningar måtte förfalla.

Åtskilliga Ledemöters reservation i ämnet bifogas.

Stockholm den 28 Nov. 1829.

Reservation

af Herr Biskop *Tegnér*: Utskottet har med rätta anmärkt, att frågan nu mera icke vore den förra om införande af nya Evangelii-Boken i sitt närvarande skick, utan en ny om vidare granskning af det härtill aflemnade Förslag; i hvilken afsigt Comiterade för Evangelii-Bokens öfverseende åter borde sammanträda. Men det är just i anledning af det sätt, hvarpå denna nya fråga blifvit afgjord, som jag måste reservera min från pluralitetens beslut afvikande tanka.

Svenska Kyrkans behof af en förbättrad Evangelii-Bok hoppas jag nu mera ej på alfvar bestrides. Sedan Cateches, Handbok och Psalmbook, återstår för fulländande af den nödvändiga Liturgiska reformen endast Evangelii-boken. Det förslag härtill, som redan för 7 år sedan utkom, är uppsatt af män, utmärkta af snille, lärdom och religieust sinne, och öfver förtjensten af deras arbete i allmänhet äro tänkesätten ej eller delade. Endast mot vissa detaljer, så i anordning som utförande, hafva anmärkningar blifvit gjorda, och torde ännu kunnä göras, som kanske för-

tjena afseende. Då frågan icke är om mindre än att för århundraden bestämma Gudstjenstens gång och skick inom Svenska Församlingen, bör allmänna tankan häruti ännu ytterligare få uttala sig, och den strängaste och sorgfälligaste granskning är här på sitt ställe. En sådan granskning företoges utan tvifvel bäst och säkrast af samma Comiterade, som från början lagt hand vid arbetet, och derför äro närmast i stånd att bringa det till fullkomlighet. Det är på dessa grunder, som det inom Högv. Preste-Ståndet blifvit yrkadt, att Rikets Ständer måtte i underdånig Skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t tacktes anbefalla den till Evangelii-bokens öfverseende och förbättring utseddä Comité att åter sammanträda, för att vid förnyad granskning af Förslaget upptaga och pröfva så väl de vid sistlidne Riksdag, serdeles inom Preste-Ståndet, gjorda anmärkningar, som äfven till ytterligare anmärkningar inom någon viss tid inbjuda Allmänheten. Härigenom vore åtminstone en utväg lemnad öppen att bringa Förslaget till ännu större fullkomlighet och ytterligare höra Nationen i en vigtig National-angelägenhet. Men genom Utskottets nu fattade Beslut är frågan återkastad till sitt förra skick, det slutliga afgörandet hänskjutet till en obestämd fram-

tid, och ett arbete af stor förtjenst öfverlemnadt åt en glömska, som det ej förtjenar. Jag reserverar mig mot en sådan likgiltighet för nödvändiga förbättringar inom Kyrkan, oväntad i ett Protestantiskt land och oförenlig med de grundsattser i dylika fall, hvilka redan i tjugu år varit följda af Kegering och Ständer.

Att en öfversedd Evangelii-bok enligt sakens natur förutsätter en öfversedd Bibelversion, har jag för min del icke blott erkännt, utan äfven vid frågans förra behandling sökt fästa uppmärksamheten på de hinder, som möta nya Evangelii-bokens snara införande, derigenom att nya Bibel-öfversättningar ännu saknas. För att afhjelpa dessa har inom Högv. Preste-Ståndet det förslag blifvit gjordt, att de stycken, som utses till Prediko-Texter och Epistlar, skulle på förhand af Bibel-Commissionen öfverses, innan de i nya Evangelii-bokeu upptagas. Detta förslag torde väl ha sina betänkligheter; men de, som Utskottet framställt, synas mig åtminstone föga betydliga. Det är sannt, att Bibel-öfversättningen bör utgöra ett fullständigt helt, bearbetadt efter allmänna, hela verket igenom följda grunder. Men just dessa grunder måste väl redan vara uppgjorda och stadgade, emedan arbetet i an-

nat fall icke ens kunde anses påbörjadt. Om, som man hoppas, Bibel-öfversättningen kan fulländas af samma personal, som dermed för närvarande är sysselsatt, så kan ej eller, i afseende på dessa allmänna grundens användning vid utförandet, någon annan individuel skiljaktighet ega rum än den, som i allt fall blir en nödvändig följd af arbetets fördelning på flere. Jag kan icke eller dela den yttrade farhågan, att en olika version af texterna i Evangelii-boken och Bibeln skulle för det religieusa sinnet medföra någon oro och föranleda till tvekan eller likgiltighet. Ty om olikheten blefve sådan, att den kunde medföra dylika följder, så vore väl dessa snarare att befara af *hela* den nya Bibel-öfversättningen, än af en *partiel*, och skälet gällde emot en ny öfversättning i allmänhet, så länge den gamla finnes qvar till jemförelse. Men jag har det billiga förtroende till Bibel-Commissionens både esthetiska och religieusa sinne, att den icke gör onödiga förändringar, att den icke frivilligt beröfvar sig de stora tillgångar, som det gamla Bibelspråket så rikligt erbjuder till eftertryck och kraft, att den, med ett ord, rättar, der det behöfs, men icke nyskapar, der det kan undvikas. Följas dessa grunder, som jag ej har något skäl att betvifla, så måste

gamla Bibel-öfversättningen lätteligen kunna igenkännas i den nya, och äfven den enfaldigaste fromhet sakna anledning till tvekan, huruvida det är samma uppenbarade ord, som han förut känt och vördat.

Härmed förenade sig Herrar Friherre *Sprengtporten* och Grefve *Fersen* samt Prosten *Åstrand*.

STOCKHLM, Tryckt i Ecksteinska
Boktryckeriet 1829.

N:o 170.

Ankom till Exped. Utskottet den 28 Dec. 1829.

Förslag, till jemkning uti de respective Riks-Ståndens Beslut, rörande Kyrkors sammanbyggnad, så vidt frågan angår beräkningen af Församlingarnes röster vid votering, i händelse af delade meningar.

Utskottet, som öfver väckt Motion om Kyrkors sammanbyggnad afgifvit Betänkandet, N:o 24, under den 17 Januarii innevarande år, samt derefter, och i anledning af gjorda anmärkningar, ytterligare Utlåtandet, N:o 159, under den 24 sistlidne October, har, efter erhållen del af Rikets Höglöflige Ständers Beslut, inhemtat, att

det Högvördige Preste-Ståndet, under den 9 November, bifallit nyssnämnde Utlåtande, utom hvad 4 punkten af de sammanfattade resultaten beträffade, i afseende hvarå det Högvördige Ståndet beslutat, "att, till "verkställighet af sammanbyggnaden, erfor-

Bih. till Riks-St. Prot. 1828, 1829 och 1830. 8 Saml. 1 Afd. 2

2:dra Bidet 7:de H:t.

"dras Församlingarnes bifall, beroende; i
 "händelse af delade meningar, på votering,
 "sålunda, att pluraliteten af Församlingarnes
 "röstetal bestämmer resultatet;" uti hvilket
 Beslut det Hedervärda Bonde-Ståndet, under
 åberopande af Herr Biskopen, Doctor *Teg-*
ners vid Utlåtandet fogade reservation, un-
 der den 16 November, förklarar sig instäm-
 ma, dock med det tillägg, i frågan om ledig
 blifvande lön efter indragning af Presterlig
 tjänst, att det Hedervärda Ståndet funnit det
 böra vara Församlingarnes rätt att erhålla
 en ny reglering af Pastors-lönen, i öfver-
 ensstämmelse med tidens allmänna fordrin-
 gar; hvilken reglering, uppgjord af Försam-
 lingarna gemensamt med Consistorium och
 Krono-Ombud, borde till Kongl. Maj:ts Nå-
 diga fastställelse öfverlemnas; hvaremot Hög-
 loflige Ridderskapet och Adeln, samt det
 Vålloflige Borgare-Ståndet, under den 11 och
 10 i meranämnde månad, till alla delar god-
 känt Utlåtandet och således äfven den 4
 punkten deraf, innehållande det vilkor för
 verkställighet af Kyrkors sammanbyggnad:
 "att Församlingarne dertill hvar för sig lem-
 "na sitt bifall, genom pluralitet, utrönt ge-
 "nom serskild votering inom hvarje serskild
 "Församling."

Vid detta förhållande, och då Riks-
Stånden stannat Två emot Två uti deras

Beslut öfver frågan om beräkningen af Församlingarnes röster, men denna fråga icke är af natur att kunna förfalla, emedan, i sådan händelse, Rikets Högloflige Ständers Beslut öfver målet i det hela skulle blifva utan påföljd, har Utskottet skolat, i öfverensstämmelse med föreskriften i Riksdags-Ordningens 73 §. om sammanjemkning af Riks-Ståndens skiljaktiga meningar, vördsamt hemställa, att *Högloflige Ridderskapet och Adeln samt det Vålloflige Borgare-Ståndet täcktes accedera till det Högvördige Preste-Ståndets och det Hedervärda Bonde-Ståndets Beslut*; och om Utskottet, vid upprättandet af detta förslag, å ena sidan, förnämligast rådfrågat sin öfvertygelse om värdet af de grunder, på hvilka Herr Biskopen Doctor *Tegnér*s reservation finnes byggd, så har också, å den andra, Utskottet för sitt tillstyrkande hemtat ett ytterligare motiv från den föreställningen, att de önsknigar, Rikets Presterskap och Menige Allmoge, genom deras Representanters Beslut sålunda uttalat; och med hvilkas rätt och bästa den ifrågasvarande angelägenheten närmast och allmänast står i beröring, torde både förtjena och vinna ett billigt afseende; äfvensom, och hvad det i ofvanberörde måtto af det Hedervärda Bonde-Ståndet, i afseende på löne-regleringen, gjorde tillägg beträffar, Utskottet skolat *desto hellre tillstyrka de öfriga*

respective Riks-Stånden att deruti instämma, som tillägget, långt ifrån att afvika från den af Utskottet, så väl i Betänkandet som i Utlåtandet, öfver denna del af ämnet yttrade mening, endast innefattar ett närmare förtydligande deraf; och Utskottet får alltså värdsamt hemställa, om icke den punkten, som angår indragning af Presterlig tjänst, kunde erhålla följande lydelse:

"Att Consistorium, efter Församlingarnes hörande och i samråd med dem och med Krono Ombud, bör uppgöra förslag till den ledigblifna lönens fördelning emellan Församlingarnes Scholor och Pastor, hvilket fördelnings-förslag skall till Kongl. Maj:ts Nådiga fastställelse öfverlemnas."

Slutligen, och för den händelse att försöket till jemkning skulle blifva utan åsyftad verkan, i hvilken händelse frågan om förtydligandet af den punkten, som afhandlar fördelningen af den ledig blifvande lönen, kommer att förfalla, samt Rikets Höglöflige Ständer förblifva vid den i Utskottets Utlåtande, N:o 159, föreslagna och af trenne Riks-Stånd godkända redaction, får Utskottet, under åberopande af hvad den senare perioden i 73 §. af Riksdags-Ordningen innehåller, värdsamt föreslå, att Rikets Höglöflige Ständer tacktes, till förstärkande af

Utskottet, utvälja Ledamöter, så att deras antal blifver 50 af hvarje Stånd, för att genom omröstning, i grundlagsenlig ordning, öfver nedanstående voterings - proposition, med Rikets Ständers rätt, den tvistiga frågan afgöra:

Den som vill, att, till verkställighet af Kyrkors sammanbyggnad, erfordras Församlingarnes bifall, beroende, i händelse af delade meningar, på votering, sålunda, att pluraliteten af Församlingarnes sammanräknade röstetal bestämmer resultatet, voterar Ja; den det ej vill, voterar Nej;

vinner Nej,

varder det vilkor fästadt vid verkställighet af Kyrkors sammanbyggnad, att Församlingarne dertill hvar för sig lemna sitt bifall, genom pluralitet, utrönt genom serskild votering inom hvarje serskild Församling.

Stockholm den 19 December 1829.

N:o 171.

Ankom till Exp. Utskottet den 2 Jan. 1830

Utlåtande, i anledning af gjorda
anmärkningar vid Betänkandet,
N:o 31, rörande väckta frågor
om Arbetscommenderingars upp-
hörande m. m.

Emot detta Betänkande hafva anmärknin-
gar blifvit framställda inom Höglofl. Ridder-
skapet och Adeln, samt Hedervärda Bonde-
Ståndet, hvilka Riks-Stånd, på grund deraf,
detsamma återremitterat.

Anmärkningarne inom Höglofl. Ridder-
skapet och Adeln, äro:

N:o af Herr Grefve *Gyllenborg, J. H.*,
som anser Utskottet hafva afgifvit en med
Rotehållares och Soldaters rättighet ofören-
lig, emot 80 §. Regeringsformen stridande
tydning af besagde Grundlags föreskrift, då
Utskottet, med åberopande af samma Grund-
lags 14 §., enligt hvilken Rikets krigsmagt
är ställd under Konungens befäl, förklarar
sig anse, att, då Konungen sålunda allena
egde commendera krigsfolket, icke blott till
Rikets försvar i krigstjenst, utan jemväl till

sådane förrättningar i fredstid, hvilka afse utförandet af något för fäderneslandet gagneligt företag, någon pröfningsrätt icke tillkomme Rikets Höglof. Ständer i frågor, som rörde krigsfolkets användande, på sätt Konungen i öfverensstämmelse med Knechte-Contracten funne för Riket nyttigast, samt fördenskull afstyrkt motionerne i frågan om arbetscommenderingars upphörande. Det låge neml., efter Herr Grefvens tanka, i öppen dag, att omförmälde Grundlags stadgande, i 14 §. Regeringsformen, afser endast Konungens höga rätt, att föra befälet öfver krigsmagten, men icke någon dermed förenad rättighet, att låta försätta den i dagsverks-tillstånd till enskilda Bolags eller Personers fördel, efter godtfinnande, hvaremot de voro betryggade genom Rotehållares Contract med Kronan, innehållande, att Soldaterna icke kunde lagligen commenderas på andra arbeten, än Kronans och dessemellan vore förbundne till arbete hos Rotehållarne, hvilket ytterligare bekräftades i Kongl. Resolutionen på Allmogens Besvär 1766, 70 §., af innehåll: "Ingen uppbådning af Soldaten får ske till enskildt arbete, enskilde personer till nytta, helst sådant i förra Resolutioner är uttryckligen förbjudet, utan ankommer det i slika händelser på beting och öfverenskomelser, allmogen och vederbörande emellan," hvarförutan omsorgen att inskrän-

ka indelta Soldatens arbetsskyldighet visade sig i stadgandet i Kongl. Resolutionen på Allmogens Besvär 1756, §. 15, att neml. "soldater vid indelta Infanterierne kunna icke förskonas för arbete vid fästningsbyggnaderne; dock vill Kongl. Maj:t, till någon lisa för Allmogen, i Nåder låta vid dessa byggnader nyttja så mycket manskap af värfvade Regementena, som görligheten medgifver;" och hade Herr Grefven förmodat, att Utskottet, på grund af allt detta och med åberopande af Knechte-Contracten, bordt, med tillstyrkt bifall till motionerne, hafva yrkat, att soldat-rotar och soldater måtte, i afseende på commenderingar, få tillgodonjuta den rätt, Knechte-Contracten dem tillägga; hvarjemte Herr Grefven trott, att, då detta tillgodonjutande icke vore ett önskningsmål, utan en rättsfordran, Stats-Utskottet åtminstone bordt deltaga i pröfningen af motionerne och i de beslut, Utskottets Utlåtande innefattar;

2:o af Herr Grefve *Horn, C. F.*, som jemväl ansett den af Utskottet anförde 14 §. Regeringsformen, vara origtigt tillämpad, samt, på grund af förenämnde Författningar, jemte flere andra rörande Indelningsverkets hufvudgrunder, yrkat, att Utskottet, till följd deraf, borde föreslå en underdånig Skrifvelse
af

af innehåll, att Rikets Ständer, med afseende på de många olägenheter, omkostnader och besvär, som vid arbets-commenderingar tillskyndas så väl Rotehållare, som deras Soldater, i underdånighet anhölle, att Kongl. Maj:t, i likhet med de ursprungliga och lagfäste Knechte-Contracten, täcktes låta inställa alla arbets-commenderingar af indelta arméen, som icke erfordras för Kronans allmänna arbeten; och har Herr Friherre *Anckarsvärd* med Grefvarne *Gyllenborg* och *Horn* instämt uti deras anmärkningar, i afseende på den af Utskottet följda princip vid tillämpningen af 14 §. Regeringsformen, så mycket mera, som, om det skulle bero af verkställande magten att, utan Rikets Ständers medverkan, commendera Svenska arméen till arbeten af hvad slag som helst, Herr Friherren icke kunde inse hvad behof Götha-Canal-bolag haft af Rikets Ständers medverkan för den tillåtelse, Bolaget yunnit, att begagna arbetscommenderingar af indelta arméen;

3:o af Herr Grefve von *Platen*; *Baltzar Bogislaus*, hvilken, enär, dels enligt urgamla institutioner och i öfverensstämmelse med Indelningsverkets anda, Svenska Soldaten, under fredstid, vore till Konungens disposition, för att användas till sådana arbeten, till Riks-St. Prot. 1828, 1829 och 1830. 8 Saml. 1 Afd. 2.

2:dra B:det 7:de H:t,

ten, som af Kongl. Maj:t pröfvas nyttige för det allmänna, dels ock genom de efter år 1809 vidtagne åtskilliga Författningar om arbets-commenderingars bättre vård samt behöriga underhåll och aflöning, så väl Soldatens, som Rotehållarnes bästa blifvit befrämjad, ansett, att, vid sådant förhållande, mindre skäl vore att bereda Rotehållarne särskild ersättning för under dylika commenderingar skadad eller af våda omkommen karl, hvilka händelser för öfrigt sällan inträffa, enär, enligt uppgifter, grundade på ordentliga in- och utmönstrings-rullor, de skadade Soldaternes antal vid Götha-Canal endast utgjort 2 procent af hela arbets-styrkan, samt, enligt förda anteckningar, under loppet af 10 år, af 19,972 män endast 6 aflidit genom olyckshändelser under arbetet och 3 utom arbetet, själfspillingar inberäknade;

4:o af Herr *Hjerta, Gustaf*, som, på grund af framställde betänkligheter om nytan och fördelen att till stora allmänna arbetsföretag draga större folkmassor från andra orter, enär, i hans tanka, följden deraf alltid blefve först en allmän stegring af arbetslönerne under ett sådant arbetes fortgång, och sedan, efter dess fulländande, en lika våldsam nedsättning deraf, ansett Utskottet böra utreda den principen, om stora arbets-företag böra genom konstlade åtgärder

befordras eller ej; äfvensom Herr *Hjerta*, — i anseende till förment våda af Utskottets tolkning af 14 §. Regeringsformen, samt, enär han ansett frågan om ersättning till soldaten, Enkan eller Roten icke böra på annat sätt i dess nya betänkande inblandas, än att, då Kongl. Maj:t och Rikets Ständer funnit ett företag af sådan beskaffenhet, att arbetscommendering bör beviljas, ersättningsfrågan må för hvarje serskildt fall af Kongl. Maj:t afgöras, emedan det vore omöjligt för Rikets Ständer att på förhand stadga någon bestämd ersättningsgrund för alla tillfällen, — föreslagit, att Utskottet måtte, i öfverensstämmelse med hvad inom Bonde-Ståndet redan hade blifvit yrkadt, tillstyrka en underdånig skrifvelse af innehåll: "Att Kongl. Maj:t hädanefter, med undantag af sådana enskilda Bolag, som, i enlighet med Rikets Ständers beslut och Kongl. Maj:ts nådigst utfärdade Privilegier, serskildt blifvit tillerkända rättighet att begagna Kronans manskap till arbeten, icke måtte tillåta, att arbetscommenderingar af indelta arméen eller Båtsmanshållet beordras till arbeten hos enskilda Bolag och personer, samt att, enär, till följd af redan gifven eller framdeles af Kongl. Maj:t och Rikets Ständer gemensamt tillerkänd rättighet, sådana arbetscommenderingar af enskilde, Bolag begagnas, Kongl. Maj:t täcktes låta föranstalta, att sådana öfverenskommelser med dessa Bolag

träffas, angående ersättningar till karl, rote eller efterlevande maka och barn, i de fall, då Soldat eller Båtsman under arbetet till lif eller lem skadas, som äro billiga, och för hvarje fall tillämplige;”

5:o af Herr *Wirgin, Arfved*, som yrkat på serskilda beklädnads-slitningspenningar för Arbetscommenderingar, hvilka bestämdt borde skiljas från den andra aflönningen, så att Soldaten tydligen kunde fatta, att han af sådana slitningspenningar vore i åtnjutande.

Inom Bonde-Ståndet äro åter anmärkningarne af *Anders Danielsson* från Ellsborgs, *Casper Wijkman* från Upsala och *Nils Pehrson* från Södermanlands Län, hvilka alla på samma skäl, som hos Ridderskapet och Adeln blifvit framställda, ogillat Utskottets tillämpning i förevarande fall af 14 §. Regeringsformen; hvarjemte *Anders Danielsson* uppgifvit det af Herr *Hjerta* här ofvanberörde förslag till underdånig Skrifvelse, med tillägg af förbehåll om slitningspenningars bestående åt vederbörande för beklädnaden; äfvensom *Nils Pehrsson* yrkat, att, i likhet med hvad 1752 års Boställsordning samt Kongl. Brefvet den 5 och Kongl. KrigsCollegii Kungörelse den 23 Nov. 1811 stadga för biträde vid nybyggnader ä

Militiæ-Boställen, Arbetscommenderingar erhölle af enskilde, eller Bolag, 6 sk. B:co per dag, utom kost, hvilken dagspenning, först efter hemkomsten, borde genom Compagnie-Chefen utbetalas, på det Soldaten måtte, genom den lilla, men oskingrade besparada summan, ega tillfälle förse sitt hushåll, utan Rotens bidrag, med något litet slag m. m.

Vid besvarandet af dessa anmärkningar, får Utskottet till en början erinra, att hvarken Remissens innehåll eller, i Utskottets tanka, sakens natur föranledt detsamma att, på sätt Herr Greve *Gyllenborg* ansett nödigt, gemensamt med Stats-Utskottet handlägga förevarande ämne, och har Utskottet ej eller funnit lämpligt att, såsom Herr *Hjerta* yrkat, här afhandla principen, om stora allmänna företag böra genom konstlade åtgärder befordras eller ej, enär en sådan afhandling egentligen icke synes höra till saken, då endast är fråga om Arbetscommenderingars beordrande till dylika företag, sedan de pröfvats nyttiga, hvilken åtgärd icke lär kunna räknas till de serdeles konstlade.

Hvad åter sjelfva hufvudsaken angår, får Utskottet, beträffande den klandrade tydningen af 14 §. Regeringsformen, hvarpå Utskottet grundat sitt afstyrkande af mo-

tionerne om Arbetscommenderingars upphö-
rande eller inskränkning, och som ansetts
stå i strid med hvad i 80 §. Regeringsfor-
men, i afseende på Knechte-Contractens o-
rubbade bibehållande, stadgas, anföras, att
långt ifrån att hafva i förevarande fråga
tillstyrkt den minsta rubbning i Knechte-
Contracten, har Utskottet tvärtom yrkat
helgd för desamma, men blott tillika sökt
göra den grundsatts gällande, att, då Kon-
ungen, enligt 14 §. Regeringsformen, till-
kommer högsta befälet öfver krigsmagten
till lands och vatten, Konungen också eger
commendera krigsfolket, icke blott till Ri-
kets försvar i krigstid, utan jemväl till så-
dana förrättningar i fredstid, hvilka afse ut-
förandet af något för fäderneslandet gagne-
ligt företag. Utskottet har sålunda icke med-
gifvit, att Arbetscommenderingar skulle kun-
na lemnas till hvarje enskilds disposition för
företag, beräknade endast på enskild vinst;
men det har trots, och fortfar i den öfver-
tygelsen, att stora, till allmänt gagn och bä-
sta ledande, om ock af enskild man eller
Bolag utförda arbeten, med rätta borde stäl-
las i samma cathégorie med dem, som be-
nämnas Kronans, emedan allmänt bästa, Ri-
kets bästa och Kronans bästa obestriddigen
uttrycka samma begrepp, och att således det
i Knechte-Contracten förekommande uttryc-
ket: *Kronans arbeten*, icke lägger något

hinder i vägen för Kongl. Maj:t att äfven till enskildes biträde, vid arbeten, som pröfvas för fäderneslandet nyttiga, beordra den indelta Soldaten, utan någon Rikets Ständers medverkan eller mellankomst, hvilken mången gång kunde komma för sent. En sådan tillämpning af Knechte-Contracten är icke ny; den förflutna tiden lemnar flere exempel på en lika, till och med den, som fått det vackra namnet *frihetstiden*; och då härtill kommer, att Rikets Ständer vid 1815, 1817 och 1818 samt 1823 årens Riksdagar, betraktat frågan om Arbetscommenderingars beordrande till allmänna arbeten utur alldeles lika synpunkt med den, hvarifrån Utskottet, i sitt nu ifrågavarande Betänkande, utgått, hvilket allt upplyses närmare af Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskottets vid sistnämnde Riksdag afgifna, af alla Riks-Stånden utan anmärkning bifallna Betänkande, rörande väckta motioner om Arbetscommenderingar af indelta arméen; (se Bihang till Riks-Ståndens Protocoll vid 1823 års Riksdag, 8:de Saml., 1:sta Bandet, pag. 438 och följande);

så kan Utskottet icke annat än, med åberopande häraf, till ytterligare stöd och utveckling af sin i förevarande ämne utsagda mening, så mycket hellre tillstyrka, att an-

märkningarne i denna del må lemnas utan afseende, som Utskottet icke förmodar, att 1829 års Ständer skola finna lämpligt och nyttigt att ogilla Ständernes vid 5:ne föregående Riksdagar sammanställande begrepp om en i sig sjelf lika bestämd, som enkel och kort Grundlagsparagraf, emot hvilken öfvertygelse Rikets Höglofl. Ständers medverkan, i afseende på den Götha-Canal-Bolag lemnade rättighet till Arbetscommenderingar, så mycket mindre någon ting bevisar, som den måste betraktas, icke såsom ett begifvande till, utan såsom en uttryckt önskan, att företaget, som den tiden i allmänhet sågs från en fördelaktigare sida, måtte af Kongl. Maj:t, medelst tillåtelse för Bolaget att begagna Arbetscommenderingar, understödjas.

Vidkommande åter frågan om beklädnads-slitningspenningar för Arbetscommenderingar, kan Utskottet icke inse, hvilken fördel Soldaten skulle tillskyndas derigenom; att, på sätt Herr *Wirgin* yrkat, en sådan ersättning, till visst belopp bestämd, skiljdes från den verkliga aflöningen, äfvensom Utskottet

skottet icke anser lämpligt, att, såsom *Nils Persson* från Södermanland föreslagit, genom innehållning af en viss del af aflöningen, såsom beklädnads-ersättning till commenderingens slut, Soldaten liksom sattes under ett tillfälligt förmynderskap. I anledning hvaraf och då deremot en serskild bokföring och redogörelse för en sådan beklädnads-slitnings-ersättning, hvilken det jemväl blefve svårt att efter rättvis och billig grund bestämma, endast skulle leda till onödig vidlyftighet uti vederbörandes räkenskaps-föring,

Utskottet hemställer, att jemväl dessa anmärkningar må lemnas utan afseende.

Beträffande slutligen de af Utskottet föreslagna ersättningar till Soldat och Rote, då Soldat under allmänt arbete skadas, så att han måste taga afsked, samt till Rote och efterlevande Enka, när karl under sådant arbete omkommer; så, ehuru det måste erkännas, att, genom i senare tider vidtagna Försatningar, i afseende på Soldatens vård under arbetsförrättningar, ej mindre Roten än Soldaten tillskyndats betydliga fördelar emot förr, kan Utskottet likväl icke

frånga sin öfvertygelse om billigheten deraf, att Roten må erhålla någon ersättning för den kostnad, så beskaffade olyckshändelser honom tillskynda;

hvarföre och enär Utskottet, i det förre Betänkandet, rörande dessa ersättningar, icke föreslagit något annat, än hvad Herr *Hjerta* och de Talare, som med honom i denna fråga delat lika öfvertygelse, yrkat, eller att, utan några närmare bestämmelser af Rikets Ständer i detta hänseende, det må öfverlemnas till Kongl. Maj:t, att derom förordna, Utskottet, förblifvande vid sin i denna del af ämnet förut yttrade mening, hemställer, att anmärkningarne må förfalla.

Stockholm den 26 December 1829.

N:o 172.

Ankom till Expeditions-Utskottet den 4 Januari. 1830.

Utlåtande, i anledning af flere väckta Motioner, dels om jemkning och jemnare fördelning af Skatter och Præstationer af jorden, dels ock om förändrad reglering med Presterskapets aflöning m. m.

Till detta Utskotts handläggning har Hedervärda Bonde.Ståndet remitterat följande, uti en och samma handling upptagna Memorial, nemligen :

1:o. af *Nils Pehrsson* från Malmöhus Län, angående allmänt deltagande i Tings- och Fångs-hus' samt Broars uppbyggande och underhåll;

2:o. af *Jacob Petter Andersson* från Östergöthland, om Församlingarnes befriande från skyldigheten att å Kyrkoherde-Boställen bygga och underhålla hus;

3:o. af *Bengt Nilsson* från Örebro Län, om upphörande af den så kallade Likstoden;

4:o af *Pehr Olsson* från Södermanlands Län, att så kallad Likstod måtte utgå endast af behållningen i Sterbhus;

5:o, af *Bengt Ericsson* från Vermland, om upphörande af Likstoden;

6:o. af *Anders Brisman* från Skaraborgs Län, att Torpare på Säteri, Ladugårds- samt Rå- och Rörs-hemman må deltaga i Lagmans- och Häradshöfdinge-räntans utgörande;

7:o, af *Pål Jönsson* från Christianstads Län, att Säterier samt Ladugårds-, Rå- och Rörshemman må deltaga i Tings- och Fångshusbyggnad;

8:o. af densamme, om skyldighet för Sätessgårdarne i några Provincer, att deltaga i Vägrodjnings- och Brobyggnads-skyldigheten;

9:o. af *Olof Mathiasson* från Bohus Län, om befrielse från skyldigheten att uppbygga alla så kallade Uthus på Prestgård;

10:o, af *Anders Andersson* från Östergötlands Län, om skyldighet för Pastorers att sjelfve bygga och underhålla sina Beställen m. m.;

11:o. af *Eric Ericsson* från Kopparbergs Län, om Frälsehemmanens deltagande, lika med Skatte, uti Tingshus med flere byggnader, samt Tingspenningars utgörande;

12:o. af *Anders Andersson* från Upsala Län, om inskränkning i Presterskapets privilegier;

13:o. af *Olof Olsson* från Östergötlands Län, i samma ämne;

14:o. af *Nils Pehrsson* från Södermanlands Län, om Capellaners lönerättigheter;

15:o. af *Daniel Andersson* från Carlstads Län, om Likstods-avgiftens upphörande;

16:o. af *Tufve Larsson* från Christianstads Län, om Presternes Tertial-Tionde och Torparens m. fl:s. dagsverks-skyldighet;

17:o. af *Anders Jonsson* från Örebro Län, att Säterier, Rå- och Rörshemman samt Boställen må deltaga i Gästgifver-skjutsen;

18:o. af *Pål Jönsson* från Christianstads Län, att de Frälsehemman i Skåne, som icke hafva Säteri-natur, må deltaga i Kungs-, Reserv- och Kronoskjuts samt inqvartering;

19:o. af *Eric Pehrsson* från Gefleborgs Län, att kostnaderne för de Prestgår-

darne rörande egotvister och egodelningar må tagas af besparda Pastoralier;

20:o. af *Anders Ericsson* från Jemtlands Län, om anslåendet af ett utaf Kyrkoherdarnes i Jemtland boställen till Commministrarne;

21:o, af *Olof Mathiasson* från Bohus Län, om Kyrkoherdarnes skyldighet att aflöna Commministrarne;

22:o, af densamme, om Presterskapets skyldighet att i Tertial emottaga sådan Spannmål, som å hemmanen växer;

23:o af *Tufve Larsson* från Christianstads Län, att Säterier, Rå- och Rörsamt In- och Utsockne-hemman må lika med Krono-Skatte deltaga i allmänna Prästationer;

24:o. af *Pehr Mårtensson* och *Pehr Bunge* från Gottland, om nedsättning i Presterskapets på Gottland löningsrättigheter;

25:o. af *Anders Svensson* från Hallands Län, rörande Presterskapets lönerätt;

26:o. af *Petter Andersson* från Hallands Län, om Säteriers och Kungs-Ladugårdars deltagande i Väg- och Brohållning;

27:o. af *Eric Ersson* från Stora Kopparbergs Län, att alla hemman i Riket måtte blifva af enahanda natur, och sålunda deltaga lika i allmänna bördor;

28:o. af *Matts Ericsson* från Stockholms Län, om ändring i stadgandet uti 4:de Cap. 5 §. Jorda-Balken, om Frälse-Skattejords hemmbjudande till Frälserätts-egaren, och dennes lösningsrätt vid försäljning;

29:o. af *Johan Andersson* från Upsala Län, om Skjutsningsskyldighetens utsträckande till Säterier och Prestgårdar;

30:o. af *Anders Andersson* från Stockholms Län, att alla hemman, utan undantag, böra deltaga i Tingshus- och Prestegårdsbyggnad; och

31:o. af *Eric Jansson* från Upsala Län, att Frälse- och Skattehemman må deltaga lika uti Kungs- och Kronoskjuts-skyldigheten.

Utskottet; som i dess Betänkanden, N:r:is 158 serskildt yttrat sig öfver *Pehr Mårtenssons* och *Pehr Bunges* från Gottland motion, rörande Presterskapets derstädes aflöning, får, i afseende på öfrige ofvanberörde motioner, hvilka angå dels jemkning och reglering i allmänhet med Presterskapets aflöning, dels ock upphäfvande eller inskränkning i den Församlingsboerne nu åliggande

Byggnadsskyldighet vid Prestegårdar, erinra, att så väl det ena som det andra grundar sig på Presterskapets Privilegier och gällande Författningar, hvilka icke, utan ömsesidig öfverenskommelse, böra eller kunna rubbas, samt att Utskottet förut, uti dess Betänkande N:s 132 och 168, föreslagit en underdånig Skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, det vederbörande Landshöfdingar och Consistorier måtte å nyo anmanas att befordra frivilliga öfverenskommelser om Presträttigheternes utgörande, på det sätt, Kongl. Kungörelsen den 3 April 1816 och Kongl. Förklaringen den 12 November 1819 innehålla, med tillägg, bland annat, att dessa öfverenskommelser må omfatta alla slags Presträttigheter, under hvad namn som helst, icke blott Tionden, utan äfven Likstod och de så kallade Jura Stolæ, taxerade efter de olika grunder, som omständigheterna kunna föranleda; hvarjemte Kongl. Maj:t redan, uti Nådigt Circulaire af den 11 Februarii 1824, i — anledning af Rikets Höglofl. Ständers vid sista Riksdagen gjorda hemställan, att Prester- nes rättighet, att få sina Boställen af Församlingsboerne bebyggde, måtte upphöra, der Contract om Pastoralierne blifvit upprättade, — bestämdt föreskrifvit, att denna fråga bör såsom en serskildt punkt, vid skeende öfverenskommelser, deruti intagas;

Och

och lärar, vid sådant förhållande, dessa motioner, hvilkas utförliga upptagande Utskottet jemväl af denna anledning funnit öfverflödigt, få, såsom redan i sjelfva verket besvarade, och då någon serskild åtgärd i anledning deraf hvarken bör eller kan ega rum, förfalla.

Utskottet undantager likväl härvid den af *Tufve Larsson* från Christianstads Län uti dess motion förda klagan öfver den skada, som Tiondegifvare tillfogas genom ett obehörigt dröjsmål med grödans räknande, hvilket förhållande äfven af Utskottets Ledamöter af Bonde-Ståndet vitsordats;

och som rättelse härutinnan instämmer både med billighet och äldre härom meddelade locala föreskrifter, samt ett bestämdt stadgande i denna del synes erfordras för de flere orter; der föreningar om Tiondens utgörande ej äro ingångne och tilläfventyrs ännu länge torde uteblifva, anser Utskottet sig böra hemställa: att Rikets Höglofl. Ständer ville uti underdånig Skrifvelse anhålla om kungörande

*Bih. till Riks-St. Prot. 1828, 1829 och 1830. 8 Saml. 1 Afd. 4
2:dra B:det 7:de H:t.*

af den föreskrift, att, der Tionderäkning eger rum, för Pastorn i i förhand utse Tionderäknare, hvilka åligga att, på kallelse af Tiondegifvaren, inställa sig till räknings förrättande inom 48 timmar sedan anmälan af honom skett; skulle ej inom denna bestämda tid Tionderäknaren infunnit sig, är Tiondegifvaren berättigad att införa sin säd, och Kyrkoherden skyldig att utan föregången räkning, emottaga Tionde af Jordbrukaren till Prestgården uppkörd.

Hvad åter serskildt vidkommer *Eric Pehrssons* från Gefleborgs Län uti sin motion framställda Förslag, att, då Socknemenigheterne icke blott äro betungade med att å den till deras själasörjare anslagna Boställsjord underhålla Åbyggnaderne, utan ock nödgas bestrida kostnaden för de egodelningar och egotvister, som röra Preste-Boställen, dessa kostnader måtte anvisas att tagas af besparda Pastoralier;

så, enär 5 §. af Preste-Ståndets 1723 års Privilegier innehåller, att omkostnader vid tvist om Prestebohls egor böra dragas af Kyrkan eller Socknen, men ej af Presten,

så framt icke han sjelf, utan vederbörandes vetskap och samtycke, sig i den tvisten invecklat, samt 2 §. 16 Capitlet af Kongl. Skiftes-Stadgan den 4 Maji 1827, att, vid skifte eller annan Landtmäteriför-rättning å Preste-Boställen, innehafvaren skall, för Boställets andel, bestå Landtmätaren kost, husrum och nödig handtlangning, hvaremot resekostnaden och arvodet af Kyrkans eller Församlingens medel erläggas, finner Utskottet icke skäl att tillstyrka någon förändring i dessa föreskrifter för ifrågavarande kostnaders fördelning och utgörande, helst besparde Pastoralier, för att dertill användas, skulle dragas från andra angelägna ändamål, såsom Läroverkens byggnader, Pensioner åt åldrige, förtjenstfulle Schollärare m. m., hvartill de redan inom hvarje Stift äro anslagne; hvarföre Utskottet anser denna motion äfven böra förfalla.

Beträffande åter de af ofvanstående motioner, hvilka åsyfta den privilegierade jordens deltagande i vissa skatter, besvär och skyldigheter, hvarifrån den nu är befriad; så, enär dessa motioner stå i oskiljaktigt sam-

manhang med Friherre *Cederströms*, uti dess Förslag till ett förändradt Statshushållningssystem, gjorda framställning om all jords lika beskattning, och, genom trenne af de respective Riks-Ståndens bifall till sammansatta Stats-, Bevillnings-, Lag- och Oeconomie-Utskottens häröfver afgifna Betänkande N:o 89, all fråga härom för det närvarande förfallit,

anser Utskottet lika öfverflödigt som onyttigt att nämnde motioner nu serskildt upptaga och besvara, enär de i allt fall, vid berörde förhållande, icke kunna annat än likaledes förfalla.

Vidkommande slutligen *Mats Ericssons* från Stockholms Län motion, deruti han, på framställde skäl, föreslagit, att 5:te §. 4 Capitlet i Jorda-Balken, lydande: "nu kan "Skattejord utom börd säljas: är det Krono- "Skatte, hembjude thet Kronan, och thet, "som Frälse Skatte är, honom som Frälse "rätt therå eger, innan 3:dje uppbud therå "tages, och hafve the makt then jord att "lösa och sedan Lagfarten fullfölja låta som "sagdt är," måtte, sedan detta stadgande, genom Kongl. Förordningen den 31 Februarii 1789, 5 §., är vordet för Krono-Skattehemman upphälfvet, jemväl i afscende på Frälse-

Skatte ändras sålunda, att, med upphäfvande af senare Mom. af 11 §. i Ridderskapets och Adelns Privilegier af den 16 October 1723, 4:de Cap. 5 §. Jorda-Balken måtte erhålla följande lydelse:

"Frälse Ränta, som säljes, må hvar och
"en, som eger del i den jord, hvaraf den
"utgöras bör, hafva mågt, att, innan laga
"Stånd åkommer, lösa till så stor del, som
"af hans egande jord utgår, och låte han
"sedan fullfölja Lagfarten som sagdt är;"

så allldenstund, efter hvad Motio-
nären angifvit, Lag-Comitén, som
föreslagit upphälvandet af hem-
budsskyldigheten, deremot, i 11 Ca-
pitlet 39 §. af det nya projectet till
Jorda-Balk, bibehållit räntegare-
lösningsrätten, samt Rikets Höglöf.
Ständer således komma i tilfälle
att framdeles, i sammanhang med
pröfningen af Förslaget till Jorda-
Balk i det hela, äfven besluta om
den ifrågavarande Lagförändringen;
får Utskottet, som, med afseende
å eganderättens helgd, icke skulle
för sin del vilja tillstyrka upphäf-
vandet af Frälserättsegarens lös-
ningsrätt, värdsamt hemställa, att

Matts Ericssons förevarande Förslag må för det närvarande förfalla.

En Ledamots serskilda mening uti en del af detta Betänkande bifogas.

Stockholm den 31 December 1829.

R e s e r v a t i o n.

Herr Biskopen *Faxe* reserverade sig i afseende på den föreslagna underdåniga Skrifvelsen till Kongl. Maj:t, i hvad den skulle komma att innefatta hemställan om åläggande för Pastorerna att, genom utsedda fullmäktige, verkställa Tionderäkningen, hvilket Herr Biskopen ansåg icke kunna förenas med det allmänna stadgandet, att Krono-Betjente skola en sådan räkning öfvervara.

STOUGHTON
The City of Cambridge, 1850

STOCKHOLM,
Elméns och Granbergs Tryckeri, 1830.

N:o 173.

Ankom till Exped.-Utsk. d. 14 Jan. 1830.

Utlåtande, i anledning af gjorda anmärkningar vid Betänkandet, N:o 158, angående Presterskapets på Gottland aflöning.

Detta Betänkande, som af Högv. Prestesamt Vållofl. Borgare-Stånden blifvit bifallet, hafva deremot Höglofl. Ridderskapet och Adeln samt Hederv. Bonde-Ståndet, på grund af dervid gjorda anmärkningar återremitterat.

Inom Höglofl. Ridderskapet och Adeln har nemligen Hr *Rosenqvist, Fredr. Leonh.*, funnit, å ena sidan, vara obilligt, att Presterskapets på Gottland aflöning utginge med tiondedelen, då Rikets öfriga Presterskap endast får uppbära trettiondedelen, samt att derföre detta, i hans tanka, opassande missbruk borde afskaffas, hvarjemte han, å andra sidan, under åberopande af den

Bih. till R. S. Prot. 1828—1830, 8 Saml. 2 Band.

8:de Häftet.

af Herr Friherre *Cederström*, uti dess, förra Betänkandet åtföljande, reservation, uppgifna omständigheten, att, på Gottland, med 1098 mantal, kyrkornas antal likväl icke utgör mindre än 92 stycken, ansett ett sådant förhållande oformligt, samt fördenskull yrkat att Utskottet måtte inkomma med ett förslag i denna del, ledande till en efter tidsandans fordringar lämpad rättelse härutinnan.

Herr Friherre *Cederström*, *Jacob*, har åter yrkat, att afseende måtte fästas å hans mening, att, bland medlen för reglering af Presterskapets på Gottland lönevilkor, sammanslagning af Pastorat vore det enda som låte sig verkställas, samt att så mycket hellre underdånig hemställan härom måtte hos Kongl. Maj:t göras, som det emot en sådan sammanslagning anförda skäl, att ett för ringa antal Prester derigenom behöfdes, och att de nuvarande obefordrade Presterne skulle få färre lägenheter till befordran, enligt Friherrens tanka, förfölle, derigenom, att hvad således förlorades, i stället återvunnes genom det att de, som erhöillo befordran, finge på samma gång en god utkomst.

Hos Hedervärda Bonde-Ståndet hafva åter Motionairerne, under yttrad förundran

öfver den ringa uppmärksamhet Utskottet skall hafva lemnat åt deras framställning i ämnet, samt stödjande sig derjemte på Herr Friherre *Cederströms* reservation emot förra Betänkandet, yrkat, att afseende måtte fästas å förslaget om Pastoratens sammansläende, så att sådant måtte uti den underdåniga Skrifvelsen upptagas såsom ett bland medlen för regleringen af Tiondens utgörande på Gottland, samt sålunda den strid blifva häfven, hvaruti Motionairerne förmena Utskottets ifrågavarande Betänkande stå emot Utlåtandet N:o 159, som medgifver kyrkors sammansläende inom ett afstånd af trefjerdedels mil, enär på Gottland funnes 92 kyrkor, som underhållas af 1098 mantal, och, på sina ställen, belägna på ett afstånd af en fjerdedels till en half mil från hvarandra, och således, genom sammansläendet, ingen Församlingsbo skulle till kyrkan erhålla mer än högst obetydligt öfver en half mil.

I anledning af allt detta får Utskottet, som för ingen del känner sig träffadt af den gjorda förebråelsen för mindre uppmärksamhet vid detta ärendes förra behandling, tillkännagifva, det Utskottet icke funnit de gjorda anmärkningarne beledsagade af några nya skäl, som kunnat verka till ändring i de, uti dess förra Betänkande i

ämnet, framställda, af 2:ne respective Riks-Stånd redan gillade åsigter;

hvarföre Utskottet, under förblifvande dervid, vördsamt hemställer, att anmärkningarne må förfalla.

Åtskillige Ledamöters reservation bifogas.

Stockholm den 10 Januarii 1830.

Reservation:

Herr Friherre *Cederström, Jacob*, reserverade sig emot förevarande Utlåtande, och åberopade dervid sin reservation emot Utskottets förra i ämnet afgifna Betänkande. — Härmed förenade sig Friherre *Sprengtporten* och Grefve *v. Fersen*, samt Riksdags-Fullmäktige *Olof Carlsson* från Östergöthland, *Jan Jansson* från Wermeland, *Eric Svensson* från Bohus- och *Nils Månsson* från Malmöhus Län.

N:o 174.

Ankom till Exp.-Utsk. d. 14 Jan. 1830.

*Utlåtande, i anledning af väckta
frågor om förändringar i Be-
fordrings-lagarne.*

Till Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskottets handläggning har Höglofl. Ridderskapet och Adeln remitterat tvänne Motioner, nemligen:

N:o af Herr Grönhagen, Gustaf, som, efter gjord framställning derom, huruledes, uti ett väl organiseradt Samhälle, allt bör vara ställt på en säker och fast fot, så att ingens rätt förnärmas, inga relationer, recommendationer, börd eller rikedomar, utan endast förtjenst, skicklighet och ett dygdigt uppförande utgöra grunden för hvarje Embets- och Tjenstemans antagande och advancement, åberopar grannriket Danmark såsom exempel på ett land, hvarest, ehuru derstädes regerar en enväldig Konung, ingen enda utnämning eller befordran i Embets- eller Tjenstemanna-vägen skall ega rum annorlunda, än i förening med den alldrastörsta rättvisa. Motionairen visar

derefter de skadliga följder, som deraf förorsakas, att en Tjensteman, sedan han, i hopp om befordran till en förmonligare tjänst, använt sin hela tid uti den befattning han innehafver, likväl blifver förbigången af en yngre person utan förtjänst, som råkat ställa sig in hos någon hög gynnare; och hemställer slutligen, att Rikets Ständers ypperliga och från det största rättsbegrepp utgångna *Tjenste-betänkanden af den 20 och 21 October 1756*, hvilka syntes Motionairen vara alldeles förgättna, ehuru ännu ej undanröjde, utan tvärtom genom Kongl. Förordningen af den 23 Nov. s. å. till noga iakttagande anbefallde, måtte hos Kongl. Maj:t i underdånighet anmälas, med underdånig anhållan, det Kongl. Maj:t täcktes låta berörde Tjenste-betänkanden i alla befodringsmål blifva ordagrannt gällande och efterlevade; samt

2:o af Hr *Reuterswärd, P. A.*, hvilken anför, att, ehuru hvarje Medborgare, som anser sig befogad att öfver förment lidande anföra underdåniga besvär, syntes ega obestriddlig rättighet att deri undfå Nådig Resolution, innefattande skälen till bifall eller afslag, det ej sällan skall hända, att, å de besvär som i underdånighet anföras öfver upprättade förslag till sådana tjänster, hvilka af Kongl. Maj:t, enligt

28 §. RegeringsFormen, tillsättas, något afslag icke i Nåder utfärdas, utan yttrar sig Kongl. Maj:t dervid merendels uti Nådig Skrifvelse till det Embets-Verk, hvarunder tjensten hörer, att, som Kongl. Maj:t utnämnt eller förordnat N. N. till den lediga tjensten, de underdåniga besvärerna komma att förfalla. Motionairen föreslår, till följe häraf, att, enär dylika besvär någon gång kunna röra princip-frågor, och deras afgörande bestämma en Sökandes rättighet till befordran, den pluraliteten af förmän, efter deras åsigter vid förslagets upprättande, icke ansett honom ega, följande tillägg måtte af Rikets Höglofl. Ständer hos Kongl. Maj:t i underdånighet framställas såsom behöfligt i Författningarne rörande underdåniga besvärers anförande uti befordringsmål, nemligen: att *Besväranderne alltid, antingen genom Nådig Skrifvelse till vederbörande Embets-Verk och Autoritet, eller ock genom serskild Nådig Resolution, måtte blifva fullständigt underrättade om skälen, hvarpå det Nådiga afslaget vid tjenstens tillsättande sig grundar.* Härefter har Motionairen ådagalagt nödvändigheten deraf, att underdåniga besvär, så väl i befordrings-väg, som i andra oeconomiska frågor, med mera skyndsamhet än hittills någon gång skett, till pröfning upptagas och afgöras, emedan den vinnande parten

genom tidsutdräkten ofta förlorar ganska mycket, och tillika in extenso anført Kgl. Förordningen den 24 Jan. 1778, hvaruti Kongl. Maj:t, jemte andra Nådiga förmaningar, påminner sina Embets- och Tjenstemän, att de rättsökande äfven så väl äro lidande genom uppehåll och tidsutdrägt, som genom ett orättvist Utslag. Slutligen framställer Motionairen den önskan, att våra Befordrings-lagar i allmänhet, under detta Riksmöte, måtte blifva öfversedda och granskade samt rättade och mera bestämda, hvarigenom, bland annat, äfven den fördelen skulle vinnas, att Kongl. Maj:t mindre ofta besvärades med underdåniga klagomål öfver verkligt eller förment lidande och præjudice; uppräknande Motionairen, i anledning häraf, åtskilliga Författningar, som, i hans tanka, antingen borde förändras eller upphäfvas.

Detta allt har Utskottet i noggrannt öfvervägande tagit; och hvad vidkommer den af Herr *Grönhagen* väckta fråga om det så kallade Tjenste-betänkandets återupplifvande, så torde först böra i allmänhet anmärkas, att Utskottet, lika med Motionairen, inser rättvisan och behovet af en ordning, som vid alla befordringar kunde försäkra ett tillbörligt företräde åt *förtjenst*, och *skicklighet*, hvarigenom för en

hvar, som beträder tjenste-banan, tillfälle beredes att på egna bemödanden grunda sina förhoppningar om bergning och fortkomst. Men då Embetsmannens egenskaper alltid måste stå i förhållande till Statens lefvande fordringar på hans verksamhet, och dessa fordringar äro vidsträcktare eller inskräntare ej allenast vid olika tider, utan ock under olika styrelsesätt, kan Utskottet ej annat än finna det lika otjenligt att, med Motionairen, från autocratiska länder, der magten kan lätt blifva stöd åt häfd och routine, vilja, i detta hänseende, hemta efterdomen för ett constitutionelt Samhälle, till hvars väsende och företråde det deremot hufvudsakligen hör, att i vida högre grad både utveckla och göra gällande Civilisationens kraf på en allt fullkomligare, med natur och förhållanden enligare ärendenas gång och behandling, — som att ur våra egna häfder vilja upplifva en Befordringslag, hvilken, lika med den ifrågavarande, eger ett så nära samband med sin tids både Samhälls-skick och deraf alstrade oredor.

1756 års Tjenste-betänkande använder väl ordalagen *förtjenst* och *skicklighet*, såsom grund för befordrings-rätt; men då dessa uttryck der erhålla en negativ bemärkelse, så att *icke bevisad oskicklighet* gäller för skicklighet, samt *tjensteår* för förtjenst, och

denna tydning ej annat kan än leda till ett tour- och anciennetets-system, hvilket lem-
nar routinen samma anspråk på befordran,
som den utmärktaste Embetsmanna-duglig-
het — en jemnlighet, icke mindre ofören-
lig med menskliga anlagens skiljaktiga be-
skaffenhet och tjensternas olika fordringar,
än hinderlig för Embetsmanna-Corpsens med
Civilisationen fortgående utbildning — så
måste Utskottet anse andan af denna för-
fattning motverka det ändamål, som Rege-
rings-Formen åsyftar uti 28 §., der det ut-
tryckligen stadgas, att vid alla befordringar
afseende endast må fästas å *förtjenst* och
skicklighet. Och då för öfrigt flera af denna
Författnings speciela stadganden hänföra sig
till förhållanden, som langesedan upphört, och
icke eller låta förena sig med vår närvarande
constitutionela ordning, i hvilket afseende
Utskottet tror sig endast behöfva hänvisa
till Tjenste-Betänkandets 16 §., såsom inne-
fattande en efter nu gällande Regeringstorm
grundlags-stridig inskränkning af Konungens
Höga utnämnings-rätt, och denna inskränk-
ning tillika grundad på en Rikets Ständer
icke eller, nu mera, tillkommande rättighet
att upptaga och pröfva besvär öfver præju-
dice i befodringsmål,

så anser Utskottet sig, utan att in-
gå uti någon vidlyftigare utveck-

ling af denna fråga, hafva tillräckligt motiverat sin vördsamma hemställan, att förevarande Motion må af Rikets Höglofl. Ständer lemnas utan afseende.

Men ehuru Utskottet funnit merberörde Tjenste-Betänkandes återställande till kraft och verkan vara oförenligt med vår närvarande civilisation och samhälls-ordning, har det dock icke kunnat förbise behovet af en Författning, som med lika ordning och fullständighet omfattade alla till civila befodringsmål nödiga föreskrifter. Under denna synpunkt, och då tillika olägenheterna af de obestämda, under skiljda styrelsesätt utkomna Förordningar, som nu skola tjena till ledning vid sådana frågors behandling, äro allmänt kända och öfverklagade, anser sig Utskottet ega all anledning fästa Rikets Höglofl. Ständers uppmärksamhet på Herr *Reuterswårds* framställda önskan om dessa Förordningars genomseende och granskning. Ett sådant arbetes företagande, under innevarande Riksmöte, såsom Motionairen föreslår, skulle dock, i Utskottets tanka, desto mindre leda till ändamålet, som Styrelse-Verkens påbörjade nya organisation, hvarefter den civila Befodrings-lagens stadganden, till vinnande af fullt practisk användbarhet, böra lämpas, ännu ej hunnit

sin fullbordan; och då härtill kommer, att flera hithörande frågor, i anledning af detta sammanhang, redan blifvit i Serskilda Utskottets vid sistlidne Riksdag afgifna Betänkande till Konungen öfverlemnade;

så anser sig Utskottet höra vörd- samt tillstyrka, det Rikets Högl. Ständer må i underdånig Skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t ville, i sammanhang med Styrelse-Verkens organisation, låta utarbета en fullständig Författning, rörande civila befordringar och dermed omedelbar gemenskap egande frågor.

Beträffande vidare sistnämnde Motionairs anmärkning om det ej sällan brukliga sätt att låta de i befordringsmål hos Kongl. Maj:t anförda underdåniga besvär genom utnämningen förfalla, utan serskild Resolution, finner väl Utskottet, lika med Motionairen, att denna praxis, i sig sjelf betraktad, icke öfverensstämmer med de former, vår Lagskipning i andra besvärsmål iäkttager; men får dock härvid erinra, att en sådan behandling, som endast vunnit häfd vid befordringar, der Konungens utnämnings-rätt icke är begränsad inom de å förslaget uppförda, derigenom ej eller kan anses medföra någon menlig verkan till den klagan-

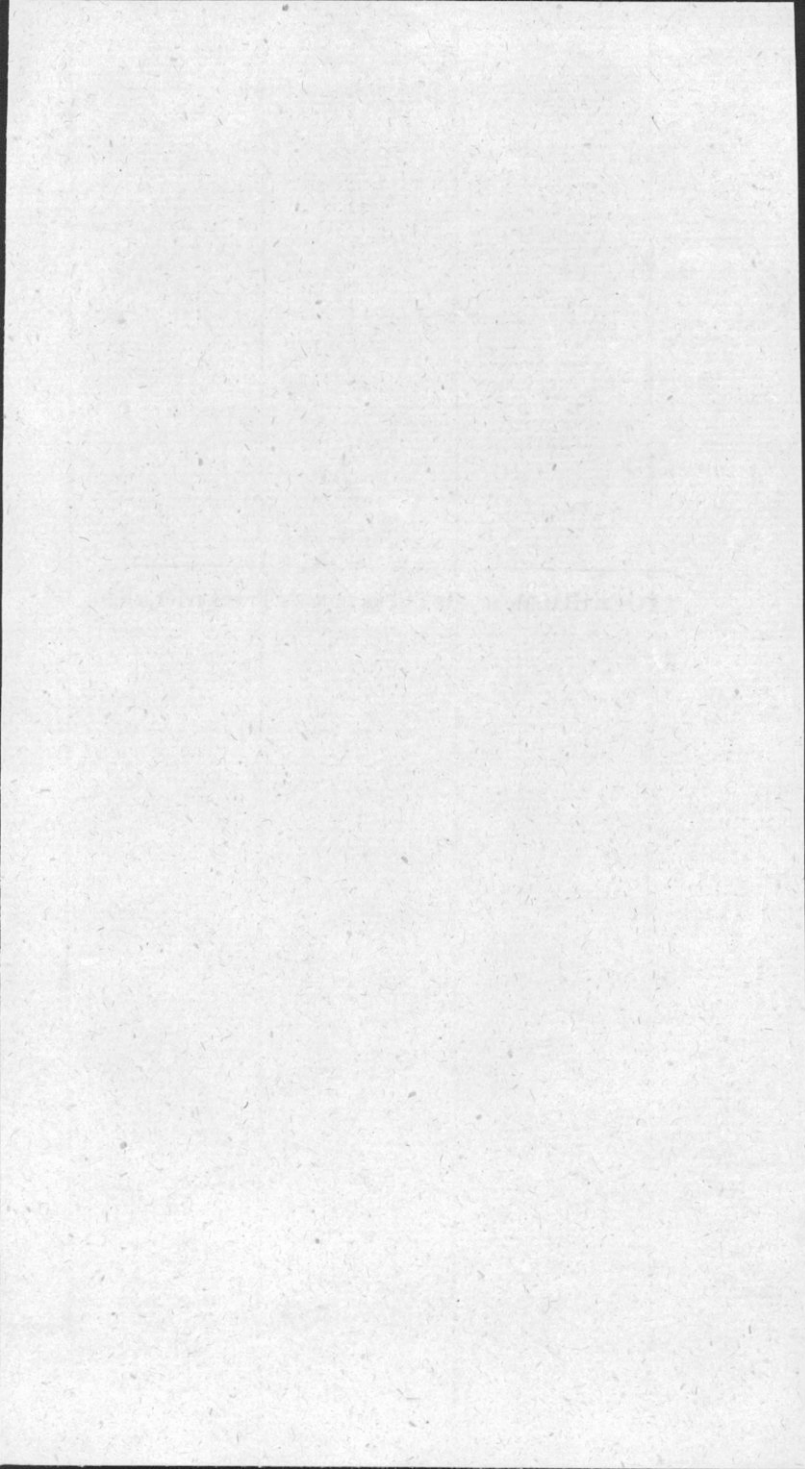
des uteslutande från tjensten. Hvad åter den omständighet angår, hvarå Motionairen synes fästa större vikt, eller att de äskade Resolutionerna skulle bidraga till principfrågors utredande i befordringsmål, vågar Utskottet så mycket mindre dela Motionairens förhoppning i detta afseende, som det tror sig härvid icke utan skäl böra befara den följd, att sådana för tillfället gifna förklaringar skulle, i Författningarnas närvarande obestämda skick, endast leda till ökad ovisshet; och kan därför Utskottet ej annat än anse sin ofvanföre tillstyrkta fullständigare åtgärd till dessa bristers afhjelpande äfven derigenom göra öfverflödigg den partielare, Motionairen här önskar tillvägabrinda.

Af sådan anledning får Utskottet värdsamt afstyrka det af Hr *Reutenswärd* uti Författningarne yrkade tillägget om serskildt Utslag å underdåniga besvär i befordringsmål.

Hvad slutligen vidkommer Motionairens yttrade önskan om skyndsammare föredragning och pröfning af sådana underdåniga besvär, som röra befordringsmål och andra

oeconomiska frågor, så torde denna önskan desto hellre kunna lemnas utan särskildt afseende, som de i 1809 års Kongl. Cancellie-Ordning redan gifna föreskrifter om ärendenas behandling äro, i Utskottets tanka, tillräckliga, då de vederbörligen handhafvas och efterlefväs.

Stockholm den 10 Januarii 1830.

STOCKHOLM, tryckt i ECKSTEINSKA Tryckeriet, 1830.

N:o 175

Ankom till Exp.-Utsk. den 20 Jan. 1830.

*Utlåtande, i anledning af en ny
Motion om Konst-bränneri-
redskaps flersaldiga sam-
mansättning.*

Höglofl. Ridderskapet och Adeln har, under den 21 nästlidne December, till detta Utskott remitterat ett Memorial, hvaruti Friherre *Wrangel, Henning*, framställt om möjligheten att med säkerhet bestämma mångfaldigheten af de sammansättningar, som vid Brännvins-brännings-apparater dels redan ega rum, dels framgent af industrien kunna uppfinnas. De för närvarande allmännast kända hufvud-delar, hvaraf Konst-brännerier utgöras, nemligen *Panna, Förpanna, Mäskvärmare, Rectificator* och *Kylare*, kunde icke blott förenas till sammansättningar af flerartad beskaffenhet, utan berörde delar kunde ock, hvar för sig, un-

Bih. till R. St. Prot. 1828—1830, 8 Saml. 2 B.

9:de Häftet.

dergå väsendtliga ändringar och förbättringar; af hvilket allt skulle följa, att de bestämmelser, förenade Utskotten i detta hänseende lagt till grund för beskattningen å Brännvins-tillverkningen, vore ofullständiga, likasom alla försök, i fall de gjordes att hämma Konstfliten, alltid blefve frugtlösa. Då, till följd af den erhållna Remissen, det nu åligger Utskottet att vördsamt yttrande öfver den gjorda framställningen afgifva, har, vid ämnets öfvervägande, det, å ena sidan, icke kunnat undfalla Utskottet, dels att Rikets Höglofl. Ständers beslut redan blifvit fattadt i fråga om så väl villkoren vid Brännvins-brännings-rättighetens utöfning, som grunderna för denna närings beskattning, dels att genom bevillningens läggande icke blott på redskapen, utan ock på productionen, der denna öfverstiger ett visst, i beskattnings-tariffen, afsedt minimi-belopp, de tillåtna Bränneri-inrättningarnas bestämda definierande blifver af mindre inflytande på taxationen, men ock, på den andra sidan, förekommit, huruledes en till största möjliga bestämdhet sig närmande beskrifning å tillåtna Bränneri-anstalter derigenom blifver i oeconomiskt hänseende af förökad vikt, att en säker gräns, till rättelse för både producenten och controllanten, må finnas uppdragen emellan de slags red-

skap, hvilka, enligt vidtaget beslut, äro till användande afsedda, och de annorlunda beskaffade inrättningar, för hvilkas begagnande villkoren skola bero på Kongl. Maj:ts, vid hvarje anmältd fall, Nådiga pröfning och förordnande.

Af sådan orsak, och enär Friherre *Wrangels* Memorial dertill lemnar anledning, har Utskottet trott sig böra vördsamt föreslå, det Rikets Höglofl. Ständer ville hos Kongl. Maj:t anmäla den underdåniga önskan;

att Hans Maj:t täcktes, efter kunnige mäns hörande, låta i den Författning, som kommer att utfärdas, intaga och uppräknat alla nu kända sammansättningar af Bränneri-redskap, på det derigenom måtte bestämdt uttryckas, hvilka annorlunda kvalificerade inrättningar böra, i fråga om villkoren för deras nyttjande, till Kongl. Maj:ts serskilda Nådiga pröfning anmälas.

Stockholm d. 16 Jan. 1830.

N:o 176.

Ankom till Exp.-Utsk. den 20 Jan. 1830.

Utlåtande, rörande väckt fråga
om undersökning, huruvi-
da Brännvin, tillverkad af
Potatoes och med Konst-
bränneri-redskap, vore, mer
än annat Brännvin, af skad-
lig egenskap.

Till Utskottets yttrande har Högst. Pre-
ste-Ståndet, medelst Protocolls-utdrag af
den 27 sistlidne November, remitterat Hr
Prosten *Forslinds* derom gjorda anmärk-
ning, att, ehuru Bevillnings-, Lag- och Oeco-
nomie-Utskottens slutliga Utlåtande redan
afgifvits uti frågan om Brännvins-bränning
och dermed gemenskap egande ämnen, nå-
got yttrande likväl icke finnes meddeladt,
i anledning af Hr Prostens, med fleras
väckta motion om undersökning, "huruvi-
da Brännvinets, serdeles i senare tider,
"tilltagande utmärkt dåliga kvalitet, hvar-
"igenom den i sig sjelf skadliga drycken
"blifver än mer skadlig och förstörande,
"vore att finna antingen uti rå-ämnet, hvar-
"af Brännvinet beredes, eller uti det in-

"vecklade constructions-sättet af de nyare
"Konst-apparaterne för tillverkningen, eller
"uti båda delarna;" yrkande alltså Hr Pro-
sten, att, då Brännvin, tillverkadt af pota-
toes och med pistoriska apparater, icke al-
lenast i handeln egde mindre värde än det
rena Sädes-brännvinet, utan ock skall vi-
sat sin förstörande verkan i en stigande
progression, detta förhållande måtte af Ri-
kets Ständer hos Kongl. Maj:t i underdå-
nighet anmälas, för att varda behörigen
utredt.

I anledning af ofvanberörde anmärk-
ning får Utskottet vördsamt förklara hvad
en dess, vid Högvördiga Ståndets öfver-
läggning närvarande Ledamot, Herr Pro-
sten *Åstrand* jemväl redan anført, att nu
ifrågavarande motion af den orsak blifvit,
uti det afgifna generela Betänkandet, obe-
svarad, att, vid genomgåendet af den stora
mängd, angående Brännvin, väckta motio-
ner, deribland den af Herr Prosten *Fors-
lind* nu förnyade icke eller lemnades utan
skyldig uppmärksamhet, utan fastmera sorg-
fälligt, i tillkallad Vetenskapsmans närva-
ro, pröfvades, Utskottet likväl till utlåtan-
de upptog endast sådana frågor, som till
åtgärd ansågos böra leda. Och som, vid
nu, till följd af den serskilda remissen,
företagen förnyad pröfning af merberörde

motion, Utskottet dels ansett, lika med hvad Herr Presidenten *Poppius* inom Högst. Preste-Ståndet yttrat, tillvägabringandet af den yrkade undersökningen, om den funnes nödig, tillhöra Regeringens omsorg, utan någon Rikets Ständers mellankomst eller från dem anmäld underdånig önskan om en slik åtgärd, dels ock blifvit ytterligare styrkt i dess förra öfvertygelse, att, på sätt Herr Öfver-Directeuren *Schwarts's* här vördsamt bifogade skriftliga yttrande närmare utreder, den framställda farhågan om Brännvinnets större skadlighet genom dess tillredning af potatoes och med pistoriska apparater saknar all grund; alltså och enär för öfrigt, i afseende på Brännvin, hvilken artikel, lika med andra förtäringens-ämnen, kan, medelst främmande tillblandning, bibringas annan egenskap, än varan i och för sig sjelf innehåller, något serskildt stadgande icke erfordras, får Utskottet vördsamt hemställa,

om icke Rikets Högst. Ständer må finna den af Motionairen föreslagna underdåniga anmälan i ämnet hos Kongl. Maj:t öfverflödig, och Motionen således förfalla.

Stockholm d. 16 Jan. 1830.

Ödmjuk Promemoria.

Det är väl icke utan exempel att på krogar försålts Brännvin, som, genom tillsatts af för helsan mer eller mindre skadliga ämnen, blifvit till smaken förbättradt, äfven för att dölja en ringare grad af verklig spiritus-styrka; men sådana tilltag hafva ock alltid, vid minsta anledning, blifvit af vederbörande Police med stränghet behandlade. Långt ifrån att hafva försämrats och vara mera förorenadt än förr, har likväl det råa Brännvinet, sedan fullkomligare Bränneri-redskap i allmänhet blifvit införda, och man börjat att till Brännvins-bränning använda potatoes, år från år förbättrats till dess renhet. Genom användande af Mäskvärmare och Rectifications-anstalter, vinnes icke blott i tillverknings-tid, utan ock i Brännvinets renhet, emedan större delen af den sädes- eller så kallade finkel-olja, som är grunden till fuselsmak, och hvilken i betydlig mon ökar Brännvinets skadliga verkan och behovet att supa för dem, som vant sig dervid, under bränningen afskiljes. Äfven potatoes, i synnerhet när den brännes tillhopa endast med mältadt korn, gifver ett mycket renare Brännvin, än det vanliga Sädes-brännvinet, och kan lätt till finare Likörer användas, hvilket icke utan en vidlyftigare omrening låter sig göra med

Sädes-brännvinet. Att man någon gång funnit Potatoes-brännvinet oklart och disponeradt att, såsom det kallas, ligga af sig, är en tillfällighet, som härrör af illa verkställd klarning, genom en för låg pannhatt; men hvilket likväl icke försports hafva några för helsan menliga följder. Hvad beträffar koppar-erg, så är den del af Brännvins-redskapen, hvarifrån sådan skulle kunna medfölja, nemligen Kylaren, icke nu, mera än fordom, underkastad ergning. Det är endast uti smärre redskap, hvilka icke gå oafbrutet, som erg får tid att sätta sig, och dess bildning befordras i synnerhet af syra i mäsken, genom dess tillredning i smått och utan erforderlig noggrannhet. Ju större den scala är, hvari tillverkningen bedrifves, desto säkrare är man att erhålla Brännvinet rent och godt, likasom till billigare pris.

Stockholm d. 11 Jan. 1830.

G. M. SCHWARTZ.

STOCKHOLM, tryckt i Ecksteinska Tryckeriet, 1830.

N:o 177.

Ankom till Exped. Utskottet den 5 Februari 1830.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om en underdånig Skrifvelse till Kongl. Maj:t, med anhållan om vidtagande af oekonomiska Författningar, till välmågans återförande och Landets förkofran.

Höglof. Ridderskapet och Adeln har till detta Utskott remitterat ett Memorial af Herr Ribbing, Arvid, lydande som följer: "Kongl. Maj:t har i Näder föreslagit Ständerne att skuldsätta det allmänna, för att befria enskilde från deras gäld, eller, som det i Konungens Nådiga Proposition uttryckes, använda Statens credit för att successive befria Landtegendomarne för in-tecknade skulder. Redan vid Riksdagens början meddelade Kongl. Maj:t Rikets Ständer ett förslag till skuldsättning, men ändamålet var då Försvarsverkets iståndsättande. Inom Riks-Stånden har äfven ett project, angående Räntecoupons, blifvit väckt, som haft den

Bit. till Riks-St. Prot. 1828-1830, 2 Saml. 1 Afd. 1

2:dra Bit. 20:de H:t.

likhet med Kongl. Maj:ts Nådiga Propositioner i allmänhet, att samtidigt inom alla fyra Riks-Stånden väckas och med denna i synnerhet, att summan, som skulle upplånas, var obestämd. Inom sjelfva det Utskott, som under denna Riksdag varit sysselsatt med att bringa stadga och ordning i myntväsendet, hafva väl äfven upp- och utlåningsförslag framställts, men dessa hafva varit till visst belopp inskränkta. Då Kongungen, i dess Nådiga Proposition om Statsverkets tillstånd och behof, framställde för Rikets Ständer, att det vore billigt och rättvist att på kommande släkten fördela de kostnader, som fordrades för iståndsättande af Rikets Försvarsverk, och att derföre, med Rikets skuldsättande, utgifva Statsobligationer, sökte Rikets Ständer på allt sätt att afböja detta förslag: sjelfve de skattdragande, till hvilkas båtnad detsamma skulle lända, ville icke sig deraf begagna, utan med eget iklädande af alla de utskylder, som ansetts erforderliga, för att fylla de behof, Kongl. Maj:t i Nåder framställt, hafva de med handling ådagalagt, att de åt sina efterkommande ville lemna fäderneslandet, såsom ett oin-tecknad arf. Då Statslåne-obligationsförslagen, under namn af räntebärande coupons, för några veckor sedan, här å nyo framträdde, ansåg man det visserligen icke af så mycken betydelse, så olycksbådande, som

man understundom benämnde det förra; man satte endast i fråga, huruvida det, såsom sent väckt och verkande tidsutdrägt, borde till vederbörligt Utskott remitteras eller icke. Antingen af öfvertygelse om åtgärdernes gagnelighet, eller, till förekommande af äfventyrligare förslag, har man, inom Banco-Utskottet, uppställt 2:ne project till vissa begränsade Låne-anstalter: det ena, i uppgifvet ändamål, att gagna handeln och näringarne hade enahanda öde, som det i Konungens Nådiga Proposition om Statsverket omnämnda, att icke vilja begagnas af dem, för hvilkas bästa det sades vara tillkommet; det afslogs för några dagar sedan helt och hållet inom Vällofl. Borgare-Ståndet. Det andra, om upplåning utrikes af 2:ne millioner R:dr, har ännu icke hunnit längre, än att, inom Banco-Utskottet, med 2:ne rösters pluralitet hafva blifvit bifallet, dagarne förr än Konungens nu senast afgifna Nådiga Proposition i lika ämne ankom, hvilket mången trodde skulle föranleda den Nådiga Propositionens uteblifvande. Jag tror således icke, att anledning till förevarande Nådiga Proposition af Rikets Ständer varit gifven, ej eller att Riksdagens förlängande, genom förevarande frågas återupptagande, så egentligen kan Rikets Ständer tillräknas. Dessa ämnens invecklade natur och det motstånd Stats-låneförslagen rönt, hvarje gång

de blifvit förnyade, förklara både orsakerna till Riksdagens längd, och hvarföre vi i denna punkt stå på samma ställe, som vid Riksdagens början. Emedlertid är nu frågan; huruvida det å nyo framställda Låneförslaget kan mera gillas under skydd af det dermed nu uppgifna ändamål, att hjälpa gäldskyldige Inteckningsgifvare, än under något af förut framställda syften. Den *grundsatts*, som Kongl. Maj:t yttrar, att man ofta hör framställas, den neml., att Staten bör så litet som möjligt inblandas i enskilda förhållanden, saknar visserligen icke sina goda skäl, och det torde förtjena undersökas, huruvida ett undantag för dess tillämpning vid denna fråga bör ega rum. Det kan icke hafva undfallit Ridderskapet och Adeln, att Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition icke innehåller något bestämdt förslag, utan endast den angifna åsyftning, att *hjelpa gäldskyldige jordbrukare, genom användande af Statens credit, och att saken är mycket enkel i sig sjelf, då Staten genom sammansett ränta förr skulle hinna afbördas sin skuld, än den enskilde.* Då egenskapen af den Nådiga Propositionen således egentligen är att öppna ett fritt fält för alla de upp- och utlåningsförslag, som kunna framställas, och Rikets Ständer äro i saknad af bestämd vägledning för det Nådiga förslagets bedömande, enär hufvudfrågorna, om Lånets

storlek, hvarest det skulle upptagas, inom eller utom landet, vilkoren, som kunde ansetts vara att påräkna för ränta och återbetalning m. m., äro alldeles ovidrörde; så lärrer den vidlyftighet, som tvekan om den bestämda meningen alltid medförer, billigtvis icke kunna mig tillräknas. Då medel skola upplånas, måste de upptagas, antingen inom eller utom Riket. Upptoges Lånet utrikes, så blefve, utom det politiska beroende, hvaruti Riket såsom gäldenär möjligen skulle kunna komma att stå, den gifna årliga förlusten, räntans utgående ur landet; hvilket skulle verka lika med undervigt i handeln, till fattigdom och ett ofördelaktigt inflytande på kursförhållandena. Om realisation ännu icke vore gjord, skulle Låne-Contoiret möjligen komma att utbetala den årliga räntan af capitalet, under sämre kursförhållanden än de, hvarunder det upplånades, hvartill sjelfva Låneförslaget, genom räntemedlens utgående ur landet, bidroge. De gäldskyldige inom Riket gjorde sina inbetalningar i de gångbara sedlarne, utan afseende på kurs, men Låne-Contoiret finge erlægga sina, efter hvad denna gick och gällde, och skillnaden blefve Statens förlust, hvilket allt torde framställa sig lika enkelt, om icke enklare än uppställningen, angående den vinst, som Staten genom sammansatt ränta skulle göra.

Fåfångt skall man söka att locka till sig capitalen med annat än varor. Ju mera och ju längre utländska lån begagnas, ju större ränta drages ur landet. Upptoges lån inom landet, skulle det verka ofördelaktigt, dels derigenom, att räntan stegrades, i första rummet, å de lån, som Staten för sina behof genom Riksgälds-Contoiret upptog, och sedan för de enskilde Lånbehöfvande, från hvilka dessutom skulle dragas de capital, hvarmed de nu bispringas af enskilde Långifvare, men hvilka säkerligen hellre lånade Staten, såsom varande en så säker gäldenär, att dess blotta skuldförbindelser gå såsom mynt i handel och vandel. Dessa verkningar skulle ofelbart inställa sig, så vida inrikes Lån till något betydligare belopp upptogos, såsom väl ock blefve händelsen, då de skulle användas för ett så vidt utseende ändamål. Men antagom, att upplåningen ginge för sig, så skulle naturligtvis Låne-Contoiret derföre först utgifva sina obligationer med forskrifven ränta och dernäst utlåna det upplånta: att rörelse-capitalet derigenom fördubblades, är klart, enär vi hafva erfarenhetens, af Stats- och Banco-Utskotten vid denna Riksdag vitsordade intyg, om hvad som ock lätt begripes, att dessa obligationer gå lika väl, som andra penningar i allmänna rörelsen, och det vore väl underligt, om man icke

skulle hellre begagna ett frugtbart än ofrugtbart rörelsemedel. Uttränga Låne-Obligationerna det allmänna sedelmyntet, så skall detta, såsom öfverflödigt i rörelsen, ingå i Banken och uttömma silfret, hvilket göres troligt, ej allenast deraf, att $\frac{2}{3}$:delar af den beräknade sedelstocken sakna fond, utan äfven deraf, att varubelåningen, efter de grunder, som redan äro stadgade och som än vidare synas blifva gällande, kan till obegränsadt belopp öka sedelstocken. Dessa Låne-Obligationer kunna på detta sätt tillintetgöra beståndet af den realisation, som Rikets Ständer under denna Riksdag, efter mödosamt arbete, sökt tillvägabrunga.

Af det föregående torde således vara ådagalagdt, att vådan för Staten att inblandas i enskilda förhållanden icke är ringare i närvarande fall än i andra, serdeles som någon råga på finansielt oberoende destomindre kan anses vara upphunnen, som vi icke förmått taga första steget till sjelfva oberoendets vinnande, genom att till slut hafva ordnat vårt myntväsende. Det återstår att utreda, huruvida de tvingande omständigheter äro för handen, som i den Nådiga Propositionen omförmälas, såsom föranledande till Rikets skuldsättning. Att de gäldskyldige, såsom vanligt, behöfva hjälp, är otyfvelaktigt, men det är derföre icke sagdt,

att de behöfva lån emot inteckning. Tvärtom synes ofta, vid tillfällen af fastigheters försäljning ganska ofta, att tillgångarne på lån varit till den grad öfverflödiga, att inteckningsbeloppet öfverstigit försäljningsvärdet, hvilket senare i allmänhet torde böra anses tillräckligen högt emot den afkastning, som fastigheterna inom vårt land lemna. Det är då i Räntans nedsättning på de nya lånen och verkningarne deraf på de gamla, som förslagets gagnelighet skall sökas. Jag har redan i afseende på inrikes lån anmärkt, att räntan skulle stegras, om lånebrist emellan enskilde uppkomme, i fall Staten concurrerade såsom lånsökande inom landet. I fall meningen vore, att utrikes lån skulle togas, så torde man kunna stanna vid den förmodan, att Statscrediten icke kunde komma att begagnas till högre belopp än 4 millioner, men manne dessas utgifvande i allmänna rörelsen, emot en lägre ränta, skulle kunna verka till nedsättning i räntan å massan af all intecknad gäld inom landet, som vanligen antages till 60 å 70 millioner. Hvad verkan har i detta afseende de 6 millioner fastighetslån emot 4 procent åstadkommit? Har nedsättning i räntan till 3 procent å de 8 millioner Discontlån, som sedan sista Riksdag skedde, verkat till nedsättning å lån, man och man emellan; har det tvärt-

om icke blifvit svårare än lörr, att få Discontlån. Skulle icke de 4 millioner fastighetslån för en lägre ränta lika hastigt uttågas, som de 8 millioner Discontlån utgått. Huru långt skulle de förra då räcka? Sedan kanske mången, i hopp att af dessa lån blifva delaktig, dels med kostnad sökt att få sin ograverade jord intecknad, dels uppsagt de lån han innehar, för att få utbyta dem emot dessa måhända 1 procent fördelaktigare, så skulle han troligen mötas med underrättelse, det redan så många lånesökande sig anmält, att någon vidare tillgång icke finnes; och då vore den på sin fasta egendom gäldskyldige jordegaren icke hulpen, hvarken med att andra jordegare, som haft ograverad jord, ökat de gäldskyldiges antal, eller dermed, att han uppsagt sina lån hos Capitalister, som uti de utgifna Stats-Obligationerna fått en anledning mera, att icke vidare utlåna, utan skrinlägga och speculera med penningar, hvilka, förvandlade i det nya Obligationsmyntet, gåfvo ränta, der de lågo och voro tillhands, att såsom penningar användas för all slags rörelse; äfven den, som kunde uppstå genom olika sedelmynt och agio. Denna alldeles ofructbara rörelse, räntegifvande för den större capitalisten, på de mindre bemedlades bekostnad, skulle dra:

Bit. till Rika-St. Prot. 1828 — 1830, 3 Saml.

2:dra B:t. 20:de H:t.

ga capitalen från landets verkliga nödiga-
gar. Ja, i sanning, jag fruktar, att, om sjelf-
na egarne till den intecknade jorden kom-
mo i tillfälle att afgöra detta låneförslag,
skulle det röna samma öde, som det till
handelns befrämjande framställda vederfors
inom Borgare-Ståndet. Det vore ock besyn-
nerligt, om, genom användande af några mil-
lioner R:dr i låneväg, det skulle lyckas att
nedsätta räntan under hvad som den är i
sjelfva det på penningar och capital rika
Frankrike, för lån, som endast å den gäld-
skyldiges sida äro uppsägbara.

Jag kommer nu till ett ämne, hvilket
man, under en mångårig vanvård, till den
grad inom oss vant sig förbise, att jag verk-
ligen, för ovanligheten af dess upptagande i
sin helhet, genast befarar, att man skall möta
mig med invändningen, att detsamma icke
hörer till saken, så mycket mera, som det
i Konungens egen Nådiga Proposition he-
ter: "att det vore *öfverflödigt* att vid detta
"tillfälle utveckla alla orsakerna dertill, att
"Svenska åkerbrukets framsteg under de sist
"förflutna 20 åren icke i samma mon verkat
"till producenternes ökade välstånd"; men
då icke allenast vid detta tillfälle, utan nä-
stan vid alla under hela den 13 månaders
långa och nu ytterligare sig förlängande
Riksdagen, denna magtpåliggande utveckling

af orsakerna till det förfall, hvaruti landets gamla modernäriugar, åkerbruk och boskaps-skötsel, sig befinna, blifvit både af Styrelsen och Rikets Ständers Utskott förbigången; då likväl från undersökningen härom det enda sanna hjälpmedlet är att härleda; då tiden i alla fall skall upptagas med låneprojecter, som antingen, efter min öfvertygelse, endast skola förvärra det onda, eller förhåla tiden för det rätta botemedlets inträdande; så må det ursäktas mig, om jag gör någon afvexling med ämne i min framställning, hvilket dock har till föremål detsamma, som Konungens Nådiga Proposition: upphjelpande af jordbruket, hvilket Kongl. Maj:t ansett vara uti en bekymmersam ställning. Den Kongl. Propositionen har blifvit åtföljd endast af det Stats-Rådets Protocoll, som vid justeringen blifvit fördrt; måhända vitsordar Protocollet, som blifvit fördrt under öfverläggningarne om sjelfva saken, en Stats-Rådets öfvertygelse, att det vore uti de oekonomiska och icke uti de finansiella Författningarne, som hjälpemedlet för näringarne nu tills vidare skulle sökas; emedlertid torde Konungens Nådiga Proposition komma att remitteras till det Utskott, hvilket under denna Riksdag så oafslåtligen sysselsatts med Finance- och Låneförslag; men då all ensidighet är farlig, äfven vid Rikets Ständers Utskotts kraftansträngning, vågar jag hoppas,

att Högloflige Oeconomie-Utskottet icke längre skall underlåta att, medan Stats-Utskottet i finansielt hänseende handlägger den Kongl. Propositionen, begagna tiden att taga landets allmänna oeconomiska ställning i ett närmare betraktande och efter grundlagens bokstaf, "i anledning af i Stånden väckta" frågor, anmärka brister i de allmänna hushållnings-anstalterne och förändringar deruti föreslå." Jag vet, att Oeconomie-Utskottet, efter den rådande meningen inom Utskottet, sökt till att genom lån främja landets bästa, då det t. ex., med ett obegränsadt tillstyrkande att använda Bankens medel till spannmåls belåning, kanske trädt Banco - Utskottets rättigheter nog nära; jag vet, att Oeconomie-Utskottet, som, i samråd med Bevillnings-Utskottet, något vändt på bränneri-inrättningarne, så att älven de smärre må åtkomma den näring, som dervid är att vinna; att vidare Oeconomie-Utskottets function, att föreslå hvad som kunde leda till näringarnes uppkomst, i så måtto blifvit fullgjord af Bevillnings-Utskottet, som Tullen, t. ex. å salt blifvit höjd, förmodligen för att befrämja saltkokningen vid de inom landet befintlige saltkällor, emedan jag icke kan antaga, att ändamålet varit hvad som vunnits, att öka Bevillningen, hvilket strider emot hvad Kongl. Maj:t, i Dess Nådiga Proposition om Stats-Verket, önskat, under

det att detta samma Utskott ansett ladugårdsskötseln så litet förtjent af uppmuntran, att t. ex. Tullen å smör blifvit förminskad, så att införseln deraf, som redan genom en, efter Tractaten med Ryssland, till hälften nedsatt Tull, var gynnad, ytterligare är uppmuntrad. Men om detta förfarande, att gynna införsel af alla slags victualievaror och öfverflödsvaror, hvilket torde vara hvad som anses för en lycklig *utveckling af ett friare handelssystem*, med ett ord, att på allt sätt vidtaga hvad som för ögonblicket skaffar penningar, så att blotta Tullen å det förtullade uppgår till millioner; om detta, tillika med en flerårig lycklig jernförsäljning, säkrare än något annat, förklarar huru det är möjligt, hvad Kongl. Maj:t förklarar sig hafva funnit, att financerne blomstra, under det jordbruket är i en bekymmersam ställning, så bör ock deraf slutas, att dessa financer snart halva blomstrat ut, emedan dess blommor för sina rötter sakna *näringar*, och således än mindre kunna gifva någon frugt eller kärna, hvaraf man kunde hoppas de för oss framställde florerande sammansättningar af Finance-systemer, hvilka troligen ännu icke på länge och minst under dessa förhållanden skola trifvas i vårt land, hvarest allt måste hafva slagit djupa rötter i den Svenska jorden, för att icke förtorka under den långa sommarenden, eller förgås af köld under vintern. Under

sådana åsigter är det, som jag vågar till Oeconomie-Utskottets förberedande handläggning framställa några betraktelser och frågor: att enskild förmögenhet och den deraf beroende allmänna välmågan är i aftagande, bevisas af den tilltagande allmännare skuldsättningen och oförmågan att fullgöra åliggande inbetalningar. Factiska bevis härpå äro under denna Riksdag nog ofta anförda. Att detta synnerligen är förhållandet på landsbygden, vitsordas af, bland annat, den allmännare klagan öfver Skiftes-Författningarne, och att jorden icke förmår bära kostnaderne, ens för dess skiftande. Med det arf, som icke lönar skiftet, måtte det nu således stå slätt till, och männe någon, med hopp om säkerhet, derå skulle kunna lemna lån? Af de få betydligare fastighetsinnehafvarne i landet, äro de fleste, i anseende till ett redan öfver höfvan drifvet Lånesystem, att förlikna vid Inspectorer, hvilka skola i behörig tid indrifva landets frugt åt deras husbönder, de allmänna Cassorna och Låneanstalterna. Dessa Inspectorer stå dock under en strängare, ej sällan tillämpad Tjenstehjonsstadga, i händelse de försumma detta sitt åliggande; jag menar Bysättnings- och Concurs-Lagarne. För ringare jordbrukare tyckes skuldsättning blifva ännu mera oläglig, i anseende till deras mindre vana att bedrifva upplånings-

rörelsen. Måne det då är Lån, som jordbrukaren i allmänhet behöfver; hafva de icke skuld nog? Och är det icke egentligen penningar till lånens och räntors betalande, som erfordras? Finnes det icke någon annan utväg för jordbruket att erhålla dessa penningar, utan genom ytterligare skuldsättning? Måne de 3 å 4 millioner, efter blotta Tullvärdet, hvilka årligen utgå för Landtmannavaror, att icke omnämna de genom Fabrikerne förädlade producter deraf, icke kunde komma landets egne jordbrukare till godo, och på hvad sätt, — eller skall man antaga, att Svenska jordbruket är oförmöget att åstadkomma detta varubehof? Skulle icke från andra näringar, som lemna öfverflöd, kunna ledas någon tillgång för production af victualievaror? När blotta införseln af brännvin här i Stockholm, för i år, redan varit 2,783,573 kannor, (utom hvad som inkommit, utan att man fått uppgift derå, och i sprit) huru många millioner kannor öfver hela Riket kan man då antaga vara tillverkade, och kunde icke fjerdedelen, eller åttondedelen deraf, anses såsom tillräcklig för behofvet i ett land, der man förr nästan undvarit denna artikel? Blefve då icke öfverskottet, äfven efter den lågaste förvandlingsgrund, fullt motsvarande behofvet af de landtmannavaror, som införskrifvas? (Upplysningsvis får jag nämna, att med förvandlingsgrund me-

nar jag: att om till ex. en tunna potates
 antages gifva, använd till brännvin, 5 kannor
 å 24 sk., = 2: 24 och drank 24 sk., tillsam-
 mans 3 R:dr, kunde samma tunna, utfor-
 drad till får, anses gifva fin ull 2 skålpund
 å 1 R:dr 24 sk. — (3 R:dr). Männe icke ge-
 nom ett sparsammare bruk af brännvin, som
 blefve nödvändigt, när tillgången blefve min-
 dre, mycken mensklig själs- och kropps-
 kraft, som nu går förlorad, äfven komme
 näringarne till godo? (Kongl. Maj:ts egen
 Nådiga framställning om dessa ämnen, i dess
 Nådiga Proposition om Statsverkets tillstånd
 och behof, synes härvid icke böra lemnas
 utan underdånigt afseende, ehuru all utveck-
 ling deraf i ord eller handling från Styrel-
 sens sida hitintills uteblifvit.) Kunna icke
 föredömen från andra Länder, hvilka med
 vårt äro i lika läge, tjena till ledning vid
 dessa frågars bedömande, t. ex. Finland, som
 exporterar Victualier och har en inskränkt
 brännvinsbränning, och hvarest brännvinet äf-
 ven lär vara så fördyradt, att en för det
 gamla moderlandet löga hedrande insmyg-
 ning af denna vara skall gifva vinst? Då
 det är Sverige förbudet att till Finland in-
 föra ölverflödsvaran brännvin, men Finland
 tillåtet att hit införa flere för vårt dagliga
 uppehälle nödige landtmannavaror, vore det
 icke lyckligt, om förhållandet vore tvärtom?
 Huru

huru skall ett sådant omvändande åstadkommas? Hvilka medel anser Utskottet tjenligast, att på en gång eller successive användas, att uppmuntra production af behöflige landtmannavaror och minska brännvinsfabrication och consumption? Är Utskottets, i förening med Bevillnings-Utskottet föreslagna inskränkning af de större brännerierne, som naturligtvis skall befordra de mindres uppkomst, beräknad att borttaga frestelserne och anledningarne till en mera allmänt utredd smak för och consumption af denna vara för framtiden, och på hvilka grunder? Är den beräknad på ett brännvinsbränningens verkställande på ett mera hushållsamt sätt? Om de 3,143,486 R:dr, (efter blotta Tullvärdet och utom hvad som utan Tull inkommit) hvilka årligen (år 1826) gått till Utländningen för blott oförädlade landtmannavaror, till större eller mindre del, kunde komma landets jordbrukare till godo, blefvo de dermed icke bättre hulpne, än med lån å större eller mindre summor? Jernexporten gifver nu Riket ansenlig inkomst, men om snart den tid åter inträder, då jernets afsättning afstannar, då med detsamma de i Konungens Nådiga Proposition omtalade blomstrande Financerne lära upphöra, så väl som detta slags prof på en omsorgsfull Sty-

Bih. till Riks-St. Prot. 1828-1830, 8 Saml. i Afd. 3.

2:dra B:t. 10:de H:t.

relse, hvarmed skola då nödvändighetsvarorne för lifvets uppehälle förskaffas, om nu icke i tid sörjes för deras production inom landet? Hvarmed skall då värdet af det sedelmynt, som i allmänna rörelsen, till mer än dubbelt belopp emot silfver, utelöper, och nu motsvaras af försäljbara varor, upprätthållas? Är det icke nödvändigt så väl för Staten, som för den enskilde, att afväga inkomster och utgifter? Kan icke ett likartadt öde träffa Staten, i afseende på lån, som utrikes göras, då betalningsförmåga brister, som den enskilde, hvilken ej förmår betala hvad han af andra lånat? Och om än Riket kunde med våld sätta sig emot att betala hvad det vore skyldigt, vore sådant förenligt med Rikets heder? Hafva vi förr, utan serdeles tillgångar, fått lån, derföre att utländningen trott på vår vilja att betala, huru skulle det gå, sedan vi sjelfva motsagt denna bättre öfvertygelse om vår ärlighet? Dessa frågors behjertande är af vigt för den, som önskar sitt fäderneslands välgång. Oeconomie-Utskottet bör icke anse sig förhindradt från deras grundrigtiga besvarande, deraf, att redan väckta frågor, hvilka dock icke kunna anses annorlunda, än som detalier af ett helt, redan kunna hafva blifvit afgjorde på ett sätt, som icke med Utskottets åsigt, vid betraktandet af landets hushållning på det hela, instämmer. Vi kunna

na icke för oss dölja, att olika åsikter och interessen inom representationen störa sambandet ofta emellan §§. inom ett enda Betänkande. Huru mycket mera skall detta icke inträffa emellan sjelfva Betänkandena, hvilka dock icke äro att anse annorlunda, än som tillämnade §§. inom den större Författningens område. Rikets Ständer insågo ock nödvändigheten af att i en enda hand lägga correctivet emot allt det osammanhang, som, till följd af en ofullkomlig hopfogning af skiljda interessen och åsikter inom folkförsamlingen, skulle kunna uppkomma, då de i 89 §. Regerings-Formen åt Konungen uppdrogo, att enväldigt besluta om Rikets allmänna hushållning. Men rättigheter förutsätta ock skyldigheter, och lika helig som Rikets Ständers pligt är och måste vara, att tillse det ingenting brister i hvad, som, å deras sida, för Statens Styrelse, bör beviljas, lika helig är Konungens, att så sörja för den allmänna hushållningen, att utvägar icke må saknas för dessa utgifters bestridande, och sådant fruktar jag ingalunda i längden sker genom lånetillgångars beredande. Måhända att en Styrelse, vid strängt iakttagande af grundsattser, ej undgår tadel, att något små-intresse oroas och bullrar. De allmänna Hushållsförfattningarne få icke vara nät att fånga opinioner; folket måste styras så, att det erfar, att det slutligen leder till ett godt mål så

i oeconomiskt som moraliskt afseende; och de fjell, hvarmed missnöjet skulle vilja skymma vår syn, bortfalla af sig sjelfva, ju närmare vi nalkas ett mål, som på klokhets och sanning blifvit ärligt beräknadt. Ja, skulle vi se det rätta och icke våga att närma oss derintill, då vore vårt tillstånd i sanning redan betänkligt; dock det hjälper icke, stegen måste tagas framåt, eljest gå de af sig sjelfve tillbaka. Hvad annorstädes, till en med sedernas förbättring förenad hushållning, kunnat vidtagas, det måste väl ock här kunna ega rum. Vi få icke i något stå efter våra grannar, så att rum i ett enda afseende lemnas till ofördelaktig jemförelse. Och framför allt måste det vara vår pligt, att icke tillåta något insöfvande af smickrets röst, hvars vishet är ögonblickets beräkningar, och hvars frugt på sin höjd består i blommor för dagen.

Nu öfvertygad, att, ehvad yttranden om den allmänna hushållningen än kunna komma att afgifvas, Konungens magt deraf är oförändrad, tror jag dock, att en faderlig Styrelse, som måhända med alltför mycken grannlagenhet, i vissa fall utöfvar denna magt, icke är likgiltig för folkets hyllning deråt. Serdeles om det vid denna Riksdag icke alltid skulle hafva varit folkets röst, som vid besluten gjorts gällande, så att följder-

ne af dessa beslut så alldeles med rätta kunde detsamma tillräknas. Jag vill derföre ytterligare värdsamt yrka, att Oeconomie-Utskottet slutligen föreslår Rikets Ständer, att, med underdånig framställning af grundsattser i den allmänna hushållningen, hvilka de, föranledde af Konungens egen Nådiga Proposition, Oeconomie-Utskottets egne anmärkningar, eller enskilda motioner, pröfvat och antagit, tillkännagifva deras underdåniga önskan; att Kongl. Maj:t ville, med afseende å landtmannens och näringarnes betryckta ställning, vidtaga de oekonomiska Författningar till välmågans återförande och landets förköfran, som Kongl. Maj:t i Sin vishet finner grundade på erfarenhet och sanna Hushållslagar, hvaröfver Rikets Ständer, för olika tidskiften och förhållanden, icke alltid förmå fälla ett riktigt omdöme, dels i anseende till deras mera sällsamt inträffande möten, dels i anseende till den, i jemförelse med Styrelsen, lägre ståndpunkt inom samhället, hvarå Representanten sig befinner, då han bjuder till att sluta till framtida följder af vidtagna eller vidtagande allmänna Hushållsförfattningar."

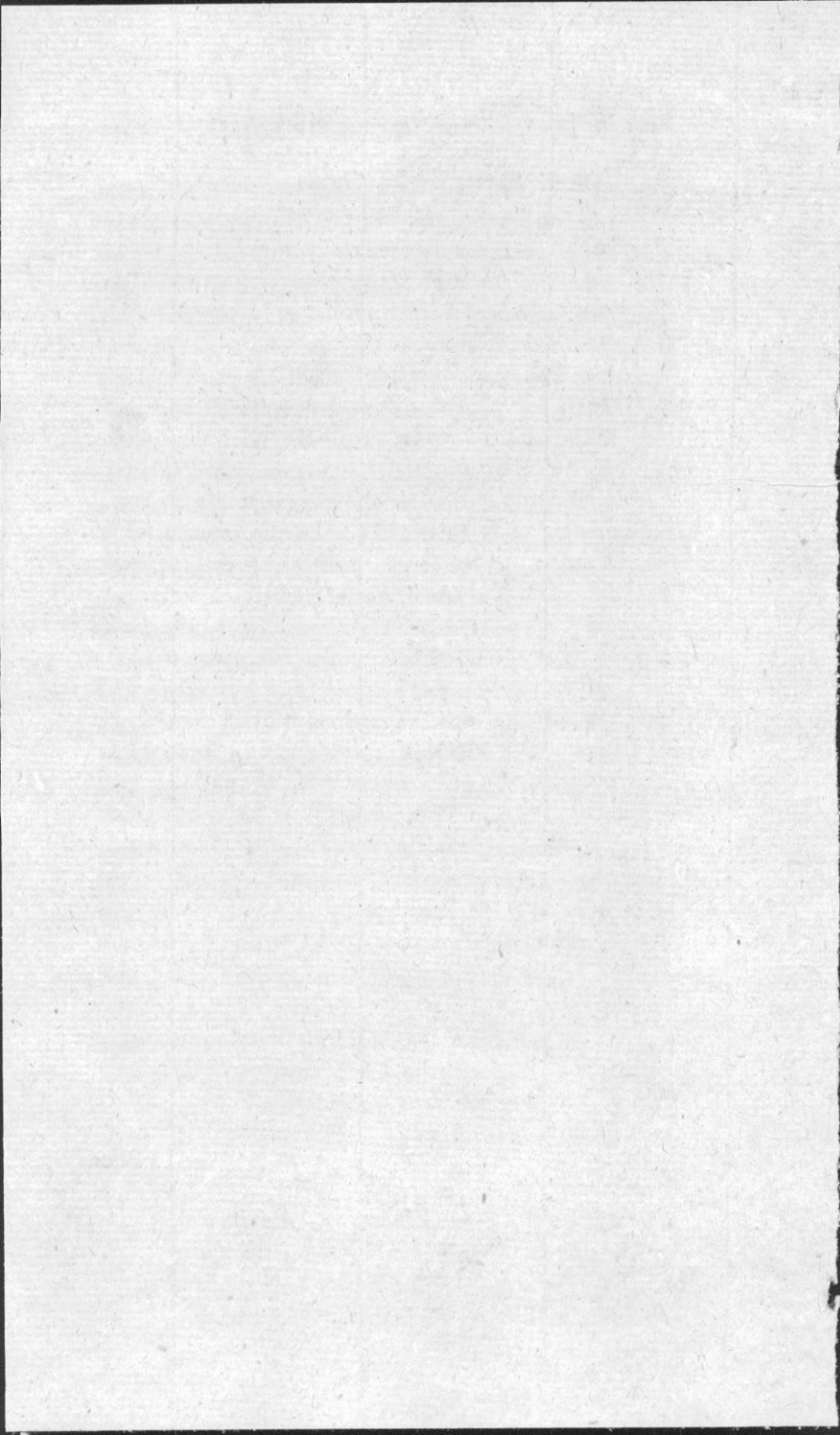
Utskottet har tagit denna vidlyftiga framställning i öfvervägande;

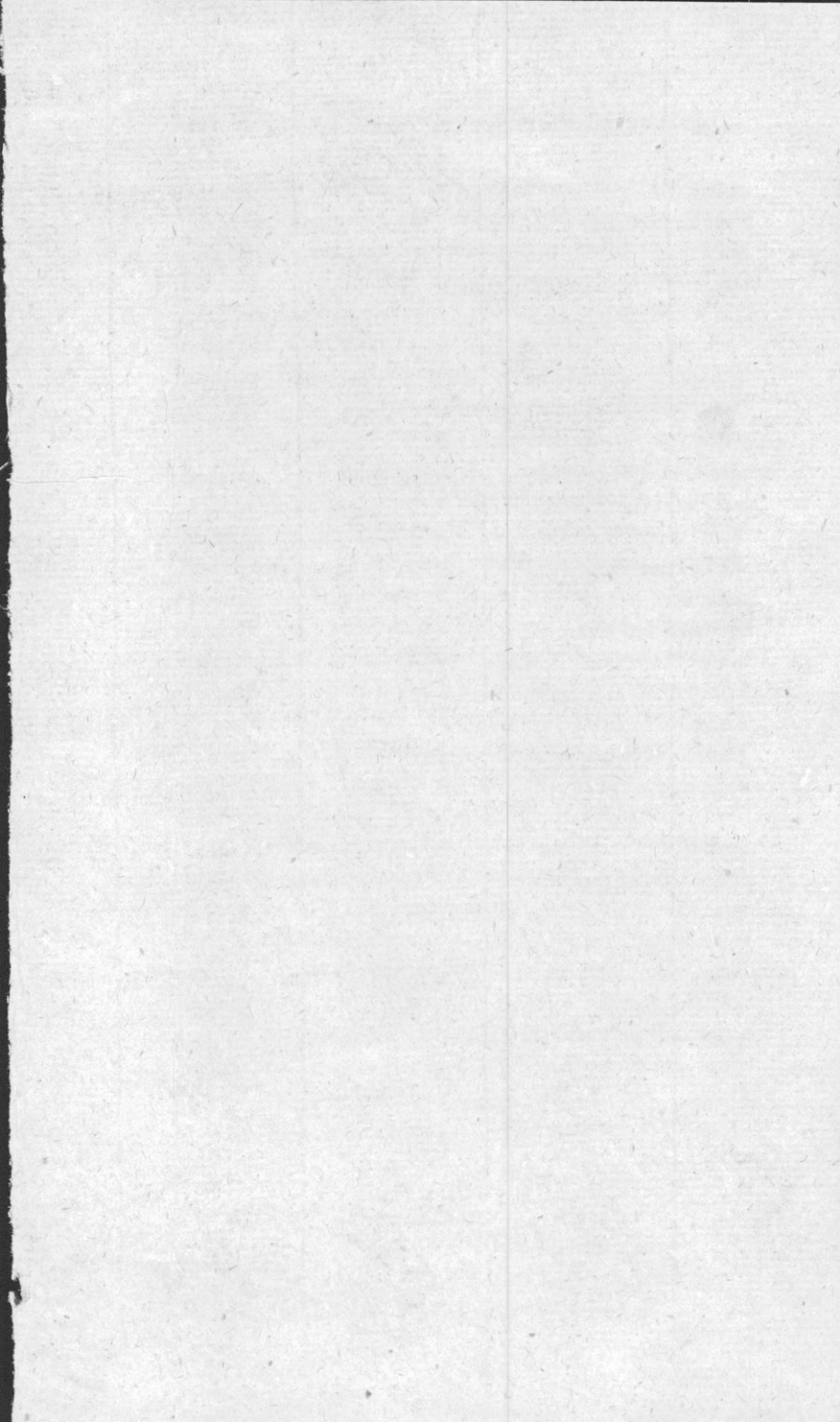
Men då Utskottet funnit Motionairens förslag stödt på förutsättningar och grunder, hvilka det så mycket mindre kan vara Utskottet tillständigt att antaga, som de synas innefatta ett klander, dels af flere Rikets Ständers redan vid denna Riksdag, i Constitutionsenlig form fattade beslut och vidtagne åtgärder, dels ock af vissa från Kongl. Maj:t aflåtna Nådiga Propositioner, hvilka icke tillhöra Oeconomie-Utskottets handläggning; då det dessutom kan med fullkomlig tillförsigt väntas, att Kongl. Maj:t hädanefter som hittills, i sin vishet och med lemnadt skäligt afseende å Rikets Ständers om allmänna hushållningens serskilda delar yttrade underdåniga önsknningar, icke lär underlåta att vidtaga sådana oeconomiska Författningar, som till välmågens underhållande och landets förkofran kunna finnas bidragande; anser Utskottet sig, i anledning af denna motion, icke böra något annat tillgöra, än vördsamt hemställa:

att densamma må förfalla.

Stockholm den 2 Februarii 1830.

STOCKHOLM,
Elméns och Granbergs Tryckeri, 1830.

N:o 178.

Ankom till Exped. Utskottet den 2 Mars 1830.

Utlåtande, i anledning af gjorda anmärkningar vid Utskottets Betänkande, N:o 143, angående väckt fråga om belåningsrättighet, uti publique fonder, å ritorr spannmål.

Förenämnde Betänkande, som det Hög-vördige Preste-Ståndet och det Vålloflige Borgare-Ståndet afslagit, men det Heder-värda Bonde-Ståndet bifallit, har af Hög-loflige Ridderskapet och Adeln blifvit till Utskottet återremitteradt, på grund af anmärkningar, innehållande hufvudsakligen:

1:o att den belåningsrätt, Utskottet föreslagit att begagnas af alla Stapelstäder, som hafva magazin och torkinrättningar, syntes tåla någon inskränkning;

2:o att som Utskottet, hvars Betänkande afgafs i Julii månad, icke kunde ega kännedom om den sedermera beslutade Handels-Disconten, och derföre endast tillstyrkt

Bih. till Riks-St. Prot. 1828—1830, 8 Saml. 1.

2:dra B:t 11:te H.t.

lånerättens begagnande i Banco-Disconten och dess Afdelningar, Utskottets åsigter alltså i frågan om den fond, hvarå tjenligast vore att hänvisa lån af detta slag, närmare borde antydas;

3:o att det måtte i öfvervägande tagas, huruvida icke belåningsrätt kunde medgifvas äfven å sådan icke ritorr spannmål, som likväl i sjelfva verket är nära lika torr, genom det att den blifvit mycket torr inbergad och ganska väl kan conserveras under den korta belåningstid, som för Handels-Disconten blifvit bestämd; dock att sådan belåning endast kunde komma i fråga; då brist vore på ritorr säd, men öfverflöd på magazin, och tillsynen säker;

4:o att Utskottens förslag, det borde spannmålen sättas under allmän vård, fördrade någon närmare förklaring; och

5:o att det, i stället för *försäkrad* spannmål, såsom Utskottet sig yttrat, borde heta: *brandförsäkrad* spannmål, och det blifva bestämdt utsatt, att lånerättigheten alldrig får öfverstiga spannmålens halfva värde, eller låne-terminerne utsträckas öfver 3 månader.

Innan Utskottet ingår i besvarandet af återremissen, har Utskottet skolat värdsamt anmäla, att, efter densammas inhändigande, Utskottet, i ändamål att förekomma nya stridiga Utlåtanden i förevarande, till Utskottets och Banco-Utskottets gemensamma handläggning, remitterade ärende, ansett sig, dels med föranledande af den, vid återremissens beslutande till Utskottet, inom Höglöflige Ridderskapet och Adeln, förefallna discussion, och dels på grund af 43 §. i Riksdags Ordningen, föranlåtet att begära sammanträde med Banco-Utskottet, antingen in Plenis eller genom Deputerade. Det senare alternativet vardt af Banco-Utskottet antaget; och sedan båda Utskottens serskildt utsedda Deputerade sammanträdt till öfverläggning i frågan, hafva de aflåtit ett Betänkande med förslag, att någon belåning å spannmål skulle kunna tillvägabringas, med användande af Handels-Discontens fonder, hvilket Betänkande blifvit, på sätt till Utskottet ingånget Protocolls-Utdrag af den 16 i denna månad utvisar, af Banco-Utskottet afslaget på den grund, att frågan om belåning å spannmål utaf Bankens medel, under hvad form som helst, icke ens borde kunna under detta Riksmöte vidare upptagas, och fastmindre af Banco-Utskottet tillstyrkas, då dess Utlåtande N:o 102 blifvit

af 2:ne Stånd bifallet, och ett Stånd låtit dervid bero.

I detta sakens skick, och då Utskottet icke kunnat Deputerades förslag i dess helhet till pröfning upptaga, såsom innefattande åtskilliga ämnen, hvilka icke tillhöra Utskottets åtgärd, och Utskottet ingalunda kan instämma i den af Banco-Utskottet hyllade mening, att frågan, på ofvannämnde, i Banco-Utskottets Protocols-Utdrag anförda skäl, är förfallen, har Utskottet ansett sin pligt tillhöra, att, för egen del, återremissen vördsamt besvara och förnyadt Utlåtande i förevarande vigtiga ämne afgifva.

Hvad nu först beträffar anmärkningspunkterna N:ris 1 och 2, har Utskottet icke underlåtit, att vid dem fästa det afseende, i öfverensstämmelse hvarmed Utskottets nedanstående tillstyrkande i hufvudsaken ordnadt blifvit.

Å den under 3:dje punkten upptagna framställning kan Utskottet icke tillstyrka bifall, emedan, å ena sidan, spannmål, som icke är ritorr, icke eller gifver, i egenskap af pant, den säkerhet, som för ifrågavarande lån bör kunna påräknas, och, å den andra,

en sålunda utsträckt belåningsrätt skulle tillintetgöra, åtminstone förlama intresset för torkinrättningar, hvilkas nytta är allmänt erkänd, och hvilkas anläggande Regeringen sökt att både med uppmuntringar och understöd befrämja.

Hvad de öfriga anmärkningspunkterna angår, har Utskottet ansett deras föremål ligga utom gränserna för sin befattning, och böra under pröfning komma i sammanhang med de reglementariska förfoganden, som Banco-Utskottet skulle ega att föreslå, i afseende på grunderna och villkoren för spannmålsbelåningen, om densamma af Rikets Höglöflige Ständer varder beslutad.

Nu och i hufvudsaken får Utskottet vördsamt tillägga: att rättigheten till lån på ritorr säd blifvit, både i öfverensstämmelse med föreskriften i 1668 års Banco-Ordning, 51 §., och jemlikt 1739 års Författning om Bankens utlåning, 13 §., medgifven, och att således ifrågavarande belåning icke kan anses såsom en för Bankens operationer främmande anstalt;

att, genom den föreslagna belåningsrätten, skall, i Utskottets tanka, en mera utvidgad, ändamålsenlig, och icke blott på speculationens ofta svikande förhoppningar, men på säkrare grunder fotad Spannmålshandel i Riket kunna tillvägabringas; och

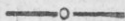
att, sedan Rikets Högloflige Ständer numera beslutat en på upplåningar grundad Discontering för handeln och den större rörelsen, och Banken derigenom blifver istånd-satt att försträcka näringarna med ytterligare lånebiträde, Handels-Discont-fonden, om den för Spannmåls-belåningen till en del anlitas, icke kan sägas blifva ryckt från sin bestäm-melse, utan kommer, i Utskottets tanka, tvärtom att, i oeconomiskt afseende, directe verka till det af Rikets Högloflige Ständer afsedda syftemål.

Utskottet, som sålunda, långt ifrån att hafva funnit den öfvertygelse rubbad, hvil-ken i förra Betänkandet blifvit, på deri an-förda skäl, uttalad om nödvändigheten af den föreslagna anstalten, vunnit nya stöd för sin mening, ej mindre i afseende på anstaltens vikt och värde, än på utvägarne att sätta den i verket, får alltså nu, med åberopande af sina i nyssnämnde Betänkande yttrade å-sigter i det väsendtliga af frågan, samt på grund af de i det föregående framställda yt-terligare skäl, vördsamt tillstyrka, att Ri-kets Högloflige Ständer åt Banco-Styrelsen uppdraga, att, med iakttagande af de sä-kerhetsmått Banco - Styrelsen nödiga pröf-var, utaf den af Rikets Högloflige Ständer beslutade Handels-Discont-fonden, efter be-hof och i mån af tillgång, hvarje år låta anvisa någon del, för att utlånas mot pant

af fullgod, ritorr, försäkrad, inhemsk spannmål, som upplägges i tjenliga magazin under publik vård, på de ställen, der Banken, genom egna tjenstemän, kan verkställa och controllera denna utlåning; lärande Rikets Högloflige Ständer, i händelse af bifall härtill, öfverlemna till Banco-Utskottet, att, i afseende på grunderna och villkoren för Spannmåls-belåning, samt de för sådant ändamål nödiga reglementariska föreskrifter, med förslag till Rikets Högloflige Ständer inkomma.

Åtskillige Ledamöters reservationer bifogas.

Stockholm den 27 Febr. 1830.

Reservation

af Herr *D. Helsingius*: Emot Höglofl. Oeconomie-Utskottets beslut, att utan allt afseende på Deputerades af Banco- och Oeconomie-Utskotteten Utlåtande, samt Banco-Utskottets deröfver meddelade beslut, nu å nyo tillstyrka utlåning ifrån Banken emot pant af spannmål, får jag vördsamt anmäla min reservation. Utan annat yttrande öfver sjelfva saken, än biträdande af Banco-Utskottets redan afgifna Utlåtanden, i samma ämne, anser jag mig böra fästa Rikets Ständers uppmärksamhet derå, att Oeconomie-Utskottets Betänkande N:o 14³ redan blifvit af Två Stånd afsla-

get, och att Banco - Utskottets Betänkande N:o 102, som afstyrker utlåning på spannmål ifrån Banken, blifvit af Två Stånd gilladt, samt att det Hedervärda Bonde-Ståndet låtit dervid bero, hvarigenom frågan således i dubbelt afseende redan fått ett sådant skick, att densamma, enligt 75 §. Riksdags-Ordningen, bör förfalla; och då Rikets Ständer för öfrigt redan beslutat, huru mycket sedlar Banken intill nästa Riksdag får låta tillverka, och på hvad sätt dessa skola i låneväg användas, äfvensom sättet för utlåningen af alla de medel, som skola upplånas genom Banken, så tror jag mig ega full anledning att vördsamt tillstyrka afslag å Högloflige Oeconomie-Utskottets nu afgifna Utlåtande, äfven om det nu skulle kunna anses inkomma under annan form, och således vara att betrakta såsom ett nytt förslag, hvartill Högloflige Oeconomie - Utskottet, efter mitt begrepp om Riksdags - Ordningen, icke är autoriseradt genom motionsrätt.

Häruti instämde Herrar *C. Strehlenert*, Prosten *Spiering*, *L. G. af Sillén*, *P. Winblad*.

STOCKHOLM.

Elméns & Granbergs Tryckeri, 1830.

N:o 179.

Ankom till Exp.-Utsk. d. 10 Mars 1830.

Betänkande, i anledning af väckt
fråga om öppnande af en ny
Communication inom skärs
från Dalarön till Stockholm,
förmedelst genomgräfning af
en smal Land-tunga vid Sö-
dra Ståket.

Genom Protocolls-Utdrag af den 5 i den-
na månad, har Höglofl. Ridderskapet och
Adeln till Utskottets handläggning remitte-
rat ett af Herr Friherre *Cederström*, *An-*
ders, aflåtet Memorial, derutinnan, och un-
der åberopande af ett till nyssnämnda Riks-
Stånd ingifvet anförande, hvaraf hufvudsak-
liga innehållet finnes upptaget, pag. 562
och 563, uti Stats- Banco- samt Allmänna
Besvärs- och Oeconomie-Utskottens Utlåtande,
N:o 51, i anledning af gjorda anmärkningar
vid deras Betänkande N:o 26, angående fort-
farande anslag till Ström-rensningar och lät-

Bih. till R. St. Prot. 1828—1830, 8:de Saml. 2 Band.

12:te Häftet.

tade Vatten-communicationers befrämjande, Herr Friherren förnyat sitt förslag om öppnande af en ny communication inomskärs från Dalarön till Stockholm, förmedelst genomgräfning af en smal Land-tunga vid Södra Stäket, på sätt, som kunde tjenligast finnas; hvarjemte Herr Friherren hemställt, att Rikets Höglofl. Ständer ville hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att Kongl. Maj:t tacktes i nåder octroyera ett Bolag för utförande af förslaget.

Utskottet, som tagit detta i öfvervägande, får vördsamt fästa Rikets Höglofl. Ständers uppmärksamhet derå, att Stats-Banco- samt Allmänna Besvärs- och Oeconomic-Utskotten, i ofvanåberopade Utlåtande, yttrat, så väl öfver den af Herr Friherre *Cederström* som öfver åtskilliga af andra Motionairer väckta frågor, om anslag af Ström-rensnings-medlen till uppgifna företag, den åsigt, att till Kongl. Maj:ts Egen Nådiga pröfning borde öfverlemnas, hvilka företag komma att af Ström-rensnings-fonden understödjas; och kan Utskottet således hvarken ingå i någon speciel granskning af Hr Friherrens ofvanberörda förslag eller tillstyrka Rikets Höglofl. Ständer att, på sätt Herr Friherren hemställt, hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om utfärdande af Octroy för ett Bolag till förslagets utförande; ankommande det på Herr Friherren

och alla dem, som kunde vara hugade att i ett sådant Bolag sig förena, att hos Kongl. Maj:t göra underdånig ansökning till erhållande af Octroy, om de sig så befogade finna.

Stockholm den 9 Mars 1830.

N:o 180.

Ankom till Exp.-Utsk. d. 10 Mars 1830.

Betänkande, *i anledning af väckt fråga om kungörandet af en förklaring öfver Höglofl. Ridderskapets och Adels vid 1809 och 1810 årens Riksdag gjorda Concessioner.*

Under den 3 i denna månad har det Vållofl. Borgare-Ståndet till detta Utskotts åtgärd öfverlemnadt ett af Herr *J. Bergelin* till Ståndet ingifvet anförande, deruti han, med anledning af en utaf Herr *Lundman*, vid Riksdagens början, väckt och med Motionairens framställning likartad fråga, samt med begagnande af den rätt, Riksdags-Ordningens 56 §. i thy fall lemnade, föreslagit,

det Rikets Höglofl. Ständer tacktes, uti afgående underdånig Skrifvelse, hos Kongl. Maj:t anhålla, att den förklaring, som Höglofl. Ridderskapet och Adeln, under den 20 December 1823, vid då varande Riksdag, afgifvit öfver Ridderskapets och Adeln vid 1809 och 1810 årens Riksdag gjorda Concession, kunde, till förekommande af alla framtida tviste-frågor om rätta förståndet deraf, blifva allmänneligen kungjord; och hvilken förklaring lydde, som följer: "att Ridderskapet och Adeln, för dess del, anser de af Ståndet, emot Borgare-Ståndets eftergift af Lösnings-rätten till Fastigheter i Stad eller till Stad hörande hus och jord, vid 1809 och 1810 årens Riksdag, åtaga motsvarande förbindelser att för sina Hus och Tomter i Städerna deltaga i Skjutsnings-besvär, inqvartering, Båtsmans-håll och öfriga Egendomen ålagda afgifter, hafva haft afseende på alla Rikets Städer utan undantag, samt att, i följd deraf, dessa förbindelser borde vara för Ridderskapet och Adeln gällande äfven i de Städer, hvilka icke med enskildt Privilegium kunna styrka sig hafva egt ifrågavarande Lösningsrätt."

Detta har Utskottet i öfvervägande tagit, och Utskottet får härvid vördsamt erinra, att den af Herr *Lundman* väckta, af Utskottet i dess Betänkande N:o 59 besva-

rade och af Hr *Bergelin* nu åberopade Motion innefattade väl uppgifter, att tillämpningen af Rikets Höglofl. Ständers, vid 1809 och 1810 årens Riksdag, gjorda Concessioner, icke skulle hafva kommit Linköpings Stad till godo, och hvarå Herr *Lundman*, till vinnande af rättelse, påkallat Rikets Höglofl. Ständers uppmärksamhet; men att samma Motion ingalunda åsyftade någon förklaring af Concessionerna. Vid ett sådant förhållande, och då den af Herr *Bergelin* nu väckta serskillda fråga om förklaring af Concessionerna, för så vidt de angå Höglofl. Ridderskapet och Adelns deri åtagna förbindelser, och hvilken förklaring skulle grunda sig på Höglofl. Ridderskapets och Adelns ofvanåberopade beslut, som dessutom är ett förtydligande och upprepande, endast i andra ord, af samma sak, utan att innefatta andra eftergifter, än sådana, som i Kongl. Kungörelsen den 6 April 1810 blifvit både fastställda och kungjorda, icke kan sägas vara omedelbarligen föranledd af Herr *Lundmans* förberörda Motion, och således icke, jemlikt 56 §. Riksdags-Ordningen, bordt, efter Motionstiden väckas, har Utskottet icke eller ansett Motionairens framställning kunna, i det skick hvari den nu befinnes, till pröfning upptagas.

Stockholm den 9 Mars 1830.

STOCKHOLM, tryckt i ECKSTEINSKA Tryckeriet, 1830.

N:o 181.

Ankom till Exped. Utskottet den 17 Mars 1830.

Betänkande, i anledning af väckt
fråga om redogörelse för
S:t Barthelemy-fonden.

Genom Protocolls-Utdrag, som förliden
gårdag kommit Utskottet tillhanda, har Hög-
löflige Ridderskapet och Adeln behagat till
Utskottets handläggning öfverlemna ett till
nyssnämnde Riks-Stånd, af Herr *Rosenqvist*,
Fredric Leonhard, ingifvet anförande, in-
nehållande hufvudsakligen, att Kongl. Maj:ts
Nådiga Skrifvelse, af den 20:de sistlidne No-
vember, upptagen i Stats-Utskottets Memo-
rial N:o 346, icke innefattade sådana upp-
gifter, som kunde leda till en fullständig
kännedom om Drätsel-Verket på ön S:t Bar-
thelemy, eller om inkomsternes och utgifter-
nes förhållande till hvarandra; och som

Bih. till Riks-St. Prot. 1828—1830, 8 Saml. 1

2:dra Bt. 13:de Ht.

Kongl. Maj:t, uti Dess Proposition till Rikets Ständer af den 18 April 1812, i Nåder förklarar, att Kongl. Maj:t ville, vid hvarje Riksdag, meddela Rikets Ständer kunskap i nyssnämnde afseenden; så har Motionairen funnit sig föranlåten hemställa, att Rikets Ständer i underdånig Skrifvelse till Kongl. Maj:t frambära den anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes i Nåder låta, genom det för Colonial-ärendena inrättade Departement, upprätta fullständig redogörelse för S:t Barthelemy-fonden, från och med 1825 års Riksdag, till och med den dag, då nästinstundande Riksmöte börjar.

Detta har Utskottet i öfvervägande tagit; och alldenstund, i öfverensstämmelse med Rikets Ständers år 1812 vidtagne beslut, så väl den Svenska Ultramarinska besittningen ön S:t Barthelemy, som de Ultramarinska besittningar, hvilka framdeles kunde förvärfvas under Sveriges Krona, skulle undantagas från Sveriges Statsförfattning, administration och drätsel, för att förvaltas efter de serskilda grunder, som antingen vid förvärfvandet deraf blifvit eller blifva lagde, eller sedermera i behörig ordning tillkommit eller tillkomma; fördenskull anser Utskottet den af Herr *Rosenqvist* i ofvanberörde måtto gjorda hemställan icke

böra för Rikets Högloflige Ständers pröfning
blifva ett föremål.

Stockholm den 18 Mars 1830.

På Höglofl. Ridder-
skapets och Adels
Ledamöters vägnar:

J. Cederström.

På Högvärdige
Preste-Ståndets
Ledamöters
vägnar:

Wilh. Faxæ.

På Vålloflige
Borgare-Ståndets
Ledamöters
vägnar:

Erik M. Leffler.

På Hedervärda
Bonde-Ståndets
Ledamöters
vägnar:

Olof Carlson.

P. Roos.

STOCKHOLM,

Elméns & Granbergs Tryckeri, 1830.

*REGISTER öfver de af
Rikets Höglofl. Ständers
Allmänna Besvärs- och Oe-
conomie - Utskott , under
1828--1830 årens Riks-
dag, afgifna Betänkanden.*

Betänkandets
Numer.

A

<i>Auction</i> , om förbud emot dess förrättande å dag näst före eller efter Predikodag . . .	4, 72, 145
<i>Arbets-commenderingar</i> , om der- ras upphörande	31
<i>Afvittrings-verket</i> , om dess be- främjande i Luleå Lappmark	81, 135
<i>Allmänningar</i> , Härad-, om utkrö- ning derå	96
<i>Allmogen</i> från Norrland, om con- troll å dess handel	102, 141

B

<i>Bevärings-skyldighet</i> , om dess in- förande i Åsele Lappmark	8
<i>Barnmorskor</i> , om deras exami- nerande på Gottland	9, 67
<i>Register öfv. Allm. Besv.-o. Oec.-Utsk. Bet. 8:de Saml.</i>	

<i>Bevärings-manskap, om inskränkning i dess vapenöfningar</i>	15
<i>Beklädnads-bidrag af Soldat-rotar, om jemkning deri inom Piteå Socken</i>	16
<i>Båtsmans Rotehållare, om deras in- ställelse vid General-mönstrin- gar</i>	26, 127
<i>Byggnads-hjelp, om lindring i dess utgörande</i>	28, 87
<i>Beväringen på Gottland, om dess förvandling till conscription .</i>	37, 80
<i>By-ordning, om upphäfvande af en sådan i Upsala Län</i>	39
<i>Besigtningar, oeconomiska, om de- ras hållande å Kyrkoherde-bo- ställen</i>	43
<i>Begravnings-platser, om deras an- läggande</i>	44
<i>Boställen, Kyrkoherde, om oeco- nomiska besigtningar derå . .</i>	43
<i>Buldan, från Helsingland, om dess stämplande</i>	46, 157
<i>Brännvin, om förbud emot dess tillverkande af spannmål . .</i>	53
<i>Borgerskapets onera, om Fastig- hets-egares i Städerna delta- gande deri</i>	59, 88
<i>Bergs-Tings-Rätter, om deras bibe- hållande</i>	62, 99

<i>Besigtningar</i> , om sådana på Soldat-Torp	65, 104
<i>Brännvins-distillering</i> , om rättigheten dertill i Stockholm . .	74
<i>Burskap</i> , om uppsägning deraf för medellösa Borgersmän . . .	78
<i>Boskaps-skötsel</i> , om medel att upphjelpa den i Riket	129
<i>Brännvins-bränning</i> , om oföränderlighet i föreskrifterna derom	161
<i>Betjening Canzli-</i>	1

C

<i>Canzli-Betjening</i> , om dess förökande i Oeconomie-Utskottet . .	1
<i>Collect- och Stamboks-medel</i> , om sättet att dem insamla . . .	5

D

<i>Domare</i> , t. f., om resekostnad och tractamente åt dem	52, 92
<i>Danviks-hospitals-hemman</i> , om recognitions-afgift deraf . . .	83, 163

E

<i>Ekevirke</i> , om dess forslande för Kronans räkning	42, 160
<i>Evangeliiboken</i> , om den nyas antagande	47, 169
<i>Entomologisk Samling</i> , om inköp af en sådan till Riks-Museum	68

<i>Embets-Verken</i> , om ändring i deras arbetstid	69
<i>Eskilstuna</i> , om en undervisningsanstalt derstädes	85
<i>Extra roterings-skyldige</i> , om rättighet för dem att lega karlar inom Bevärings-åren . .	100, 149
<i>Ecclesiastique-hemman</i> , i Skåne, om Skattelösen deraf . . .	110, 141

F

<i>Fiscals-tjenst</i> , om inrättande af en sådan för Consistorii-mål	22
<i>Fångförlings-sätt</i> , om ändring deri	30, 119
<i>Fiske</i> , om frihet dertill i Skärgårdar	50
<i>Författningar</i> , oeconomiska, om tiden för deras inträdande i verksamhet	57, 137
<i>Forväsendet</i> , om ändring deri	84, 142
<i>Fartyg</i> , om läste-afgift för sådana med Turkiska Pass . .	95, 136
<i>Fiskare</i> , om deras uppmuntrande till bosättning i Bohus-Läns Skärgård	108
<i>Fjällbacka</i> , om en köpings anläggning derstädes	29, 118
<i>Fattig-colonier</i> , om inrättande af sådana	120

G

- Gästgifvare-gårdar*, om anläggning af sådana på Wermdön 51
Gudstjenst, om straff för uteblifvande från den offentliga . 156

H

- Hemmansdelar*, om deras samman-
 slående under en rök . . . 12, 98
Hjelpedagsverken, om yrkad frihet från sådana till vissa Boställen 25, 94
Hussarer, Smålands, om deras reducering 34, 91
Hö, om dess vägning i stället för Parm-mätning 61
Hushålls-Sällskapen, om förändrad organisation deraf . . 63
Helgedagar, om indragning af en del sådana 66
Handel, af Norrländska Allmogen, om kontroll derå 102, 141
Hemman, Ecclesiastique, i Skåne, om skattelösen deraf . . . 110, 141
Handlingar, allmänna, om förbud emot deras utförande . . . 140
Hästcultur, om medlen att befordra den i Riket 153
Hästar, Danske, om förbud emot deras införande till Sverige 101, 152

I

<i>Jagt-Cassan i Öster-Göthland</i> , om disposition deraf	41
<i>Invalid-inrättningen</i> vid Ulricsdahl, om dess upplösning . . .	117
<i>Judar</i> , om de i Riket vistande och deras rättigheter	123
<i>Jus Patronatus</i> , om inskräkning	126

K.

<i>Kärr och Mossar</i> , om villkoren för deras utgräfning på Gottland	18
<i>Kyrkor</i> , om deras sammanbyggnad	24, 159
<i>Köping</i> , om anläggning af en sådan vid Fjällbacka	29, 118
<i>Krono-skjuts</i> , om Skärgårds-hemmans befrielse derifrån	48
<i>Kohl</i> , om fri försäljning deraf i Tössebo Härad	56
<i>Kohl</i> , om dess mätning med tunnemått	61
<i>Krigs-Academien</i> vid Carlberg, om ändring i dess organisation .	90
<i>Kyrko-sång</i> , om inrättande af ett Institut för Kyrko-sång . . .	93, 144
<i>Kohl</i> , om frihet från leverans deraf till vissa Bruk	106

L

<i>Lappmarken</i> , om Bevärings-skyldighetens införande derstädes . .	8
--	---

<i>Lands-Fiscaler</i> , om deras indragning	33
<i>Lappska Folkstammen</i> , om åtgärder att hindra dess undergång	81
<i>Läste-afgift</i> , om sådan för Fartyg med Turkiska Pass . .	95, 136
<i>Lärare</i> vid Lancaster-Skolor, om rättighet för dem att räkna dubbla tjensteår	105
<i>Låneanstalt</i> , om en sådan för Tackjerns-tillverkare . . .	109, 148
<i>Lärare</i> , vid Gymnasier och Skolor, om löne-förhöjning åt dem	124, 162
<i>Lagförslaget</i> , om föreläsningar deröfver vid Undervisnings-verken	134
<i>Lånefond</i> , om en sådan till belåning af spannmål . . .	143, 178
<i>Landtbruks-schola</i> , om inrättande af en sådan	155, 167

M

<i>Marknads-dagar</i> , om inskränkning i deras antal	4, 72, 145
<i>Musik-Corpser</i> , Lifgrenadier-Regementets, om förbud emot deras förläggande i Linköping	13, 97
<i>Marknader</i> , om deras aflägsnande från Kyrkor	17

- Mossar och kärr*, om villkoren för
deras utgräfning på Gottland 18
- Marknader*, om inrättande af så-
dana på åtskilliga ställen . . . 21
- Mönstringar, General-*, med Båtsmän
om Rotehållares inställelse dervid 26, 127
- D:o d:o*, om tiden för deras hål-
lande med Cavalleriet . . . } (se Hussarer
Smålands.)
- Marknader*, om förbud emot otill-
låtna 38, 114
- Marknad*, om en sådan i Borås 38, 114
- Marknads-vakter*, om Militairens
begagnande dertill 38, 114
- Malmvägar*, om klagan öfver de-
ras bruk i Bergslagerne . . . 40, 113
- Magazin*, Socknars och Bolags- för-
spannmål, om deras förvalt-
ning 45
- Municipal-Styrelser*, om deras in-
rättande i orterne (se vidare
i ämnet Hushålls-sällskaperne) 122
- Mynt*, om antagande af ett all-
mänt 49
- Munderings-persedlar*, om deras
förvarande i Trossbodar . . . 55
- Markegångs-sättning*, om ändring
i Författningarna derom . . . 166

IV

Nämndemän, om skjuts och tra-

cta-

etamente för dem vid tjenste-
förrättning 7

National-bevaringen på Gottland,
om dess förvandling till con-
scription 37, 80

Nämndemän, om deras befrielse
från Håll- och Reserv-skjuts 125

O

Orgel-byggeri, om åtgärder till .
dess befrämjande 93, 144

P

Ploglag, om ändring deri, till vin-
tervägars underhållande . . . 11

Psalmboken, om den gamlas afly-
sande från Gudstjensten . . . 20, 64

Planpenningar, om ändring i grun-
den för deras beräkning . . . 23, 70

Pensions-inrättningar, om deras
införande vid Bruk och Fa-
briker 71

Post-verket, om befordrings-sättet
derstädes 111

Pionnier-corpsen å Wanäs, om dess
förbättrande 121

Presterskapet, om ändring i dess
aflönings-sätt 132, 168

<i>Preste-tionden, om dess utgörande på Gottland</i>	158
--	-----

R

<i>Remonterings-skyldighetens lättande, (se Häst-culturen)</i>	
<i>Remisser från Riks-Stånden, om deras expedierande till Utskotten</i>	2
<i>Recruterings, om vite för Rotehållares försummelse att skaffa recruit</i>	19
<i>Rotar, om spridda Rotars sammandragande</i>	27, 116
<i>Register, om dess upprättande öfver åtskilliga Riksdags-Handlingar</i>	35, 130
<i>Ränte-hö och Halm, om dess leverering till Hof-Stallet</i>	36, 115
<i>Recognitions-afgift, om sådan för Danviks hospitals-hemman</i>	83, 163
<i>Rustnings-besväret, om yrkad lindring deri</i>	103, 139
<i>Ränteved, om ändring i stadgandena derom</i>	165

S

<i>Suppleanter till Ledamöter i Oeconomie-Utskottet, om Bonde-Ståndets val af sådana</i>	3
--	---

<i>Stamboks- och Collect-medel</i> , om sättet att insamla dem . . .	5
<i>Skogsbesparing</i> , om åtgärder dertill	6, 77
<i>Skallgång</i> , om uppbådande dertill	14, 41
<i>Skepps-umgälder</i> , om nedsättning deri för Svenska Fartyg . .	32
<i>Smålands Hussarer</i> , om deras re- ducering	34, 91
<i>Spannmåls-Magasiner</i> , Bolags- och Socknars, om deras förvaltning	45
<i>Skärgårds-hemman</i> , om deras be- frielse från Krono-skjuts . .	48
<i>Smides-rätt</i> , om dess utvidgande i Ofvansjö och Thorsåkers bergs- lag	58
<i>Städer</i> , om Fastighets-egares der- städes deltagande i Borgerska- pets onera	59, 88
<i>Soldat-torp</i> , om besigtningars hål- lande derå	65, 104
<i>Sparbanker</i> , om deras inrättande vid Bruk och Fabriker . .	71
<i>Snöplogning</i> , om upprättande af accorder derom	73
<i>Smides-rätt</i> , om utvidgande deraf i vissa Bergslager	79, 151
<i>Skjuts-inrättningen</i> , om ändring deri (se förväsendet)	
<i>Scholor</i> , Lancaster-, om inrättande af sådana	86

<i>Scholor</i> , Lancaster-, om dubbla tjensteårs beräkning af Lärarne derstädes	105
<i>Skärgård</i> , Bohus Läns, om medel att uppmuntra Fiskare till bosättning der	108
<i>Sågarelön</i> , om dess beräkning och utgörande	133, 147
<i>Spannmål</i> , om dess beläning	143
<i>Schola</i> , om en sådan för Landtbruket	155, 167

T

<i>Tjäru-bränning</i> , om skogstägt der-till å Krono-hemman i Norrbotten	10, 76, 146
<i>Tössebo Härad</i> , om fri kohlför-säljning derstädes	56
<i>Thorsåkers och Ofvansjö Bergs-lag</i> , om utvidgad smides-rätt	59
<i>Tofta Hemman</i> , om en derifrån afskiljd skogspark	60
<i>Tackjern</i> , om kontroll å dess godhet	107, 150
<i>Tackjerns-tillverkare</i> , om en lå-ne-anstalt för dem	109, 148
<i>Tackjern</i> , om frihet i köp och salu deraf	112, 139
<i>Theatrar</i> , om yrkad frihet att inrätta sådana	131, 164
<i>Tjenster</i> , om förbud mot fleres innehafvande af en person	154

Tionde, om dess utgörande till
Presterskapet på Gottland . 158

U

Undervisning-sanstalt, om inrättan-
de deraf i Eskilstuna . . . 85

Utkröning, om dess verkställande
å Härads-allmänningar . . . 96

Ulricsdahl, om upplösning af In-
valid-inrättningen derstädes . 117

V

Vadmal till Soldats- och Ryttare-
beklädnad, se Hussarer Små-
lands

Vägutstakning, om grenars använ-
dande dertill 6, 77

Vägar, om deras underhållande
vintertiden 11

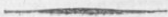
Vakter, Militaire, om deras be-
gagnande vid Marknader . . 38, 114

Vägar, om frihet att begagna dem
i allmänhet 54

Väglagning, om ändring i före-
skrifterna om tiden dertill . 82, 138

Vexelundervisning, om prof deri
vid Prest-examina 89

Ved, om ändring i Kongl. Brefvet
d. 7 Maji 1802 om ränte-ved 165

STOCKHOLM, tryckt i Ecksteinska Boktryckeriet, 1830.
